

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Tia Šiška

**Vloga strokovnih delavcev v procesu nudenja pomoči žrtvam nasilja v
intimnopartnerskem odnosu**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2024

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Tia Šiška

**Vloga strokovnih delavcev v procesu nudenja pomoči žrtvam nasilja v
intimnopartnerskem odnosu**

Diplomsko delo

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Ljubljana, 2024

Zahvaljujem se mentorju, doc. dr. Sreču Dragošu, za hitro odzivnost, usmerjanje in vso pomoč pri pisanju diplomskega dela.

Iskrena hvala vsem sogovornicam, ki so si vzele čas in sodelovale v moji raziskavi.

Predvsem pa bi se želela zahvaliti svoji družini, ki mi je med študijem stala ob strani in me podpirala tudi med pisanjem diplomskega dela. Brez vaše podpore mi to zagotovo ne bi uspelo.

Hvala vam

Vloga strokovnih delavcev v procesu nudenja pomoči žrtvam nasilja v intimnopartnerskem odnosu

Povzetek: V svojem diplomskem delu sem raziskovala vlogo strokovnih delavcev, ki delujejo na področju nasilja v družini, s poudarkom na intimnopartnerskih odnosih. V teoretskem uvodu sem najprej opredelila splošno definicijo nasilja, nato pa sem podrobneje opredelila nasilje v intimnopartnerskem odnosu. Zanj sem navedla najpogostejše značilnosti. Opisala sem tudi, katere so pogoste oblike nasilja, ki se pojavljajo. V nadaljevanju sem zapisala, kakšni so miti, stereotipi in prepričanja, ki se pojavljajo v družbi, med povzročitelji in žrtvami nasilja ter v institucijah, ki nasilje obravnavajo. Zapisala sem, kakšna je vloga centrov za socialno delo in nevladnih organizacij, ko izvejo, da se v družini dogaja nasilje. Na koncu teoretskega uvoda sem opisala, kako poteka sodelovanje z drugimi organi. Za opisovanje nalog sem med drugim uporabila ustrezno zakonodajo. Največkrat sem omenila Zakon o preprečevanju nasilja v družini. Izvedla sem kvalitativno raziskavo, v kateri sem opravila delno strukturirane intervjuje s sedmimi strokovnimi delavkami, ki na področju nasilja v družini delujejo že vsaj eno leto. Dve sogovornici sta zaposleni na Centru za socialno delo Ljubljana, dve na Društvu SOS telefon in tri na Društvu za nenasilno komunikacijo. Podatke sem nato kvalitativno obdelala in zapisala rezultate. V razpravi sem svoje ugotovitve povezala z ustrezno literaturo. Raziskava je pokazala, da imajo strokovni delavci pri delu z žrtvami nasilja izredno pomembno vlogo. Z njimi sodelujejo vse od začetka, ko se jim te zaupajo, do tega, da jih spodbudijo k temu, da nasilje prijavijo, pa vse do konca, ko se zaključi postopek. Žrtve imajo po končanem postopku še vedno možnost, da nadaljujejo s svetovanji, psihosocialno pomočjo in z drugimi različnimi oblikami pomoči. Raziskava je tudi pokazala, da je imela uvedba Zakona o preprečevanju nasilja v družini velik vpliv na to, da je družba na nasilje postala pozornejša in manj tolerantna. Institucije so obravnavi nasilja začele posvečati večjo pozornost. Poudarila sem tudi sodelovanje med institucijami. Strokovni delavci se, sodeč po moji raziskavi, zavedajo, kako pomembno je medsebojno sodelovanje. Na koncu sem predstavila sklepe, zapisala ključne ugotovitve in predloge, ki so rezultat moje raziskave.

Ključne besede: centri za socialno delo, nasilje v družini, nevladne organizacije, partnerski odnos, podpora, Zakon o preprečevanju nasilja v družini

The Role of Professionals in the Process of Offering Assistance to Victims of Intimate Partner Violence

Abstract: The graduation thesis examines the role of professionals active in the field of domestic violence, with an emphasis on intimate partner relationships. In the theoretical introduction, I first provide a general definition of violence, and then I define intimate partner violence in more detail. I list the most common characteristics of this type of violence. I also describe the common forms of violence that occur. Next, I describe the myths, stereotypes and beliefs that appear in society, among perpetrators and victims of violence, and in institutions that deal with violence. I present the role of social welfare centres and non-governmental organizations when they find out about a particular domestic violence situation. At the end of the theoretical introduction, I describe how the collaboration with other authorities is conducted. Relevant legislation is used throughout the thesis. The most often quoted piece of legislation herein is the Act on the Prevention of Domestic Violence. I performed a qualitative research by conducting semi-structured interviews with seven female professionals who had been working in the field of domestic violence for at least one year. Two of the respondents are employees of the Social Welfare Centre of Ljubljana, two of them work at the SOS Help-Line Association and three of them are employed at the Association for Nonviolent Communication. The data was then processed qualitatively and the results were presented. The discussion part of the thesis connects the findings with relevant literature. The research showed that professionals play an extremely important role in working with victims of violence. They work with them from the very beginning: when the victims confide in them, when they encourage the victims to report the violence, and all the way to the end, when the process is completed. When the process is completed, the victims still have the option to continue with counselling, psychosocial assistance and other forms of assistance. The research also showed that the introduction of the Act on the Prevention of Domestic Violence has had a major impact on society becoming more attentive and less tolerant of violence. Institutions have begun to pay more attention to addressing violence. The thesis also emphasizes the cooperation between different institutions. Judging by my research, professionals are aware of the importance of mutual cooperation. Finally, I present the conclusions, key findings and suggestions resulting from my research.

Key words: social welfare centres, domestic violence, non-governmental organizations, intimate partnership, support, Act on the Prevention of Domestic Violence

KAZALO VSEBINE

1.	TEORETSKI UVOD	1
1.1	NASILJE V INTIMNOPARTNERSKEM ODNOSU	1
1.1.1	OPREDELITEV NASILJA	1
1.1.2	OBLIKE NASILJA	2
1.1.3	ZNAČILNOSTI INTIMNOPARTNERSKEGA NASILJA	5
1.1.4	MITI IN STEREOTIPI O NASILJU V INTIMNOPARTNERSKEM ODNOSU	7
1.1.5	NEENAKOST MED SPOLOMA	9
1.2	VLOGA STROKOVNIH DELAVCEV IN PRISTOJNIH ORGANOV	10
1.2.1	VLOGA CENTROV ZA SOCIALNO DELO	10
1.2.2	VLOGA NEVLADNIH ORGANIZACIJ	12
1.2.3	SODELOVANJE Z DRUGIMI ORGANI	14
1.2.4	PROCES OKREVANJA ŽRTVE NASILJA V INTIMNOPARTNERSKEM ODNOSU	16
2.	FORMULACIJA PROBLEMA	17
2.1	RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	18
3.	METODOLOGIJA	19
3.1.	VRSTA RAZISKAVE	19
3.2.	MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV	19
3.3.	POPULACIJA IN VZOREC	19
3.4.	ZBIRANJE PODATKOV	20
3.5.	OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	20
4.	REZULTATI	21
5.	RAZPRAVA	39
6.	SKLEPI	47
7.	PREDLOGI	49
8.	UPORABLJENA LITERATURA	51
9.	PRILOGE	56
9.1.	SMERNICE ZA INTERVJU	56
9.2.	TRANSKRIPTI INTERVJUJEV	57
9.2.1.	INTERVJU A	57
9.2.2.	INTERVJU B	59
9.2.3.	INTERVJU C	61
9.2.4.	INTERVJU D	63
9.2.5.	INTERVJU E	66
9.2.6.	INTERVJU F	68
9.2.7.	INTERVJU G	70
9.3.	ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA F	73
9.4.	OSNO KODIRANJE	80

1. TEORETSKI UVOD

1.1 NASILJE V INTIMNOPARTNERSKEM ODNOSU

1.1.1 OPREDELITEV NASILJA

Bezenšek Lalić (2009, str. 11) nasilje definira kot problem, ki je splošno sprejet kot kršenje pravic, in sicer pravice do življenja, varnosti, do dostojanstva in do zaščite pred fizično in psihično škodo. Aničić idr. (2015, str. 13) nasilje opredeljujejo kot zlorabo moči, kjer povzročitelj nasilja uresničuje svoje interese s tem, ko zlorablja svojo moč in nadzoruje žrtev. Po besedah avtorjev naj bi bilo nasilje v večini primerih namerno, nadzorovano, zavestno, premišljeno, predvidljivo in ponavljajoče dejanje. Cilj osebe, ki povzroča nasilje nad žrtvijo, pa naj bi bil nadzorovati, kaznovati, se ji maščevati, jo vzgajati, osamiti, ponižati in uničiti. Tako kot pravi avtorica Bezenšek Lalić, gre tudi tukaj za nespoštovanje človekovih osebnih mej ter za kršenje osnovnih človekovih pravic. Podreka (2017, str. 19–26) opisuje, da glede definicije nasilja še vedno ostajajo številna nerešena in kontroverzna vprašanja. Prav tako se pojavljajo nejasnosti pri vsebinskem razlikovanju, družbenem in političnem pristopu ter vprašanje, kako nasilje moralno vrednotiti. Pomembno je, da razumemo, kakšne posledice ima nasilje in kako lahko negativno vpliva na življenje posameznika. Avtorica tudi dodaja, da je problematiko nasilja zelo težko obravnavati, saj nasilje različnim ljudem pomeni različne stvari. Filipčič (2002, str. 88) poudarja, da je opredelitev, kdaj neko ravnanje vidimo kot nasilje, odvisno od kulturnega prostora, zato nanj ne smemo gledati iz objektivnega zornega kota.

Poznamo več vrst nasilja. Aničić idr. (2015, str. 16) uporabljajo vrste nasilja za opisovanja glede na različen kontekst in značilnosti po navadi glede na to, kje se dogaja, kakšna sredstva so uporabljena za izvajanje ter kdo so žrtve in povzročitelji nasilja. Avtorji nasilje delijo na tisto, ki ga povzročitelji izvajajo znotraj družinskih, prijateljskih in intimnopartnerskih odnosov. Tu gre ponavadi za nasilje v družini (nad ženskami, otroki, starejšimi itd.) ali pa za nasilje, ko se povzročitelj in žrtev dobro poznata (na primer med vrstniki ali pa med zaposlenimi). Druga oblika nasilja, ki jo navajajo avtorji, je nasilje, ki ga povzročitelji povzročajo do tistih, s katerimi nimajo tesnega osebnega odnosa. Zabukovec (1999, str. 24) opisuje, da večino nasilja povzročijo moški, žrtve pa so večinoma ženske. Obstajajo primeri, ko je ženska nasilna nad moškim, a večina moških v takem primeru ne uvede samozaščitnih ukrepov, saj se ne počuti ogroženo. Avtorica ocenjuje, da je nasilje prisotno v vsaki peti družini

v Sloveniji. Filipčič (2013, str. 61) iz analize, ki je bila opravljena, ugotavlja, da je 97 % storilcev moškega in 3 % ženskega spola. Za ženske storilke nasilja so rezultati analize pokazali, da žrtve nasilja v nobenem primeru niso bili partnerji ali otroci, ampak njihove mame ali tašče.

1.1.2 OBLIKE NASILJA

1.1.2.1 PSIHIČNO NASILJE

Po besedah avtorice Plaz (2016a, str. 76) je psihično nasilje najbolj razširjena oblika nasilja in se povezuje tako s fizičnim kot tudi s spolnim ter z ekonomskim nasiljem. Avtorica pravi, da smo v svojem življenju včasih sami žrtve psihičnega nasilja, lahko pa se znajdemo tudi v vlogi povzročitelja in ga občasno izvajamo nad drugimi. V nadaljevanju avtorica dodaja še, da je normalno, če v partnerskem odnosu občasno prihaja do nesoglasij. Ko pa se začne dogajati, da eden od partnerjev doseže to, kar hoče na račun drugega partnerja, njegovih pravic, želja in prepričanj, pa lahko govorimo o psihičnem nasilju. Knežević Hočevvar (2015a, str. 31) za psihično nasilje navaja, da zajema obnašanja in ravnanja, s katerimi povzročitelj nasilja pri drugi osebi povzroči strah, ponižanje, občutek manjvrednosti, ogroženosti in druge duševne stiske. Za primere psihičnega nasilja našteva: poniževanje, žaljenje, zastraševanje, vpitje, pripisovanje odgovornosti ali krivde, posmeh in zaničevanje, molk, grožnje, osamitev, razne prepovedi, uničevanje stvari, zalezovanje in drugo. Podobno za primere navaja tudi Plaz (2016a, str. 76), kjer pod psihično nasilje dodaja še grožnje s pretepanjem, posmeh glede videza žrtve in njenih navad, prijateljev, družine in prepričanj.

Plaz (2016a, str. 77) za možne posledice psihičnega nasilja navaja pomanjkanje energije, anksioznost, glavobole, nemoč, občutek neobvladovanja lastnega življenja, probleme s spanjem, jok, samomorilne misli in drugo. Dodaja še, da povzročitelj nasilja pri žrtvi doseže, da se ga ta boji in se uklanja njegovi volji, postaja čedalje manj samozavestna in izolirana. To zna biti za žrtev zelo naporno. Kuhar, Guzelj, Drolc in Zabukovec (1999, str. 5–9) opisujejo, da psihično nasilje spodjeda samozavest, samopodobo, samozaupanje, njeno osebnost in samospoštovanje.

1.1.2.2 FIZIČNO NASILJE

Aničić idr. (2015, str. 14) fizično nasilje opredeljujejo kot zlorabo fizične moči, ki je usmerjena na človekovo telo ali njegovo življenje. Poudarjajo tudi, da vsaka uporaba fizične sile še ni

nasilje; težava pa nastane, ko povzročitelji nasilja ne znajo ločevati med uporabo in zlorabo fizične sile. Ta vrsta nasilja je prepoznana kot izrazitejša stopnja nasilja, navadno se začne s psihičnim nasiljem in nato preraste v fizično. Avtorji navajajo nekaj dejanj fizičnega nasilja: klofutanje, brcanje, udarce z roko ali s predmeti, razbijanje pohištva, metanje predmetov proti osebi, namerno izpostavljanje nevarnosti, striženje las, omejevanje gibanja in drugo. Podreka (2017, str. 49) opisuje, da je za fizično nasilje ponavadi razumljeno vsako namerno agresivno dejanje, katerega namen je povzročiti fizično bolečino, škodo, ustrahovanje in ponižanje druge osebe.

Plaz (2016a, str. 75–76) opisuje, da je ta oblika nasilja najbolj očitna. Poškodbe so primerne načinu, ki ga povzročitelj nasilja uporabi ob napadu na žrtev: ureznine, modrice, zlomljen nos, roka, noga, rebra in drugo. Po navadi prvo partnerjevo nasilno dejanje drugega partnerja preseneti, saj se zgodi, ko razmerje že nekaj časa traja. Po navadi je partnerju tudi žal, za svoje dejanje se opraviči in trdi, da tega ne bo več storil. Vseeno obstaja zelo malo možnosti, da se nasilje v nadaljevanju ne bo zopet ponovilo. Avtorica navaja, da je cilj fizičnega nasilja in tudi drugih oblik nasilja ta, da povzročitelj pridobi, poveča in dokazuje svojo moč nad žrtvijo. Tako kot Plaz tudi Urek (2013, str. 81) govori o tem, da sodi fizično nasilje med najvidnejše oblike nasilja. Nekateri, ki se zavzemajo za ožje definicije nasilja, priznavajo edino to obliko nasilja kot nekakšno vrsto pravega nasilja. Vseeno je vidnost fizičnega nasilja nenavadna, saj je veliko poškodb takih, ki ne ustrezajo podobi ženske z modricami okoli oči. Prav tako posledice takega nasilja niso vedno enake. Pri skritih in nevidnih zlorabah so lahko posledice celo globlje kot vidne poškodbe.

1.1.2.3 SPOLNO NASILJE

Za spolno nasilje opredeljujemo vsa dejanja, ki so povezana s spolnostjo, ki jih oseba čuti kot prisilo. Če ni pristanka do spolnega odnosa ali druge aktivnosti, ki je povezana s spolnostjo, lahko govorimo o spolnem nasilju. Zanj lahko štejemo dejanja, kot so: slačenje, opazovanje, poljubljanje, otipavanje, prepoved uporabe katerekoli kontracepcije, siljenje k masturbiranju, posilstvo in drugo (Aničić idr., 2015, str. 14–15). Ta oblika nasilja pogosto ostane prikrita, saj je težko dokazljiva. Problem nastane že pri tem, kako določiti značilnosti spolnega nasilja, vseeno pa obstaja razumevanje, da je zanj značilno izvajanje različnih spolnih praks, h katerim je oseba proti svoji volji prisiljena z uporabo fizične sile in groženj (Podreka, 2017, str. 51). Horvat (2004, str. 64) opisuje, da spolno nasilje ne izvira iz močnega nagona po spolnosti,

ampak iz potrebe izvajanja moči in podrejanja šibkejših. Plaz (2016a, str. 76) to obliko nasilja opisuje kot nezaželen poseg v posameznikovo spolno integriteto. Kot cilj spolnega nasilja pa navaja dokazovanje premoči in popolnega nadzora nad žrtvijo, tako kot je to značilno tudi za fizično in psihično nasilje. Avtorica navaja tudi statistiko, ki kaže, da so storilci spolnega nasilja v več kot 80 % primerov znane osebe, v približno 95 % moški. Ženske torej najpogosteje doživljajo to obliko nasilja s strani svojega partnerja. Knežević Hočevvar (2015a, str. 32) prav tako opisuje, da se nasilje najpogosteje dogaja doma, v znanem okolju.

Urek (2013, str. 86) opisuje, kakšne so posledice, ki jih povzroča spolno nasilje. Žrtve pogosto doživljajo strah, tudi ko neposredna nevarnost že zdavnaj mine, poleg tega so pogosti nemir, nespečnost, negotovost, nenehna čuječnost, sprožijo pa se lahko tudi duševne stiske. Tudi Horvat (2015, str. 68–69) našteva možne posledice preživetega spolnega nasilja. Možne reakcije na preživeto spolno nasilje so: minimaliziranje in racionaliziranje zlorabe, zanikanje, da se je zloraba sploh zgodila, potlačanje, potreba po absolutni kontroli nad življenjem, beg, samopoškodovanje, poskus samomora, različne oblike odvisnosti, umik in izolacija, izogibanje intimnosti in drugo. Avtorica poudarja, da se vsaka žrtev odzove na svoj način in reagira drugače.

1.1.2.4 EKONOMSKO NASILJE

Ekonomsko nasilje je v Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (v nadaljevanju ZPND) opredeljeno kot neupravičeno nadzorovanje ali omejevanje družinskega člana pri razpolaganju z dohodki oziroma upravljanju s premoženjem, s katerim družinski član samostojno razpolaga (ZPND, 2008). Urek (2013, str. 89) ekonomsko nasilje poimenuje tudi premoženjsko nasilje. Za tako obliko nasilja gre tudi, ko povzročitelj nasilja svoji partnerki prepoveduje in preprečuje zaposlovanje. Na tak način poveča svoj nadzor nad njo. V takem primeru je žrtev finančno odvisna od povzročitelja nasilja in na tak način še težje zapusti partnerja, saj ostane brez premoženja, lastnih dohodkov in službe. Žrtev tako občuti občutek ujetosti in brezizhodnosti.

Aničić idr. (2015, str. 15) ekonomsko nasilje definirajo kot vse oblike nadlegovanja, izkoriščanja in poniževanja žrtve s pomočjo sredstev za preživetje ali z odrekanjem pravic, ki so povezane z zaslužkom. Prav tako o tej obliki nasilja govorimo, kadar je žrtev prisiljena v to, da sama prevzame celotno finančno breme za povzročitelja nasilja in za celotno družino. Ekonomsko nasilje nekateri avtorji prepoznavajo kot eno izmed podkategorij psihičnega

nasilja. To opredeljujejo s tem, da ima taka oblika nasilja podobne učinke na žrtev kot psihično nasilje. Zanj naj bi bilo prav tako značilno, da poskuša povzročitelj žrtev izolirati od drugih oseb (Mouradian, 2000).

1.1.2.5 ZANEMARJANJE

O zanemarjanju govorimo, kadar oseba opušča svojo dolžnost skrbi za družinskega člana, ki je potreben skrbi zaradi bolezni, invalidnosti, starosti, razvojnih ali drugih osebnih okoliščin. Najpogosteje so tej obliki nasilja izpostavljeni tiste osebe, ki so fizično ali psihično ovirane in starejše osebe (Plaz, 2016a, str. 77). Knežević Hočevnar (2015a, str. 33) navaja primere zanemarjanja: nepripravljenost ali nesposobnost zagotoviti življenjsko nujne potrebščine, neustrezno prehranjevanje, puščanje osebe brez hrane in pijače, zanemarjanje skrbi za osebno higieno, grobo ravnanje, neprimeren nadzor in varovanje, zavračanje obveznosti in dolžnosti ter kršitev, zanikanje in omejevanje pravic.

1.1.3 ZNAČILNOSTI INTIMNOPARTNERSKEGA NASILJA

Podreka (2017, str. 35–36) pojasnjuje, da v slovenski zakonodaji nimamo posebne opredelitve za intimnopartnersko nasilje, ampak je ta vrsta nasilja zajeta v pojmu nasilje v družini. To je bilo prvič opredeljeno leta 2008, in sicer z Zakonom o preprečevanju nasilja v družini (ZPND, 2008). Knežević Hočevnar (2015a, str. 29) nasilje v družini opisuje kot družbeni problem. Avtorica za družino pravi, da ni področje zasebnosti, kamor država ne more vstopati, saj vanjo vstopa s pomočjo različnih institucij, in sicer zdravstvenega, socialnega, kazenskopravnega varstva, izobraževalnih ustanov, davčnega sistema in drugo. Nasilje v družini opredeljuje kot družbeni problem tudi zato, ker ogroža temeljne človekove pravice.

Bezenšek Lalić (2009, str. 15) opisuje, da zlorabljaajoč odnos v partnerstvu, ki se pojavlja pri partnerskem nasilju, primarno označujeta moč in nadzor. Povzročitelj nasilja je mnenja, da ima pravico do popolne moči nad žrtvijo. Aničić idr. (2015, str. 18–20) navajajo, da je dom najpogostejše prizorišče dolgotrajnega nasilja nad ženskami. Ponavadi je povzročitelj nasilja moški. Za nasilje v intimnopartnerski zvezi avtorji navajajo značilnosti, ki se največkrat pojavljajo. Med drugim je za takšno vrsto nasilja značilno, da je odraz neenakih razmerij moči med moškim in žensko, da je nasilje odraz socializacije in vzgoje, da je tako nasilje veliko bolj skrito, za povzročitelja nasilja pa je značilno, da nasilna dejanja zanika ali pa jih minimalizira.

V takšnem odnosu je praviloma prisotna posesivnost s strani povzročitelja, med partnerjema pa je značilna čustvena navezanost, ki je ambivalentna. Nasilje se po prvem nasilnem dogodku ponavadi stopnjuje in postaja pogostejše ter intenzivnejše. Žrtev začne z namenom, da bi preprečila nadaljnje nasilje, vedno bolj prilagajati svoje življenje in sprejema omejitve, ki jih ji postavlja povzročitelj. Plaz (2016a, str. 89–90) opisuje dinamiko nasilja, ki jo lahko najlažje prikažemo kot ponavljajoči se val faz. Avtorica našteje naslednje faze: obdobje naraščanja napetosti, izbruh nasilja, obdobje opravičevanja in obdobje nežnosti ter medenih dni. V fazi naraščanja napetosti žrtev čuti napetost v zraku, potem izbruhne nasilje, nato pa sledi obdobje, v katerem povzročitelj nasilja občuti krivdo in obžaluje svoje nasilno dejanje, zato se opravičuje žrtvi in ji daje različne obljube. Tako so žrtve ulete v začaran krog nasilja, iz katerega težko pobegnejo.

Leskošek (2016, str. 42–44) navaja, da se ženske, ki so žrtve nasilja v partnerskem odnosu, še vedno redko odločajo, da bi spregovorile o nasilju ali pa o tem koga obvestile. Razlogi, ki jih navaja, pa so izredno tradicionalni, kot so na primer upanje, da se bo partner, ki je povzročitelj nasilja, spremenil, da nasilnega vedenja ne bo več ponovil. Žrtve nasilja o dogodkih tudi ne želijo spregovoriti, saj so naučene, da se o tem ne govori, nekatere pa ne verjamejo, da jim bodo ustrezne službe pri tem lahko pomagale. Žrtve doživljajo tudi veliko strahu, da bodo one obtožene za krive. Če se žrtve odločijo spregovoriti o nasilju, to največkrat zaupajo svojim prijateljem ali pa mamam. V nadaljevanju Leskošek še opiše, kakšen je proces odhajanja iz nasilnega odnosa in ugotavlja, da med razlogi, zakaj se žrtev odloči za odhod, prevladuje spoznanje, da se nasilni partner ni spremenil, naslednji razlog pa je stopnjevanje nasilja. Na drugi strani avtorica ugotavlja tudi razloge, zakaj se žrtve ne odločijo za izstop iz nasilnega razmerja. Med ugotovitvami izstopa razlog, da je odhod iz nasilnega odnosa dolgotrajen proces, ki zahteva veliko moči, časa ter napora. Tudi Zaviršek (1997, str. 330–332) govori o tem, zakaj o nasilju ne govorimo. Za razlog med drugim navaja zgodovino, ki nas uči, da se o fizičnem nasilju in spolnem zlorabljanju ne govori. Spolno nasilje je del zasebnega in tam mora tudi ostati. Ženske, ki doživljajo nasilje, velikokrat verjamejo, da se to dogaja samo njim in da jim zato nihče ne bo verjel. Verjamejo tudi, da so same krive za nasilje, da so slabe in nevredne, počutijo se nemočne, saj jim primanjkuje znanja in informacij. Tudi povzročitelji o nasilju molčijo, saj verjamejo, da niso storili ničesar napačnega, želijo pa se tudi zavarovati pred negativnimi posledicami. Sebe vidijo tudi v vlogi varuha, poleg tega pa verjamejo, da si ženske, ki doživljajo nasilje, to zaslužijo, nekatere si nasilja po njihovem celo želijo.

Leskošek (2013, str. 101) opisuje, da ima nasilje v zasebnem življenju in partnerskih odnosih velik vpliv na zdravje žensk. Nekateri učinki so kratkoročni, nekateri pa celo dolgoročni. Nasilje poleg telesnih posledic pušča tudi nevidne posledice na duševnem zdravju. Stres, izpostavljenost grožnjam, strah in drugo se odraža tudi na fizičnem zdravju žensk. Izpostavljenost tveganju se odraža v obliki različnih obolenj, glavobola, povišanju krvnega tlaka, bolezni srca in ožilja ter drugo.

1.1.4 MITI IN STEREOTIPI O NASILJU V INTIMNOPARTNERSKEMU ODNOSU

Različne vrste in oblike nasilja so v današnji družbi obdane z miti, zmotami in stereotipi. Zmote so bolj ali manj uveljavljene in močno ukoreninjene (Plaz, 2016a, str. 78). Tudi avtorica Knežević Hočevar (2015b, str. 47) opisuje, da so zmotna prepričanja o nasilju v družinskem okolju posledica uveljavljenih družbenih prepričanj, ki še vedno veljajo, čeprav številne ugotovitve dokazujejo, da so ta napačna. Bezenšek Lalić (2009, str. 20–21) za zmotna prepričanja krivi pomanjkanje znanja o dejavnikih tveganja in dinamiki nasilja. Zaradi neznanja prihaja do utrjevanja obstoja različnih mitov in stereotipov. Avtorica meni, da miti ponujajo enostavnejše razlage zapletenih pojavov v družbi. Kadar se miti večkrat ponavljajo, pride do tega, da mit postane splošno prepoznana resnica.

Plaz (2016a, str. 78) navaja najpogostejše stereotipe v zvezi z nasiljem nad ženskami. Zmotno prepričanje, ki ga ima družba, je to, da se nasilje največkrat dogaja v revnejšem okolju in nižjem sloju družbe. Avtorica v nadaljevanju pojasni, da se nasilje dogaja v vseh slojih družbe. Tudi Bezenšek Lalić (2009, str. 21) piše o tem, da se pojavlja prepričanje, da se nasilje dogaja v revnejšem okolju, v resnici pa gre za to, da je v družine, ki so nekoliko bolj situirane, težje vstopiti in prepoznati, da se v njih dogaja nasilje. Naslednji stereotip, ki ga navede Plaz (2016a, str. 78–80), je, da je nasilje v družini redek pojav, da se je dogajal predvsem v preteklosti, danes pa tega ni več. Avtorica pojasnjuje, da je tudi danes nasilje v družini zelo pogosto. V družbi prevladuje tudi prepričanje, da na nasilje vpliva alkoholizem in tudi stres. Avtorica pojasnjuje, da je alkohol lahko prisoten, ne smemo pa reči, da je ta vzrok za nasilje. Alkoholizem torej ni prvotni vzrok za nasilno vedenje, lahko pa ga spodbudi. Tudi Knežević Hočevar (2015b, str. 47) opisuje, da alkohol ni vzrok za nasilje v družini, ampak je dejavnik tveganja. Zabukovec (1999, str. 29) opisuje, da je edina povezava, ki so jo strokovnjaki našli v povezavi med zlorabo alkohola in nasilja, ta, da opiti ljudje povzročijo hujše poškodbe. Znano je tudi, da osebe, ki abstininirajo od alkohola, ostanejo nasilne, če zaradi nasilnosti ne iščejo ustrezne oblike pomoči.

Kelly (1996, str. 84–87) našteva različne mite, ki veljajo za spolno nasilje nad ženskami. Eden izmed mitov govori o tem, da si ženske spolnega nasilja želijo in v njem celo uživajo. Avtorica poudarja, da se s tem mitom povzročitelju nasilja odvzame odgovornost za njegovo dejanje. Naslednji mit, ki ga avtorica navede, je, da se nasilje dogaja določenemu tipu žensk. Tudi Plaz (2016a, str. 80) opisuje, da obstaja splošno prepričanje o tem, da so ženske, ki se jim dogaja nasilje, neizobražene in po navadi predstavljajo nekvalificirano delovno silo. Avtorica mit ovrže s pojasnilom, da so pretepe ne ženske lahko tako tiste, ki imajo uspešno poklicno kariero, kot tiste z manj uspešno kariero, gospodinje, delavke v tovarni in druge.

Odgovornost za nasilje je vedno izključno na strani povzročitelja. Obstaja zmotno prepričanje, da sta za nasilje vedno kriva oba, tako povzročitelj kot tudi žrtev nasilja; to ne drži (Knežević Hočevar, 2015b, str. 47). Pomembno je, da se zavedamo tega, da je za nasilje kriv in odgovoren le povzročitelj nasilja in da za ta dejanja ni opravičila. Pomembno je zavedanje, da nasilje ni konflikt temveč nesorazmerje moči (Obran, 2014, str. 23). Plaz (2016a, str. 78) opisuje, da nastane težava, ko se zmotna prepričanja, ki veljajo v družbi, začnejo pojavljati na nivoju institucij, ki so namenjene pomoči žrtvam nasilja. Avtorica navaja primer na nivoju sodstva. Zmotna prepričanja lahko tako vplivajo na razsodbo sodišča. Zaviršek (1997, str. 332–333) opisuje, da strokovnjaki pogosto pripišejo krivdo za nasilje ženskam, ki so v resnici objekt nasilja. Avtorica v nadaljevanju dodaja razloge, zakaj prihaja do tega. Eden izmed razlogov je ta, da strokovnjaki verjamejo, da ženske vedno znova izberejo nasilnega partnerja, čeprav raziskave tega niso potrdile; so pa potrdile, da se ženske vračajo k istemu partnerju. Poleg tega razloga avtorica pove še, da strokovnjaki verjamejo, da je ženska zares naredila nekaj narobe in si je nasilno dejanje zaslužila. Nekateri strokovnjaki verjamejo, da je razlog za nasilno vedenje kultura. Avtorica navaja primer Romkinj, ki izhajajo iz tradicionalnih patriarhalnih okolij. Tako Zaviršek kot tudi Bezenšek Lalić (2009, str. 22) govorita o tem, da lahko napačna prepričanja strokovnih delavcev privedejo do tega, da nasilje začnejo minimalizirati in mu ne pripišejo dovolj velikega pomena. Filipčič (2002, str. 95–99) govori o tem, zakaj ženske ne zapustijo povzročitelja nasilja. Za razlog navaja tudi prepričanja družbe, ki vplivajo na (ne)odhod. Avtorica navaja, da pri ženskah pogosto obstaja prepričanje, da nimajo vpliva na ravnanje drugih, kar izhaja iz njihove naučene nemoči. V družbi še vedno obstajajo pritiski, da mora družina ostati skupaj in da je za otroke bolje, da odraščajo v družini z obema staršema, četudi v njej vlada nasilje. Javnost žensko, ki se odloči oditi iz nasilnega odnosa, poimenuje kot nemočno žrtev, ta pojem pa ima negativen podton. Namesto da bi bila žrtev videna kot pogumna in preživela, je videna kot kriva in poražena.

1.1.5 NEENAKOST MED SPOLOMA

Haralambos in Holborn (2005, str. 597) opisujeta besede Ann Oakley, ki govori o tem, da so družbene vloge spolov kulturno določene. Ljudje se tako učijo vedenja, ki se pričakuje od enega in drugega spola. Spol je torej ustvarjen s strani družbe. Božac Deležan (1999, str. 12) opisuje, da je ženska v družbi razumljena kot objekt, na katerem moški lahko sprošča svojo napetost. Razlog za to vidi v predpisani vlogi v okviru tradicionalne vzgoje. Še vedno je velik del družbe prepričan, da je pretepanje žensk upravičeno. Primarna socializacija in predpisovanje vloge glede na spol tako vpliva, da ženska ne zapusti nasilnega partnerja. Plaz (2016, str. 126–127) opisuje, da je danes v družbi še vedno močno prisoten patriarhat. Avtorica meni, da je vloga moškega in ženske še vedno pod močnim vplivom patriarhata, kar se kaže tudi pri delu strokovnih delavk z žrtvami nasilja. Strokovne delavke s svojimi izjavami prispevajo k ohranjanju patriarhalne družbe. Avtorica opisuje, da strokovne delavke žrtvam nasilja velikokrat govorijo, da naj še malo potrpijo, ali pa, da je tak odnos moškega do ženske normalen, saj so moški eksplozivnejši in težje obvladujejo različna čustva.

Haralambos in Holborn (2005, str. 617–621) povzameta teorijo patriarhata, ki jo je razvila Sylvia Walby, ki meni, da obstaja šest patriarhalnih struktur, ki omejujejo ženske in pomagajo ohraniti moško prevlado in neenakost med spoloma. Prva izmed patriarhalnih konceptov je plačana zaposlitev, za katero avtorica meni, da povzroča prikrajšanost žensk. Razlika med moškimi in ženskimi plačami se je zmanjšala, ampak s slabo plačanimi zaposlitvami še vedno prevladujejo ženske. Feministični boji in kapitalistične zahteve so povzročile večje zaposlovanje žensk, vseeno pa niso preprečile izkoriščanja pri delu. Naslednji koncept, ki ga navaja Walbyjeva, je gospodinjska proizvodnja. Avtorica izpostavi, da gospodinjstva včasih vsebujejo izrazite patriarhalne proizvodne odnose. Delo, ki ga ženske opravijo doma, je neplačano, moški pa to dodatno izkoriščajo. Kultura je tretji patriarhalni koncept. Zanj avtorica meni, da je predvsem v zahodnih družbah kultura nenehno ločevala med moškimi in ženskami ter med njimi pričakovala različne tipe vedenja. Četrty koncept patriarhalnosti, ki ga navaja, je spolnost. Avtorica je mnenja, da heteroseksualnost prispeva k patriarhalnosti. Nasilje avtorica navaja kot naslednji koncept patriarhata. Nasilje vidi kot obliko oblasti moških nad ženskami. Državna politika pa je zadnji koncept, za katerega avtorica meni, da prispeva k patriarhalni družbi. Walby meni, da je državna politika od 19. stoletja naprej uvajala spremembe v prid ženskam, vseeno pa meni, da je politika še vedno patriarhalno usmerjena. Na koncu doda še,

da politika ni več usmerjena v omejevanje žensk v njihovi zasebni sferi, saj se je omejevanje preneslo v javno sfero. Namesto zasebnega patriarhata se je pojavil javni patriarhat.

O postavljanju žensk v podrejen položaj govori tudi Bezenšek Lalić (2009, str. 15–16), ki pravi, da so moški tisti, ki uveljavljajo moč in nadzor. Moški tako moč in položaj izražajo skozi izkoriščanje svojih privilegijev. V partnerskem odnosu vzpostavijo odnos, kjer samostojno odločajo o zadevah brez sodelovanja partnerke. Z izkazovanjem moči in nadzora moški izvajajo nasilje nad ženskami. Oakley (2000, str. 191–198) opisuje, da delitev dela po spolu ni univerzalna, ampak je to nekaj, kar je družbeno konstruirano. Tradicionalni vzorec spolnih vlog je po besedah avtorice v interesu moškega spola, saj ženske omejuje na družino in jih tako zatira ter ekonomsko izkorišča. Ženske so v družini neplačane delavke, vzgojiteljice otrok, gospodinje in služkinje telesnih, čustvenih ter poklicnih potreb moškega. Tako se ponovno pokaže nadvlada moškega nad žensko, kar vodi v neenakost med spoloma.

1.2 VLOGA STROKOVNIH DELAVCEV IN PRISTOJNIH ORGANOV

1.2.1 VLOGA CENTROV ZA SOCIALNO DELO

1.2.1.1 NALOGA CENTROV ZA SOCIALNO DELO NA PODLAGI ZAKONA O PREPREČEVANJU NASILJA V DRUŽINI (ZPND)

Obran (2014, str. 23) govori o tem, da žrtev nasilja v družini ne more sama preprečiti nasilja, ki ga doživlja. Pred njim se tudi ne more učinkovito zaščititi. Avtorica za ustrezno pomoč imenuje državo, ki mora v okviru svojih institucij nuditi ustrezno strokovno pomoč. Bezenšek Lalić (2009, str. 53) opisuje, da ima center za socialno delo v primerih nasilja nad ženskami v družini, kjer so prisotni tudi otroci, pooblastila za poseganje v družinske odnose. ZPND v 5. členu zapoveduje, da so organi in organizacije dolžni izvesti vse postopke in ukrepe za zaščito žrtve glede na stopnjo njene ogroženosti in zaščito njenih koristi. Pri tem morajo žrtvi zagotoviti spoštovanje njene integritete. V nadaljevanju 6. člen tega zakona organe in organizacije zavezuje k dolžnosti prijave, kadar se pri svojem delu seznani z okoliščinami, na podlagi katerih je moč sklepati, da se izvaja nasilje. Organi so dolžni o tem obvestiti center za socialno delo. Prijave izjemoma ne potrebujejo podatki, če žrtev temu izrecno nasprotuje in ne gre za sum storitve kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti (ZPND, 2008).

Milek Ogrinc (2016, str. 177–179) opisuje ravnanje centrov za socialno delo ob prejeti informaciji, ko je nekdo žrtev nasilja v družini. Informacija o nasilju je lahko na center podana

na več različnih načinov. Pomembno je tudi obveščanje med organi. Po prejeti informaciji mora strokovni delavec proučiti okoliščine in pridobiti informacije o tem, ali je bila družina že kdaj obravnavana znotraj centra za socialno delo ali s strani drugih relevantnih organov. V primeru, ko gre za neposredno ogroženost življenja žrtve, uskladi sodelovanje s policijo in poskrbi za njeno zaščito. V nadaljevanju sledi pogovor z žrtvijo, kjer se razišče situacijo, opredeli problem, raziskuje socialno mrežo, žrtev se tudi seznani s pravicami in z možnostmi, ki jih ima, izdelava oceno ogroženosti in pripravi individualni varnostni načrt. Kopčavar Guček in Premzel (2015, str. 90) opisujeta, da z varnostnim načrtom zmanjšamo nevarnost. Gre za konkreten načrt postopkov in vedenja, ki jih žrtev lahko izvede, ko je potreben takojšen umik. Pomembno je zavedanje, da univerzalen načrt ne obstaja, saj se potrebe žrtev razlikujejo, zato je pomemben individualni varnostni načrt. Med izdelavo je pomembno, da žrtev spodbudimo k razmisleku, kakšne bi bile lahko strategije povečanja varnosti, kadar bi prišlo do grožnje, in kako bi lahko ravnala, da bi zmanjšala tveganje. Avtorja dodajata ključne točke, ki naj bi bile del načrta, in sicer: varnost med nasilnim dogodkom, kako naj žrtev ravna ob odhodu, kakšne strategije naj izbere, koga bo poklicala, kam se lahko umakne, katere stvari mora zaščititi in odpeljati na varno, priprava dokumentov, rezervnega ključa in drugo. V nadaljevanju procesa pomoči Obrán (2014, str. 37) opisuje tudi vključitev povzročitelja nasilja, s katerim se opravi ločen pogovor z namenom, da se oceni, kako on vidi in prepozna situacijo. Oceni se tudi njegovo sposobnost prepoznavanja nasilnega vedenja, sooči pa se ga tudi z odgovornostjo za nasilno vedenje in z njegovimi posledicami. V pogovoru se povzročitelju predstavi tudi možnost vključitve v različne programe za spreminjanje nasilnega vedenja.

Filipčič (2016, str. 162) navaja, da v primeru, da center za socialno delo oceni, da je potrebno pripraviti načrt pomoči, skliče multidisciplinarni tim. V nadaljevanju pozove organe in organizacije, ki lahko s konkretnim delom in sodelovanjem nudijo pomoč žrtvi. Milek Ogrinc (2016, str. 181–182) opisuje, da je naloga tima načrtovanje aktivnosti za povečanje varnosti žrtve nasilja in s tem zmanjšati tveganje, da bi se nasilje ponovilo. V timu mora sodelovati tudi žrtev nasilja. Avtorica opisuje, da je pomembno, da žrtev spodbujamo, krepimo njeno samozavest, pogum, suverenost, nudimo ji ključne informacije, kaj so njene pravice, predstavimo ji pristojnosti različnih institucij ter kateri programi pomoči so ji na voljo. Obrán (2014, str. 38) našteva konkretne naloge tima: izmenjevanje informacij za razjasnitev okoliščin, ki bodo v pomoč in zaščito žrtve, usklajevanje aktivnosti, seznanitev žrtve z vsemi oblikami pomoči, nudenje ustrezne zaščite žrtvi in sprejemanje odločitev z namenom izvajanja pomoči.

1.2.1.2 USPOSOBLJENOST SOCIALNIH DELAVCEV ZA DELO Z ŽRTVAMI NASILJA

Bezenšek Lalić (2009, str. 37–39) ugotavlja, da si strokovni delavci velikokrat postavljajo vprašanje, kako pristopiti do ženske, ki doživlja nasilje, ne da bi pri tem poškodovali njeno samospoštovanje in integriteto. Avtorica meni, da lahko pristop strokovnih delavcev vpliva na žrtev in na njeno odločitev, ali bo nasilje prijavila in sprožila nadaljni postopek, zato je pomembno, kakšen odnos imajo do žrtve, saj lahko v nasprotnem primeru pride do tega, da žrtev demotivirajo. Namen socialnega dela je, da nudi podporo ljudem, ko se ti znajdejo v stiski. Socialni delavci na centrih za socialno delo ne bi smeli biti omejeni le na izvajanje norm, določenih po zakonu. Avtorica dodaja, da je pristop dela, ki ga bo izbrala socialna delavka, odvisen od tega, kako razume problematiko nasilja.

Zaviršek (1997b, str. 416–419) v svojem članku povzema smernice in navodila za delo z ženskami, ki preživljajo nasilje, po avtorici Moira Walker. V povzetku zapiše, da je pomembno, da žrtve poslušamo z vso zbranostjo, da si zapomnimo vse podrobnosti, da smo pozorni na neverbalna sporočila. Pomembno je tudi, da prisluhnemo samemu sebi, svojim občutkom ob situaciji. Pri odzivanju v pogovoru je pomembno, da znamo pokazati svojo empatijo, ki smo jo pri sebi začutili, da smo natančni, da se izogibamo sodbam in bremenilnim pripombam. Pri pogovoru je pomembno tudi, da ne vpadamo v besedo, govorimo počasi in razumljivo. Avtorica našteva tudi nekaj možnih alternativnih vprašanj, ki jih lahko uporabimo. V nadaljevanju tudi poudari, kako pomembna je redna supervizija, ki nam lahko pomaga pri reflektiranju svojih občutkov, in opora, ki jo dobivamo v svojem osebnem življenju. Pomembno je postavljanje jasnih mej, sproti izobraževanje, poznavanje samega sebe in ohranjanje upanja.

1.2.2 VLOGA NEVLADNIH ORGANIZACIJ

Milek Ogrinc (2016, str. 186) opisuje, kako pomembno vlogo imajo nevladne organizacije, ko pride do nudenja pomoči žrtvam nasilja v družini. Avtorica poudarja pomembnost sodelovanja nevladnih organizacij s centri za socialno delo. V okviru svojih programov organizacije nudijo zaščito in psihosocialno pomoč žrtvam, poleg tega pa izvajajo tudi programe za delo s povzročitelji nasilja. Njihova vloga je tudi sodelovanje z drugimi organizacijami in organi, na primer s policijo, tožilstvom, sodiščem, z zdravstvenimi organizacijami in drugo. Avtorica dodaja tudi, da so nevladne organizacije dolžne obvestiti centre za socialno delo in policijo, če pri svojem delu izvedo za okoliščine, iz katerih lahko sklepajo, da gre za kaznivo dejanje. Vse

dolžnosti nevladnih organizacij in njihova vloga so zapisane tudi v 10. členu ZPND, ki med drugim omenja tudi, da so organi in organizacije, med njimi tudi nevladne organizacije, dolžne prednostno obravnavati primere nasilja (ZPND, 2008).

Popaja (2015, str. 147–148) opisuje, da so programi nevladnih organizacij na področju nasilja tisti, ki so zaslužni za ozaveščanje javnosti o razsežnosti nasilja. S svojim delovanjem in aktivnostmi, ki jih izvajajo, so pripomogle k temu, da se je na področju nasilja izboljšala zakonodaja, zmanjšala se je stigmatizacija žrtve, zmanjšalo pa se je tudi nasilje v družbi. Avtorica piše o tem, da je žrtvam na nevladnih organizacijah nudeno svetovanje ter podpora, poleg tega pa organizacije prispevajo tudi k zmanjševanju tveganja z opolnomočenjem in s podporo, saj se žrtve po navadi znajdejo v hudi stiski. V nadaljevanju so opisane konkretne naloge, ki jih opravljajo nevladne organizacije: pomoč žrtvi pri zbiranju dokazov, priprava žrtve na potek postopkov, spremljanje žrtve v postopkih pred organi in preprečevanje pasivnosti žrtve v postopku. Horvat in Matko (2014, str. 247–248) vidita prednost nevladnih organizacij v tem, da se lahko specializirajo za eno področje dela, medtem ko državne institucije, ki delujejo na področju preprečevanju nasilja, pokrivajo več različnih smeri. Avtorici naštejeta tudi nevladne organizacije, ki so specializirane za področje preprečevanja nasilja nad ženskami, nasilja nad otroki in nasilja v družini. To so: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja, Društvo za nenasilno komunikacijo, Društvo Ženska svetovalnica, Društvo Ključ – Center za boj proti trgovini z ljudmi, Zavod Emma – center za pomoč žrtvam nasilja in druge. Prav tako kot Popaja tudi Horvat in Matko za konkretne naloge nevladnih organizacij naštevata nudenje psihosocialne pomoči in podporo žrtvam, dodajata pa še izvajanje programov telefonskih, pisnih in osebnih svetovanj žrtvam nasilja, zagovorništvo, izvajanje skupin za samopomoč, pravno pomoč ter osebno svetovanje in trening socialnih veščin za pozvoročitelje nasilja. Izvajajo tudi preventivne aktivnosti in izobraževanja za splošno javnost in strokovne delavce.

Nevladne organizacije pri delu s povzročitelji nasilja zmanjšujejo ali celo ustavijo nasilje in na ta način povečajo varnost žrtve. Delo s povzročitelji nasilja opisujejo Aničić idr. (2015, str. 44–48). Avtorji za delo s povzročitelji naštevajo osnova načela. Prvo načelo je, da je za nasilje vedno odgovoren povzročitelj nasilja. Avtorji poudarjajo, da je nasilno vedenje izbira in se ga zato ne da opravičevati s tem, kako je ravnala žrtev. Pogosto se dogaja, da žrtve krivdo pripisujejo same sebi ali pa da nasilje minimalizirajo. Drugo načelo, ki ga omenjajo avtorji, je, da nasilje preprečujemo z ničelno toleranco do nasilja, saj mnogi z nasiljem prenehajo, ko dojemajo, da je nasilno ravnanje napačno in tudi kaznivo. Zadnje načelo, ki ga omenjajo avtorji,

je, da je nasilno vedenje naučeno vedenje, zato se da tako vedenje spremeniti. Pomembno je, da programi povzročitelje učijo, kako primerno komunicirati in reševati notranje ter zunanje konflikte. Avtorji poudarjajo, da je za delo s povzročitelji nasilja pomembno primerno usposobljeno osebje, ki se sprti izobražuje o nasilju. Tudi Zaviršek (1997a, str. 341–343) opisuje, da mora povzročitelj nasilja prejeti jasna sporočila, da je nasilje nesprejemljivo. Avtorica kot koristno delo s povzročiteljem navaja skupine, kjer se člani učijo asertivnosti. Kot enega izmed najpomembnejših dosežkov pa navaja to, da povzročitelj sprejme odgovornost za svoje dejanje. Sušnik (2004, str. 237–238) piše o tem, da je pomembno, da se povzročitelj zaveda, da v odnosu s partnerko nima več pravic, ampak ji je enakovreden. Dodaja tudi, da je bistvo vsakega svetovalnega procesa in dela s povzročiteljem nasilja ta, da se poveča varnost žrtve.

V sodelovanju s centrom za socialno delo in drugimi organi lahko nevladne organizacije žrtvam nudijo tudi varen prostor, v katerega se lahko umaknejo v primeru nasilja v partnerskem odnosu. Černič (2004, str. 184) opisuje, da je zagotavljanje varnosti ena izmed ključnih nalog zatočišč, zavetišč, varnih hiš in kriznih centrov, kamor so nameščene žrtve. Varne hiše in druge ustanove nudijo žrtvam različne oblike pomoči, kot na primer svetovanje, zagovorništvo, pomoč pri iskanju stanovanja ali zaposlitve in drugo.

1.2.3 SODELOVANJE Z DRUGIMI ORGANI

Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini določa postopke medsebojnega nudenja pomoči med državnimi organi, ki izvajajo storitve na področju socialnega varstva, zdravstva, vzgoje in izobraževanja in so nosilci javnih pooblastil. 4. člen tega pravilnika določa, da so vsi organi ob zaznavi nasilja v družini dolžni obvestiti center za socialno delo. Center po prejemu obvestila poskrbi za zaščito žrtve in za zbiranje informacij. Pravilnik obvezuje organe, da med sabo sodelujejo (Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini, 2009). Filipčič (2016, str. 162) navaja, da je temelj sodelovanja med organi medsebojno obveščanje, ko ti izvejo za nasilje v družini. Pomembno pa je tudi sodelovanje po prvem obveščanju. V nadaljevanju si morajo organi podajati informacije o vseh načrtovanih in že izvedenih ukrepih za pomoč žrtvam. Razlog obveščanja avtorica vidi v uskladitvi ukrepov in informacij.

Milek Ogrinc (2016, str. 184) opisuje sodelovanje z različnimi organi. Najprej izpostavi sodelovanje s policijo, kjer omenja izrečen ukrep prepovedi približevanja. V primeru, da se povzročitelju nasilja izreče ukrep, mora policija o tem obvestiti center za socialno delo. Policija in center sta se med sabo dolžna obveščati in usklajevati aktivnosti, ki so povezane z zaščito žrtve nasilja. Bezenšek Lalić (2009, str. 58–61) govori o tem, da ima delo policije v primerih nasilja nad ženskami pogosto kurativno vlogo, saj prisotnost policije vpliva na to, da povzročitelj nasilja preneha z nasilnim vedenjem. Prisotnost policije tudi preprečuje, da bi se povzročitelj nasilja v nadaljevanju še naprej vedel nasilno. Avtorica v nadaljevanju prav tako poudarja, da mora policija v primerih nasilja v družini o tem obvestiti pristojen center za socialno delo. Vloga policije je tudi asistenca in zagotavljanje pomoči v primerih, ko bi od povzročitelja nasilja lahko pričakovali upiranje ali ogrožanje. Milek Ogrinc (2016, str. 185) poleg sodelovanja s policijo opisuje tudi sodelovanje z zdravstvom. Tudi zdravstveno osebje je dolžno obveščati center za socialno delo, če sumi, da gre za nasilje v družini. Prav tako je zdravstvo pomembno v nadaljevanju, saj lahko žrtvi zagotavlja psihološko podporo. Avtorici Premzel in Petrovič (2015, str. 136) opisujeta, kako pomembno je zdravstveno osebje pri pripravi načrta pomoči. Znanje in veščine, ki ga imajo zdravstveni delavci, pripomorejo k realnejšemu in učinkovitejšemu načrtu. Osebje se pri načrtovanju osredotoči na obstoječe zdravstveno stanje.

Sodelovanje centra za socialno delo in sodišča je izredno pomembno. Tudi med njima je pomembno redno obveščanje in predajanje informacij. Sodišče lahko izda začasne odredbe, za katere je pogosto potrebno mnenje centra za socialno delo (Milek Ogrinc, 2016, str. 185). Žrtvi v postopku pripadajo določene pravice, za katere lahko zaprosi. Ena izmed pravic je tudi dodelitev brezplačne pravne pomoči. Pravico določa 25. člen ZPND. V 26. členu je zapisano, da je do brezplačne pravne pomoči upravičena oseba, za katero je bila podana ocena ogroženosti, mnenje o ogroženosti osebe pa izda center za socialno delo (ZPND, 2008). Obrban (2014, str. 65–71) opisuje, da pozna ZPND več oblik brezplačne pravne pomoči, najpogostejši pa sta redna in izredna brezplačna pravna pomoč. Center za socialno delo je eden izmed pristojnih organov, ki osebam, ki želijo zaprositi za to pravico, nudi pomoč pri izpolnjevanju obrazca. Poleg centrov za socialno delo se lahko žrtve za pomoč pri vložitvi vloge obrnejo tudi na nevladne organizacije.

1.2.4 PROCES OKREVANJA ŽRTVE NASILJA V INTIMNOPARTNERSKEM ODNOSU

Ena izmed pomembnejših vlog strokovnih delavcev pri pomoči žrtvam nasilja v partnerskem odnosu je tudi ta, da žrtev podprejo in ji poleg pomembnih informacij nudijo tudi psihosocialno pomoč. Zaviršek (1997a, str. 334–340) opisuje, da lahko socialne delavke naredijo veliko na področju pomoči žrtvam, ki preživljajo nasilje. V nadaljevanju govori o opolnomočenju. Opiše ga kot proces, kjer oseba, ki je prizadeta, začne razumevati naravo zatiranja, ki ga doživlja. S spoznanjem oseba razvije občutek osebne moči. Socialni delavci so tisti, ki spodbujajo osebo k procesu opolnomočenja. Zaviršek opiše, da je pri tem pomembno, da prizadeta oseba razume, kaj se dogaja in socialnim delavcem zaupa. Pomembno je tudi, da je oseba razbremenjena krivde. Zavedati se mora, da to, kar se ji dogaja, ni njena krivda. Socialna delavka mora pri opolnomočenju skrbeti tudi za to, da ima prizadeta oseba pravico do izbire vrste intervencije in do vseh nadaljnjih odločitev. Avtorica na koncu še poudari, kako pomembna je soudeležnost v procesih pomoči. Na tak način ima žrtev nasilja priložnost, da se počuti koristnejša in manj odvisna, prav tako ima nadzor nad svojim življenjem.

Plaz (2016b, str. 133) opisuje pomembnost krepitve socialne mreže žrtve nasilja. Kot eno izmed učinkovitosti pri svetovanju in psihosocialni podpori vidi to, da strokovna delavka žrtvi pomaga poiskati ljudi, ki so ji lahko v pomoč in podporo. Povzročitelji nasilja žrtve pogosto izolirajo od okolice, zato ostanejo brez podporne mreže. Pomembno je, da strokovna delavka skupaj z žrtvijo išče povezave in tke nove socialne vezi. Poleg krepitve in širjenja socialne mreže je lahko ena izmed pomoči tudi krepitev moči. Videmšek (2008, str. 214–215) opisuje, da je cilj krepitve moči predvsem ta, da si posameznik ponovno pridobi zaupanje vase in si okrepi lastne resurse moči. Avtorica dodaja, da je pri tem pomembna osredotočenost na povečanje osebne moči posameznika in na njegove osebne značilnosti. S krepitvijo se razvija osebna odgovornost in prevzemanje novih vlog, izpostavljanje tveganju in možnosti uspeha. Proces krepitve moči je potrebno razumeti kot nekaj, kar ni dokončno in je spremenljivo.

2. FORMULACIJA PROBLEMA

Nasilje v družbi še vedno predstavlja velik problem. Čeprav se o njem govori vedno več, pa menim, da ga družba še vedno ne problematizira tako, kot bi ga morala. Na področju nasilja se vsak dan pojavljajo novi problemi, zelo malo pa je takih oseb, ki se s to problematiko zares ukvarjajo in iščejo načine, kako problem zmanjšati. Na letošnji praksi, ki sem jo opravljala na centru za socialno delo, sem z lastnimi opažanji prišla do ugotovitev, da je nasilje pogosto tudi v intimnopartnerskem razmerju. O tej tematiki sem veliko izvedela tudi na predavanjih in vajah pri predmetu Spol in nasilje, kjer smo podrobno obravnavali nasilje v družini in med partnerjema. Menim, da žrtve o svojih izkušnjah nasilja ne govorijo, ampak o njih raje molčijo, tako pa nasilje ostaja skrito družbi. K temu, da žrtve nasilja ne spregovorijo, prispevajo tudi razni stereotipi in prepričanja, ki so na žalost še danes močno zakoreninjena v našem prostoru.

Glavni namen moje diplomske naloge je raziskati, kako strokovni delavci in organizacije nudijo pomoč žrtvam nasilja v intimnopartnerskih razmerjih ter kakšno vlogo imajo v celotnem procesu, to je od začetka, ko prvič pridejo v stik z uporabniki, pa vse do konca, ko jim nudijo oporo. Osredotočila se bom predvsem na centre za socialno delo in nevladne organizacije, ki se ukvarjajo s to problematiko, ter analizirala njihov pristop. Poleg tega bom nekaj pozornosti namenila tudi drugim institucijam, kot so zdravstvene ustanove, policija in sodišče, s katerimi centri in nevladne organizacije sodelujejo.

Čeprav je o nasilju na sploh in o nasilju v intimnopartnerskih odnosih napisanih že kar nekaj diplomskih in magistrskih nalog, med raziskovanjem nisem uspela zaslediti naloge, ki bi večjo pozornost posvetila analizi vloge strokovnih delavcev in organizacij, ki so odgovorne za obravnavanje in pomoč žrtvam nasilja v intimnopartnerskih odnosih. S svojo nalogo želim poudariti ključnost njihove vloge in prispevati k boljšemu razumevanju učinkovitosti njihovih pristopov. Pričakujem, da bodo ugotovitve raziskave, do katerih bom prišla, pomembne, saj bodo pomagale prikazati, kako pomembni so strokovni delavci, ki sodelujejo z žrtvami nasilja, ter prispevajo k nadaljnjemu razvoju učinkovitih strategij pomoči.

2.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Kako pogosto se pojavlja nasilje v intimnopartnerskih odnosih?

Katere oblike nasilja v intimnopartnerskem odnosu strokovni delavci zaznavajo kot najpogostejše?

Kako močno so prisotni miti, stereotipi in prepričanja v povezavi z nasiljem in kako močno vplivajo na strokovne delavce?

Kako strokovni delavci ocenjujejo in vidijo svojo vlogo pri nudenju pomoči žrtvi?

Kako je Zakon o preprečevanju nasilja v družini pripomogel k prijavljanju nasilja v intimnopartnerskem odnosu?

Kako poteka sodelovanje med strokovnimi delavci in drugimi organi?

Kakšno obliko pomoči zagotavljajo strokovni delavci žrtvam intimnopartnerskega nasilja po zaključenem postopku?

3. METODOLOGIJA

3.1. VRSTA RAZISKAVE

Raziskava, ki sem jo izvedla, je kvalitativna, saj sem zbirala besedne opise, ki so se nanašali na raziskovalna vprašanja, ki sem jih zastavila. Podatki, ki sem jih pridobila, niso številčni. Raziskava je tudi empirična, saj sem skušala s spraševanjem zbrati novo gradivo (Mesec, 1997, str. 84–85).

3.2. MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV

Merski instrument predstavljajo vnaprej pripravljene smernice za delno standardiziran intervju, ki je dodan v prilogi pod točko 9.1. Vprašanja sem pred začetkom intervjujev poslala v pregled mentorju. Razdeljena so na sedem krajših tematik, prilagajala pa sem jih glede na to, kako je potekal pogovor. Vprašanja sem oblikovala s pomočjo literature, ki sem jo prebrala in povezala z raziskovalnim problemom. Smernice vprašanj so odprtega tipa.

3.3. POPULACIJA IN VZOREC

Populacija moje raziskave so strokovni delavci na centrih za socialno delo po Sloveniji in strokovni delavci nevladnih organizacij, ki delujejo na področju nasilja v družini že vsaj eno leto. Ker je to kar velika populacija in je bilo težko zajeti vse, sem do podatkov prišla z vzorčenjem. V vzorec raziskave je tako vključenih sedem strokovnih delavk, ki delujejo na področju nasilja v družini že vsaj eno leto, in sicer dve strokovni delavki s Centra za socialno delo Ljubljana in iz nevladnih organizacij, dve iz Društva SOS telefon ter tri iz Društvo za nenasilno komunikacijo. Vzorec je neslučajnostni in priročni. Sogovornike za intervju sem izbrala tako, da sem na centre za socialno delo, ki so najbližje mojemu domu, in nevladnim organizacijam, ki se prav tako nahajajo v bližini, poslala povpraševanje, ali bi kdo želel sodelovati v intervjuju. V nevladnih organizacijah so se na mojo sporočilo hitro odzvali. Tako sem zelo hitro pridobila pet sogovornic. Malo večje težave sem imela pri pridobivanju sogovornic na centru za socialno delo. Zato sem tam izvedla le dva intervjuja.

3.4. ZBIRANJE PODATKOV

Metoda zbiranja podatkov, ki sem jo uporabila, je spraševanje, natančneje delno standardiziran intervju. Izvedla sem sedem delno standardiziranih intervjujev. Sogovornice sem prosila za dovoljenje, da sem intervjuje zaradi lažje kasnejše analize pridobljenih podatkov lahko posnela. Intervjuje sem izvedla tam, kjer so strokovne delavke zaposlene, torej v prostorih centra za socialno delo in nevladnih organizacij. Intervjuje sem izvedla med 18. 3. 2024 in 26. 4. 2024. S pomočjo intervjujev sem pridobila podatke, ki so razširili moj pogled in razumevanje problema raziskovanja. V povprečju so intervjuji trajali 20 minut. Najkrajši intervju je trajal 15 minut, najdaljši pa 25 minut.

3.5. OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Obdelava pridobljenih podatkov je izvedena na kvalitativen način. Vprašanja in odgovore sem po koncu vsakega intervjuja pretipkala na računalnik v dokument Microsoft Word. V primeru, da je bil kakšen del nepomemben, sem ga izločila. Vse zapise intervjujev sem označila s črkami po abecednem redu (A, B, C ...). Izjave vsakega intervjuja sem nato označila s črkami in s številkami (na primer A1, C11, D100 ...). Ko sem imela označene vse izjave, sem začela z odprtim kodiranjem, kjer sem določila pojme, kategorije in teme. Za lažjo preglednost sem odprto kodiranje uredila v tabeli. Po končanem odprtem kodiranju sem se lotila osnega kodiranja. Naredila sem hierarhijo med pojmi, kategorijami in temami. Na ta način sem dobila lažjo preglednost nad rezultati. V priložo sem dodala vseh sedem transkriptov intervjujev ter en primer odprtega kodiranja intervjuja F. V celoti sem priložila osno kodiranje. Odprto kodiranje ostalih intervjujev hranim pri sebi.

4. REZULTATI

V tem poglavju bom predstavila rezultate, ki sem jih pridobila s sedmimi opravljenimi intervjuji. Rezultate bom predstavila po posameznih temah, ki so se pojavile med pogovorom. Smiselno jih bom povezala z izjavami, ki sem jih pridobila od strokovnih delavk. Izjave bodo zapisane v oklepajih z ležečo pisavo. Na začetku sem za lažjo preglednost oblikovala razpredelnico, kjer sem zapisala teme in podteme pogovora. V tretjem stolpcu sem nato označila, za katero izmed sogovornic od A do G velja določen odgovor. Pod preglednico so podrobneje opisani rezultati.

Preglednica 1: Teme in podteme intervjujev

Tema	Podtema	Intervjuji (A-G)
Zaposlitev strokovnih delavk	SOS telefon	A, B
	DNK	C, D, E
	CSD Ljubljana	F, G
Usposobljenost strokovnih delavk	Sprotna izobraževanja	A, B, C, D, E, F, G
	Začetno usposabljanje	A, B, C, D, E
	Udeležba na superviziji	A, B, C, D, E, F, G
Pojavljanje nasilja	Konstantnost	A, B, C, D, E
	Več prijav danes, kot v preteklosti	B, F, G
	Porast v obdobju korone	A, C, F, G
Oblike nasilja	Psihično nasilje	A, B, C, D, E, F, G
	Fizično nasilje	A, B, C, D, E, F, G
	Spolno nasilje	A, B, C, D, E, F, G
	Ekonomsko nasilje	A, B, C, D, E, F, G
	Zanemarjanje	/
	Zalezovanje	G
Vloga strokovnih delavk	Vloga je pomembna	A, B, C, E, F, G
	Vloga ni tako pomembna	D
	Svetovanje	A, B, C, D, E, F, G
	Psihosocialna pomoč	A, B, C, D, E, F, G
	Spremstvo	A, B, C, D, E, F
	Varna hiša	B, C, D
	Koordinacija obravnave	F, G
	Podpora priseljenkam	A, B
	Ozaveščanje družbe	C, D
Postopek ob prijavi nasilja	Raziskovanje situacije	A, B, C, D, E, F, G
	Pri prijavi upoštevajo žrtev	A, B, C, D
	Pri prijavi ne upoštevajo žrtve	E, F, G
	Sodelovanje v MDT	A, B, C, D, E, F, G
Zakon o preprečevanju nasilja	Pomembnost uvedbe	B, C, D, F, G

	Podlaga za delo	A, C, E, F, G
	Potrebne so spremembe	A, C, D, E
Miti, stereotipi, prepričanja	Družba	A, B, C, D, E, F
	Institucije	A, E, F, G
	Žrtve	A, B, D, E, F
	Povzročitelji	C, D, E, F, G
Sodelovanje z drugimi organi	Pozitivno	A, B, C, D, E, F, G
	Negativno	A, C, D, E, G
	Odvisno od zaposlenega	A, C, D, E

Zaposlitev strokovnih delavk

Strokovne delavke, zaposlene na Društvu SOS telefon, Društvu za nenasilno komunikacijo in centru za socialno delo, ki delujejo na področju nasilja v intimnopartnerskih odnosih, so opisale, da se dnevno srečujejo z žrtvami nasilja. Dnevno so torej v stiku z eno izmed najranljivejših skupin prebivalcev (*Delam z ženskami žrtvami nasilja in otroki. Torej to predstavlja delo z najbolj ranljivo skupino prebivalcev./B4*). Poleg sodelovanja z žrtvami pa nekatere strokovne delavke sodelujejo tudi s povzročitelji nasilja (*Delala sem tudi že s povzročitelji nasilja, ampak v manjši meri./E7*). Na društvih so strokovne delavke velikokrat omenile, da njihovo področje dela zajema svetovanje žrtvam nasilja (*... področje dela zajema svetovanje ženskam in otrokom, ki so ušli iz nasilnega okolja. Je bolj poudarek na svetovanju ženskam./A2*). Nekatere izmed strokovnih delavk, ki so zaposlene na nevladnih organizacijah, so omenile, da svoje delo ne opravljajo le na društvu, ampak delujejo tudi v varni hiši (*Delo poteka v varni hiši./B3*). Intervjuje sem opravila z različnimi strokovnimi delavkami. Nekatere izmed teh so na tem delovnem mestu zaposlene že več kot deset let (*Na centru sem 24 let, na področju nasilja v družini pa delam 22 let./G4*) in nekatere manj kot deset (*Zaposlena sem 8 let in pol./E4*). Čeprav nekatere to delo opravljajo manj časa kot druge, to vseeno ne pomeni, da svoje delo opravljajo slabše oziroma manj kvalitetnejše. Vse zaposlene imajo na področju dela z žrtvami nasilja že veliko izkušenj. Strokovna delavka, ki z žrtvami nasilja dela manj kot deset let, zase vseeno meni, da je v tem času pridobila že ogromno znanja (*Tukaj sem od leta 2019. Pred tem sem delala v drugi varni hiši tri leta. Imam že kar nekaj izkušenj./A5*).

Ena izmed zanimivih ugotovitev raziskave, ki se je pokazala v odgovorih na vprašanja, ki so se navezovala na tematiko zaposlitve strokovnih delavk na področju nasilja v družini, je ta, da se zaposleni na tem področju pogosto menjavajo (*Malo je tudi menjavanje kadrov, ker nekateri,*

ki se utečejo v tem delu, potem zamenjajo službo./C107). Strokovna delavka razlog pogostega menjavanja vidi v tem, da je to delovno področje izjemno težko (Ker je to kar težko področje dela, zelo obremenjujoče. Tako da se kader menja./C108).

Usposobljenost strokovnih delavk

Z vprašanji, ki so se nanašala na usposobljenost strokovnih delavk, ki delajo na področju nasilja in so zelo veliko v stiku z žrtvami nasilja, sem preverjala, kako se strokovne delavke izobražujejo in izpopolnjujejo. Ugotovila sem, da se vse redno izobražujejo. Poročale so o tem, da imajo ogromno izobraževanj, ki se jih redno udeležujejo. Poleg izobraževanj, ki so povezana s strokovnostjo, veliko znanja pridobivajo tudi na drugih področjih (*Izobraževanj je ogromno. Pri nas imamo ogromno enih stvari, ki jih lahko zase dobimo. Ne samo v smislu strokovnosti ... /D99*). Vse so tudi mnenja, da so izobraževanja pomembna, saj lahko na tak način spoznajo nove načine sodelovanja z uporabniki in izboljšajo svoj pristop k delu. Ena izmed strokovnih delavk je izpostavila, kako pomembna je naklonjenost do dela, tako z žrtvami kot tudi s povzročitelji nasilja (*Zdi se mi, da je zelo pomembno to, da ima strokovni delavec, ki dela na tem področju, neko afiniteto do dela z žrtvami in s povzročitelji nasilja./G72*). Sogovornice so omenile, da velikokrat tudi same predlagajo, o čem se želijo bolj izpopolniti (*Imamo na društvu dvakrat letno dneve izobraževanja, kjer tudi sami predlagamo, iz katerega področja bi želeli predavatelje./E91*). Ena izmed sogovornic je omenila, da želi v prihodnosti raziskati, kakšne pristope pri delu z žrtvami nasilja uporabljajo v tujini. Želela bi se tudi udeležiti izobraževanj, ki jih ponuja tujina (*Nismo pa še kaj dosti raziskale, kakšna izobraževanja ima kaj tujina. To je še vizija za naprej./F75*).

Zaposlene, ki delujejo v nevladnih organizacijah, so izpostavile, da imajo pred začetkom opravljanja dela redna izobraževanja, mentoriranja in usposabljanja (*... imeli smo kar dolgo usposabljanje./E88*). Kasneje lahko tudi same postanejo mentorice drugim zaposlenim. Mentoriranje poteka tako, da se zaposleni učijo, kako pristopati in delati z žrtvami nasilja. Učijo se tudi uporabe zakonov (*Tudi jaz mentoriram nove sodelavke in sodelavce. Delajo tudi malo pod vodstvom, mi jih spremljajo, da se počasi uvedejo z branjem zakonov, izobraževanji./C99*). Strokovne delavke, zaposlene na centrih za socialno delo, morajo poleg že omenjenega poznati tudi javna pooblastila in naloge, ki so zapisane v Katalogu javnih pooblastil. Kadar delajo z žrtvami nasilja, morajo upoštevati zapisano (*... najprej naredimo vse korake, ki so za nas po*

Katalogu javnih pooblastil obvezni./F53). Na nevladnih organizacijah nimajo javnih pooblastil (Pa tudi mi smo nevladna organizacija in nimamo nikakršnih pooblastil./D129).

Da strokovne delavke svoje delo dobro opravljajo, pa ni odvisno samo od tega, kako dobro so usposobljene. Raziskava je pokazala, da je pomembno tudi to, da imajo dobro podporo med sabo. Področje nasilja v družini je eno izmed najbolj obremenjujočih področij. Pri delu z žrtvami nasilja strokovne delavke pogosto slišijo zgodbe, ki so lahko zelo težke in čustveno naporne (*Te vedno pretrese. Pa ne samo v tem čustvenem delu, koliko vzameš nase, ampak včasih tudi res ne veš, kaj narediti. So take bizarne zgodbe. Kot da smo v filmu./D118*), zato je še kako pomembno, da imajo strokovne delavke na voljo različno obliko podpore (*Imamo regijsko koordinatorko za obravnavo nasilja, imamo aktiv za obravnavo nasilja. Že na tem nivoju samega centra X, če potrebuješ nekakšno podporo, jo dobiš./G66*). Zaposlene so v pogovoru omenile, da imajo vedno možnost razbremenilnih pogovorov, intervizije ter supervizije (*Mi imamo vsak teden intervizijo, na 14 dni imamo supervizijo. In čisto vedno imaš možnost imeti z vodjo supervizijo./D109*). Ena izmed strokovnih delavk je omenila tudi, da se pogosto intervizirajo znotraj svoje enote (*Mi se znotraj naše enote redno interviziramo. Ekipa je zelo dobra, podporna./G65*).

Pojavljanje nasilja

Na vprašanja, ki so bila povezana s tem, kako pogosto strokovne delavke zaznavajo nasilje v intimnopartnerskem odnosu, sem dobila podobne odgovore, ki sem jih lahko med sabo primerjala. Strokovne delavke so opisovale, da menijo, da je nasilja približno enako ves čas in da se je nasilje vedno dogajalo, tako v preteklosti kakor danes (*Jaz mislim, da je nasilja približno enako./B10*), vseeno pa se nasilje danes pogosteje prijavlja in obravnava. Prijave nasilja in posledično obravnave le-tega se tako povečujejo (*Število obravnav nasilja se povečuje./G7*). Iz ugotovljenega tako lahko sklepam, da je družba postala občutljivejša na nasilje in mu je začela posvečati večjo pozornost. To lahko potrdijo tudi trditve ene izmed mojih sogovornic (*... ker je tudi družba veliko bolj občutljiva na to./B9*). S tem, ko je družba postala občutljivejša na nasilje, se je znižala tudi njegova toleranca (*... ker smo do tega manj tolerantni. Družba je do tega pojava bolj občutljiva./B12*). Strokovne delavke so izpostavile, da je to pomemben dosežek, da smo na nasilje občutljivejši kakor v preteklosti in da je pomembno, da kot družba na to opozarjamo (*Zdi se mi pomembno, da smo osveščeni, da opozarjamo v družbi na to, da odreagiramo, če opazimo nasilje na ulici. Če se na primer pri sosedu sliši, da*

pokličemo policijo. Da odreagiramo na pravi način, ko opazimo nasilje, in da se ne umaknemo stran./C129).

Raziskava je pokazala tudi to, da nekaj izmed strokovnih delavk ni natančno vedelo, kako pogosto se pojavlja nasilje (*To bi morala vprašati nekoga, ki dela kakšno statistiko./D7; Jaz zdaj nimam narejene statistike, da bi lahko imela pred sabo številke, koliko je bilo lani ali pa predlani./F5*). Nekatere strokovne delavke so težko ocenile pogostost, nekatere pa niso imele občutka, ali se nasilje povečuje ali zmanjšuje (*Nimam občutka, ali se pogostost nasilja povečuje ali zmanjšuje./E10*). Pomembno je tudi razumevanje, da je število uradnih prijav, ki so podane na policijo, eno (*Številke so lahko višje, ampak veliko nasilja pa ostane skritega, prikrita in je tega še ogromno./B13*), drugo pa so dejanske številke nasilja (*Mislim, da je pogostost, če gledamo z vidika števil, ena stvar, druga stvar pa je to, da veliko stvari tudi ni prijavljenih./B6*). Strokovne delavke žrtvam nasilja, ki pridejo po pomoč, svetujejo, naj nasilje, ki se jim dogaja, prijavijo. Tako v nevladnih organizacijah kot tudi na centrih za socialno delo žrtve spodbujajo k temu, da se nasilje čim prej prijavi (*Po navadi jim svetujemo, če pove za nasilje, ki se dogaja njej, in še posebej, če se dogaja njenim otrokom, da nasilje prijavi./C50*).

Zanimivo je tudi to, da so štiri od sedmih sogovornic spregovorile o obdobju epidemije koronavirusa. V času korone naj bi nasilje naraslo, prijave pa so se povečale, ko je minil prvi val epidemije. (*... zagotovo je korona prinesla svoje in je bilo zagotovo v tem obdobju opaženo precej povečanje nasilja, ker so bili ljudje veliko skupaj./G8*). Strokovne delavke menijo, da so bile žrtve med epidemijo zelo izolirane in o nasilju niso mogle govoriti, zato je bilo prijav še toliko več po koncu prvega vala (*Okoli korone smo opažale, ko je bil ta prvi val, da so se zadeve malo umirile, da je bila zelo negotova situacija. Ženske takrat niso poklicale zaradi ogroženosti, vsi so bili doma, tako da nekatere niti niso imele možnosti takrat poklicati./C8*). Ena izmed sogovornic je omenila, da opaza povečanje prijav po daljših počitnicah ali pa praznikih, ko je družina skupaj več časa (*V tem času po praznikih, na primer za božič, prvi maj, po poletnih počitnicah, po koroni, je več prijav./A16*).

Oblike nasilja

Ugotovila sem, da strokovne delavke v intimnopartnerskih odnosih, kjer se dogaja nasilje, zaznavajo vse tipične oblike nasilja. Najpogosteje zaznavajo prav psihično nasilje (*Daleč največ je psihičnega nasilja./G11*). Za psihično nasilje v partnerskih odnosih je značilno, da

povzročitelj nasilja manipulira z žrtvijo (*... da je žrtev partner tako zmanipuliral, da je ostala doma, v smislu, da ne rabi službe, ker bo on zaslužil za vse./A30*). Značilna sta tudi kontrola in nadzor (*... da je povzročitelj že kazal znake s kontrolo./B30*) ter žaljenje. Rezultati moje raziskave kažejo, da se nasilje v odnosu najpogosteje začne s psihičnim nasiljem (*Začne pa se seveda vedno z nekim psihičnim./B21*), kasneje pa se k psihičnemu nasilju pridružijo še druge oblike. Psihično nasilje postaja vse intenzivnejše (*... potem psihično nasilje postaja vse bolj intenzivno./B16*). Žrtve na začetku psihično nasilje težko prepoznajo ali pa ga sploh ne prepoznajo (*Ja, na začetku težje prepoznajo. Marsikdaj žrtve ne prepoznajo psihičnega nasilja. Se opazi, da ga ne prepoznajo./B24*). Strokovne delavke pri žrtvah nasilja prepoznavajo, da je psihično nasilje za žrtev pogosto težje kot pa fizično (*Težko ga doživljajo. Marsikatero uporabnice so rekle, da bi raje doživljale fizično kot pa psihično nasilje./C23*). Kadar so v partnerskem odnosu ženske tiste, ki povzročajo nasilje, najpogosteje izvajajo psihično obliko nasilja (*Smo pa imeli tudi primere, ko so bili žrtve nasilja bolj moški s strani ženske. To je bilo predvsem kakšno psihično nasilje./F84*). Na drugem mestu, takoj za psihičnim nasiljem, strokovne delavke najpogosteje opazajo fizično nasilje. Tako kot psihično tudi fizično nasilje opazajo vse sogovornice, s katerimi sem opravila intervju (*Veliko je fizičnega nasilja./B17*). Znaki fizičnega nasilja se kažejo različno. Strokovne delavke so opisovale, da žrtve največkrat govorijo o udarcih, klofutah in davljenju. Zanimiva je bila tudi ugotovitev, da žrtve šele takrat, ko pride do fizičnega nasilja, prepoznajo, da se jim dogaja nasilje. Udarec je za njih alarm, da se dogaja nekaj nenavadnega (*Šele potem, ko pride do klofute, udarcev, davljenja, je potem alarm./B25*).

Na tretjem mestu prepoznavanja oblik nasilja v intimnopartnerskih odnosih sta prevladovali dve obliki, in sicer spolno ter ekonomsko nasilje. Strokovne delavke so poročale, da spolno nasilje ni pogosto prijavljeno, saj žrtve o njem ne želijo govoriti zaradi specifičnosti in intimnosti. Nekatere žrtve o njem spregovorijo po določenem času, nekatere pa o tem nikoli ne spregovorijo (*O spolnem nasilju uporabnice še najtežje govorijo, ker se mi zdi res tako specifično, intimno. Uporabnice ne uspejo vsega tega povedati. Kakšne uspejo zaupati po določenem času, kakšne pa o spolnem nasilju nikoli ne spregovorijo./C15*). Ekonomsko nasilje strokovne delavke omenjajo kot eno izmed pogostih oblik. Zanimivo je pričevanje ene zaposlene, ki omenja, da je pogosto očitanje žrtvi, da živi na partnerjev račun in da sama ne more skrbeti zase, ker nima denarja (*Potem pa ji očita, da ona ni nič prispevala k skupnemu gospodinjstvu, da ne more skrbeti za otroke, ker nima denarja in drugo./A31*). Ena izmed strokovnih delavk je pod obliko ekonomskega nasilja umestila tudi to, da povzročitelj nasilja

prejema otroški dodatek. Še potem, ko žrtev prijavi nasilje, partner še vedno prejema dodatek, ki je v resnici namenjen preživljanju njunega otroka (*Včasih otroški dodatek še vedno dobiva partner, ki je povzročitelj nasilja. Tudi to je ena taka posebnost. Ne ona, ampak partner dobiva dodatek.*/B74). Ena izmed sedmih sogovornic je v intervjuju omenila, da na centru za socialno delo opažajo tudi zalezovanje, ki se pojavlja pogosto. Po njenem mnenju je zalezovanje morda celo na tretjem mestu, kar se tiče pogostosti (*Pogosto pa je tudi zalezovanje. Zalezovanje je poleg psihičnega in fizičnega nasilja mogoče na tretjem mestu.*/G15). Zanimivo je, da nobena izmed sogovornic ni omenjala zanemarjanja kot oblike nasilja, ki se pojavlja v intimnopartnerskih odnosih. Raziskava je glede oblik nasilja pokazala še, da je zelo pogosto prepletanje in kombinacija različnih oblik nasilja (*Rekla bi, da je kombinacija vsega.*/B14; *Kombinacija več oblik nasilja je.*/C17). Najpogostejše je bil omenjen preplet fizičnega in psihičnega nasilja (*Ja, fizično brez psihičnega nasilja, ga itak ni.*/E15). Sogovornice so omenjale tudi, da psihično nasilje spremlja ostale oblike nasilja (*Po mojem mnenju je katerokoli nasilje druge oblike, ki se pojavi, psihično nasilje del tega. Ga spremlja.*/A18).

Vloga strokovnih delavk

Ko sem sogovornice vprašala, kakšna je njihova vloga, sem dobila obsežne odgovore. Največkrat so strokovne delavke poudarile, da žrtvam nudijo svetovanje, ki poteka redno in je brezplačno (*Če se uporabnice strinjajo, prihajajo na brezplačna svetovanja enkrat na teden ali pa enkrat na 14 dni.*/C48). Namen svetovanj je, da se žrtev informira o pomembnih zadevah, postopkih, njenih pravicah in o zadevah, ki se dotikajo sodišča. Strokovne delavke žrtev usmerijo v obravnavo (*... nudimo vse informacije, seznanjamo jih z vsemi možnimi oblikami pomoči, z vsemi možnostmi, kako se zaščititi, kako oditi iz nasilnega odnosa.*/G27). Poleg svetovanja je bil eden izmed pogostejših odgovorov tudi nudenje psihosocialne pomoči. Strokovne delavke so poudarile, da je pomembno, da ima žrtev na voljo varen prostor, kjer se lahko izpove. Pomembno je, da se počuti varno in slišano (*Moja vloga je ta, da žrtvi nasilja predvsem ponudim nek prostor, na primer eno sobico, v kateri sva medve zdaj, kjer lahko žrtev malo zadiha.*/D50). Žrtve s pomočjo tega, da se počutijo slišane, dobijo tudi občutek, da v postopku niso same in da imajo oporo, kar jih lahko motivira za nadaljevanje (*... ampak žrtve vedo, da niso same. Končno nimajo tega občutka, da so same.*/A105). Strokovne delavke z ustrezno podporo in s pomočjo žrtve nasilja opolnomočijo in jih opogumijo, dajo jim moč, da nasilje prijavijo in ustavijo povzročitelja nasilja (*Bolj jih opolnomočimo, malo predelajo izkušnje z nasiljem, ni jih več tako strah. Na nek način lahko rečem, da okrevajo.*/B107).

Raziskava je pokazala, da so strokovne delavke mnenja, da s svojo pomočjo krepijo žrtvino moč (*Svetovalke sodelujejo z žrtvijo, da jo krepijo, da dobiva nazaj svojo moč, da aktivno rešuje svojo situacijo in situacijo svojih otrok./C58*), nudijo jim tudi različne oblike spremstva in zagovorništva. Spremistvo žrtve nasilja po navadi nudijo v različnih institucijah, kot so na primer policija, sodišče in tudi centri za socialno delo (*Na CSD jih ravno tako spremljamo, poskušamo tam kaj opozarjati, spominiti uporabnico, strokovno delavko, ker imajo pravico do spremstva na vse institucije. Ni to samoumevno./C123*). Sodeč po odgovorih, ki sem jih dobila, pa so strokovne delavke vseeno mnenja, da je žrtev tista, ki je v glavnem zaslužna za to, da se je opogumila in odločila spregovoriti o nasilju. Potrebovala je le ustrezno podporo nekoga, ki ima znanje in izkušnje na tem področju (*Marsikdaj ženske rečejo, da brez nas ne bi zmogle. Jim rečemo, da se s tem čisto ne strinjamo, saj je žrtev tista, ki je vse te stvari zmogla./B83*).

Poleg že omenjenih vlog, ki jih v glavnem omenjajo strokovne delavke, so intervjuvanke opisale še, da žrtvi nasilja pomagajo pri podaji prijave in njeni dopolnitvi, če je to potrebno. (*Če prijava nasilja še ni podana, to naredi pri nas. Svetovalka ji pri tem pomaga./B54*). Dve izmed sogovornic sta omenili, da delata tudi v varni hiši za ženske žrtve nasilja, kjer uporabnicam prav tako pomagajo pri tem, da predelajo nasilje. Kot v drugih organizacijah tudi v varni hiši postopek poteka enako, le da uporabnice v njej še bivajo (*Poteka podobno, kot če bi bila svetovanja na društvu. Namesto tega ima svetovanja v varni hiši, kjer smo me med tednom vsak dan prisotne, tako da lahko še vmes svetujemo, ni nujno samo enkrat tedensko, lahko je večkrat dnevno, če to potrebuje./C82*). Zanimivo je bilo tudi to, da sta dve sogovornici omenili, v kakšnem položaju se znajdejo tujke, ki so žrtve nasilja. Zaradi tega, ker nimajo prijavljenega stalnega bivališča, jim ne pripada toliko pomoči, kot bi jim pripadala v nasprotnem primeru. Pojavlja se vprašanje, kdo je v takem primeru upravičen do pomoči oziroma kdo postane subjekt socialnega dela in kdo ne (*V posebnem položaju so tujke. Pri njih je še posebno zakomplicirano, sploh če nimajo dovoljenja za stalno bivanje. Dovoljenje prinaša več pravic, dovoljenje za začasno bivanje pa manj pravic./B77*). Strokovna delavka, zaposlena na centru za socialno delo, je omenila, da ima center pomembno vlogo tudi pri tem, da koordinira celoten postopek obravnave, saj mora med sabo usklajevati vse službe, ki med sabo sodelujejo (*Koordinira center, ja. To je s tem, ko skliče MDT in vključi druge deležnike./G54*). V nevladnih organizacijah so strokovne delavke izpostavile še eno izmed vlog, ki se mi je zdela zelo pomembna, in sicer preventivno delo. To poteka tako, da društva organizirajo razne delavnice in projekte, kjer družbo osveščajo o nasilju (*Včasih se najdemo./C37*). Pogosta so tudi izobraževanja za druge strokovne delavce, ki so zaposleni na delovnih mestih, kjer obstaja

tveganje, da se pojavi nasilje v družini (na primer šola). Izobraževanje je pomembno, da znajo zaposleni v situacijah, kjer prepoznajo nasilje, pravilno reagirati. Strokovne delavke zaposlene izobražujejo (*Ker jim tudi mi potem lahko tako malo pokažemo, jih malo izobrazimo, če rečem malo pokroviteljsko. Damo jim za misliti./D131*).

Po zaključenem postopku obravnave nasilja se delo z žrtvijo še vedno ne konča. Raziskava je pokazala, da strokovne delavke žrtvam nasilja nudijo podporo in pomoč, dokler jo potrebujejo. Nekatere žrtve doživljajo hude posledice, zato še vedno obiskujejo psihosocialna svetovanja. Nekatere še vedno potrebujejo pomoč pri urejanju raznih zavarovanj ali pa sodnih postopkov (*So različni primeri, ampak takrat načeloma žrtve potrebujejo še vsaj toliko podpore, kot so jo rabile prej, če ne še celo več./D135*). Zaposlena na centru za socialno delo je povedala, da žrtvam ponudijo vključitev v osebno pomoč, a se jih večina za to ne odloči. Velikokrat se uporabniki po zaključeni obravnavi nasilja zgledajo na področju družine, kjer se dogovorijo za skrbništvo glede otrok in drugih postopkov, ki so povezani z ločitvijo (*Veliko žrtev gre v ločitveni postopek in so potem na oddelku družina v obravnavi, na predhodnem svetovanju ali pa v razveznih postopkih za sodišče glede otrok./F101*).

Prišla sem do ugotovitve, da je vloga, ki jo imajo strokovne delavke pri nudenju pomoči žrtvam nasilja v intimnopartnerskem razmerju, izredno pomembna. Tudi same strokovne delavke so v večini mnenja, da je njihovo delo pomembno. Šest izmed sedmih intervjuvanih je na vprašanje o tem, ali menijo, da je njihova vloga pomembna, odgovorilo pritrdilno (*Jaz bi rekla, da je moja vloga pri obravnavi precej pomembna./E76*), ena izmed sedmih vprašanih pa je mnenja, da je njena vloga ta, da spremlja žrtve nasilja in jo podpira, vseeno pa v svojo pomembnost ni bila tako močno prepričana kot ostalih šest sogovornic (*Kaj pa vem. Hecamo se, da smo tukaj pri nas natrenirane, da nimamo tega občutka položaja boga, da smo zelo pomembne, da me pomagamo, da delamo spremembe. Imamo bolj to pozicijo, da smo samo zraven./D93*). Glede na trditve vseh strokovnih delavk lahko sklepam, da svoje delo cenijo in se zavedajo, kako pomembno je delo, ki ga opravljajo.

Postopek ob prijavi nasilja

Z raziskavo sem želela tudi ugotoviti, kako poteka postopek, ko se žrtev odloči spregovoriti o nasilju in ga kasneje prijavi. Strokovne delavke so poročale, da z uporabniki začnejo sodelovati na različne načine. Prvi način je ta, da žrtve same poiščejo pomoč. Za nevladne organizacije, ki

se ukvarjajo z nasiljem, po navadi žrtve izvedo na internetu (*Lahko pa tudi, da so žrtve same našle informacije na internetu ali pa so kjerkoli slišale za društvo./D78*) ali pa od drugih uporabnikov, družinskih članov, prijateljev (*... lahko izvejo od kakšne znanke./C42*). Sogovornice, zaposlene v nevladnih organizacijah, so povedale, da z uporabniki pogosto pridejo v stik po telefonu (*Na nas se obračajo uporabnice največkrat preko telefona, tako da pokličejo na naše društvo./C40*). Po prvem telefonskem klicu se žrtve navadno zglasijo na društvu, kjer se vključijo v svetovalni proces in povedo, kaj si želijo ter v kakšni situaciji se nahajajo (*Ženska je tista, ki pove, v kakšni situaciji je in kaj bi ona trenutno rabila./E50*). Drugi način sodelovanja z uporabniki pa je tak, da so žrtve po pomoč napotene od drugod. Uporabniki, ki so se najprej zglasili v nevladnih organizacijah, so ponavadi napoteni še na center za socialno delo, kjer se zglasijo na prvi socialni pomoči (*Dostikrat so žrtve, ki pa najprej pokličejo na DNK ali pa hodijo na drugo organizacijo in najprej hodijo tja na svetovanje, potem pa skupaj z njihovo svetovalko pridejo sem in povedo, da so se odločile, da bodo povedale, kaj se jim je zgodilo oziroma kaj se jim dogaja./F94*). V primerih, kjer so uporabniki najprej stopili v stik s centrom za socialno delo, pa jih ta po dodatno pomoč napoti še v nevladne organizacije, kjer z žrtvami delajo kontinuirano (*... nekaj jih CSD napoti. Jim reče, da se lahko k nam vključijo./E45*). Če svetovanje v živo ni možno, lahko obravnava poteka tudi prek spleta (*Od korone uporabljamo tudi Zoom, kar je zelo praktično, če je ženska od daleč, pa ne more priti. Da se vseeno z njo vidimo in lažje pogovorimo./C72*). Strokovne delavke so opisale, da se ob vključitvi žrtve v svetovalni proces začne raziskovanje njene situacije. Najprej žrtev pove čim več osebnih podatkov in informacij o nasilju (*Pomembno je, da ona pove čim več dejstev o nasilju, ki ga je bila deležna, in osebne podatke, kdo je ona kot žrtev, kdo so otroci, kdo je povzročitelj./A55*), nato pa se začne postopek obravnave. Vse zaposlene so med intervjujem poudarile, kako pomembno je to, da je v svetovalni proces v celoti vključena žrtev nasilja. Ker ima vsaka žrtev, ki doživlja nasilje, drugačno situacijo in zgodbo, je specifična tudi oblika pomoči, ki jo žrtev prejme (*Potem so pa teme pogovora in vrste pomoči zelo različne./E112*).

Z raziskavo sem ugotavljala, ali strokovne delavke žrtve nasilja spodbujajo, da dogajanje prijavijo na policijo. Nekatere izmed zaposlenih so omenjale, da se pogosto dogaja, da žrtve ne želijo prijaviti nasilja, vseeno pa potrebujejo zaupno osebo, s katero se lahko pogovorijo. Nekatere se odločijo, da bodo prijavo umaknile (*... zelo veliko pa se jih odloči, da nasilja ne bodo prijavile ali pa prijavo umaknejo./D11*). Vse so povedale, da žrtve spodbujajo k temu, da nasilje prijavijo. Razlika, ki sem jo opazila, je bila ta, da so v nevladnih organizacijah zaposlene

govorile o tem, da načeloma žrtvi pustijo avtonomijo in prosto pot izbire, ne silijo je k prijavljanju, zato s prijavo nekaj časa počakajo, vseeno pa so dolžne, da po nekem obdobju nasilje prijavijo (*Kar se pa tiče žrtve nasilja, pa probamo z njo delati na tak način, da bi se ona vseeno odločila nasilje prijaviti./D88*). Na centru za socialno delo so zaposlene povedale, da nasilje zelo hitro prijavijo policiji in ne čakajo dalj časa, da se žrtev sama odloči prijaviti (*Imamo potem primere, ko nas žrtve prosijo, naj tega ne naredimo, ker bomo samo poslabšali situacijo. Mi vseeno smo uradne osebe in CSD je uradna institucija. Mi moramo spoštovati zakon in prijavimo./F39*). V primerih, ko je v celotno situacijo vključena mladoletna oseba, nasilje nemudoma prijavijo tako nevladnim organizacijam kot tudi centrom za socialno delo (*Mislim, me smo dolžne podati prijavo. Še posebej, če so vključeni mladoletni otroci. Tukaj potem niti ni neke debate, ali lahko ali ne./E56*).

Strokovne delavke so opisovale, da v nadaljevanju obravnave nasilja skličejo multidisciplinarni tim (v nadaljevanju MDT). Nevladne organizacije lahko na centru za socialno delo predlagajo sklic tima (*... predlagamo tudi sklic MDT, kjer sodelujejo vse institucije in organizacije. Smiselno je, da je teh institucij in organizacij čim več./C60*), center pa je tisti, ki se odloči, kdaj bo sklical MDT in kdo vse bo na njem sodeloval (*CSD je tudi tisti, ki je edini pooblaščen in ima nalogo, da sklicuje MDT./G51*). Navadno na timu sodelujejo strokovnjaki z različnih področij in institucij, ki imajo stik z žrtvijo (*Skličemo vse, ki bi lahko pripomogli k izdelavi načrta pomoči./G45*). Poleg socialnih delavk so po navadi prisotni še predstavniki nevladnih organizacij, če jih žrtev obiskuje, sodstvo, policija, zdravstvo in predstavniki šole oziroma vrtca, če so v obravnavo vključeni otroci. Prav tako je vabljen žrtev nasilja (*Žrtev pa tudi sama pove. Res je pomembno, da je žrtev na MDT in da je vključena, saj je to pomoč zanjo./A82*). Strokovne delavke so opisale, da na MDT po navadi naredijo oceno ogroženosti (*Naredimo takojšnjo oceno ogroženosti./F48*). Skupaj z žrtvijo določijo varovalne in rizične dejavnike, nato pa pripravijo načrt pomoči, kjer načrtujejo, kakšni bodo naslednji ukrepi in kako naj ravna žrtev (*... žrtev dobi informacije in lahko mi skupaj z njo načrtujemo in spodbujamo, da naredi pomembne ukrepe in korake, da se to nasilje konča./F67*). Med sabo si različne institucije razdelijo delo, in sicer tako, da je to v največjo korist žrtve nasilja. Začne se tudi individualno delo z žrtvijo in s povzročiteljem nasilja. V nevladnih organizacijah nudijo različne programe pomoči (*Tukaj je kar veliko programov. Poleg individualnih svetovanj so še skupine za starše, skupine za povzročitelje in drugo./D102*). Na Društvu za nenasilno komunikacijo so sogovornice omenile, da delajo tudi s povzročitelji nasilja (*Na DNK imamo tudi programe za povzročitelje nasilja. Mislim, da smo edina organizacija, ki to nudi. Tudi v večih krajih po*

Sloveniji, ne samo po Ljubljani./C95). Na centru za socialno delo prav tako delajo z žrtvijo in s povzročiteljem nasilja.

Raziskava je pokazala nestrinjanje strokovnih delavk, ki so zaposlene v nevladnih organizacijah, in strokovnih delavk, zaposlenih na centru za socialno delo. Ena izmed sogovornic je omenila, da se ji ne zdi prav, da na centrih za socialno delo ista strokovna delavka sodeluje z žrtvijo in s povzročiteljem nasilja (*En strokovni delavec na CSD dela z obema, z žrtvijo in s povzročiteljem nasilja, kar zna biti težko. Po zakonu in po smernicah bi morala biti različna človeka, eden z žrtvijo, eden s povzročiteljem./C112*). Razlog strokovna delavka vidi v tem, da na ta način pomoč strokovne delavke ni tako učinkovita (*Tako pa potem tistega, ki dela z obema, mede. Žrtev ne more tako podpreti, kot bi jo lahko, ker sliši še zgodbo od povzročitelja./C114*). Na centru za socialno delo so mnenja, da je pomembno, da strokovna delavka dela z vsemi, ki so udeleženi, saj na tak način spoznava celoten kontekst in zgodbo vključenih, zato sodeluje tako z žrtvijo kot tudi s povzročiteljem nasilja. Glede postopka obravnave nasilja so vse intervjuvane omenile, kako naporni in dolgotrajni so postopki za žrtev (*Kazenske zadeve in preiskava kaznivih dejanj poteka še dolgo časa. Marsikdaj je ženska že zunaj, ne biva več pri nas, ko kazenski postopek še vedno teče. Tudi družinski postopki včasih še niso čisto končani./B101*). Žrtev nasilja zaradi napornosti doživlja pritiske in veliko stresa, pojavlja se veliko vznemirjenosti (*Ženska je vznemirjena, ima negativne misli, veliko je negotovosti, saj ne ve, kako se bo postopek zaključil./E116*).

Zakon o preprečevanju nasilja (ZPND)

Analiza rezultatov je pokazala, da je bila uvedba Zakona o preprečevanju nasilja v družini (v nadaljevanju ZPND) zelo pomembna. Ena izmed strokovnih delavk uvedbo zakona poimenuje tudi kot prelomnico za Slovenijo (*Vseeno se mi zdi, da je bila uvedba tega zakona ena velika prelomnica, da se je zakon oblikoval in prišel v veljavo. To je bila res ena velika sprememba za Slovenijo./B86*), druga meni, da je uvedba zakona pomenila veliko razliko glede obravnave nasilja (*To je enormna razlika./G57*). Uvedba zakona je imela torej vpliv na to, da se je nasilje začelo obravnavati resneje in pogosteje (*Mislim pa, da je uvedba ZPND vplivala na to, da se nasilje obravnava resneje. Glede na to, kar vidim, menim, da je boljša obravnava nasilja./A110*). Institucije so na obravnavo nasilja postale pozornejše in občutljivejše (*To je zagotovo. Institucije so postale občutljivejše na obravnavo nasilja./G60*). Zakon prinaša konkretne smernice, ki jih strokovne delavke lahko uporabljajo pri svojem delu (*Tukaj so se*

postavili temelji leta 2008, ko je prišel zakon, tudi pravilniki. Postavile so se konkretne strokovne smernice za obravnavo nasilja v družini./G58). Zakon je poskrbel za to, da so različna področja, ki se ukvarjajo z nasiljem v družini, dobila pravila, kako izpeljati postopke (Zakon je postavil ne samo na področju sociale, ampak tudi pri policiji, zdravstvu, sodstvu, vse. Vsi smo dobili svoje pravilnike, v katerih so zelo natančno opredeljene naloge vsakega segmenta posebej./G61). S pomočjo zakona se lažje prepozna elemente nasilja in določi, za kakšno obliko nasilja sploh gre (... definira, kaj je nasilje, kaj so elementi psihičnega, kaj fizičnega nasilja, kaj ekonomskega, spolnega./F81). V primeru, da žrtev sama ne zna prepoznati ali pa se izraziti, kako se počuti in kaj se ji je zgodilo, lahko strokovna delavka s pomočjo zakona raziskuje njeno situacijo (Včasih pride žrtev na CSD, pa ne zna izraziti, kaj se je zgodilo. Takrat mi vzamemo zakon pred sabo in gremo po alinejah in sprašujemo, kaj je žrtev doživljala./F81). Strokovni delavci imajo tako pri roki vedno nekakšno orodje, s katerim lahko delajo (... ker imam zakon, na katerega se lahko naslonim./A111). Ena izmed strokovnih delavk je omenila, da pri svojem delu pogosto poseže tudi po knjigi z naslovom Kaljenje, ki pomaga interpretirati ZPND (Mi se držimo in še vedno uporabljamo, jaz temu rečem našo "biblijo" pri obravnavi nasilja, to je Kaljenje, ki ga je izdala Skupnost centrov za socialno delo in so tam vse smernice lepo opredeljene, tako pri obravnavi žrtve kot tudi pri obravnavi povzročitelja nasilja, pri obravnavi otrok žrtev nasilja. Tako da je to zelo dober delovni pripomoček./G59).

Rezultati kažejo, da so strokovne delavke mnenja, da je ZPND v teoretičnem smislu dobro zastavljen in v večini primerov deluje v korist uporabnikov (*Tudi sistem je precej v redu zastavljen. Zakonodaja je v redu zastavljena./E104*), vseeno pa se pojavljajo tudi mnenja, da zakon še ni čisto utečen, da nekateri strokovni delavci še potrebujejo prakso in sprotne opozarjanja, da zakon obstaja in da ga je potrebno znati uporabljati (*Težava je, da se ne izpelje in da se ne uporablja dovolj. Tudi kakšne stvari, ki so bile že dobro utečene, čez nekaj časa se kar pozabi, pa je treba spet opozarjati, se spet dogovarjati./C107*). Pomembno je tudi opozarjati, da je potrebno delovati v korist žrtve. Strokovne delavke opisujejo, da v praksi ni vedno tako (*... samo potem v praksi pa kdaj kaj kje ni narejeno vse, da bi se žrtev lahko zaščitila./E105*). V raziskavi so se pokazale težnje strokovnih delavk po določenih spremembah, ki so potrebne. Glede na to, da je bil ZPND sprejet že kar nekaj časa nazaj, je pomembno, da zakon sproti spreminjamo in prilagajamo glede na družbene spremembe, ki se dogajajo (*... in opozarjamo na nepravilnosti./A112*). Strokovne delavke opisujejo, da se pri svojem delu trudijo opozarjati na spremembe in nepravilnosti. V sodelovanju z drugimi institucijami delajo na tem, da se v zakonu spreminja to, kar v praksi ne deluje (*Zdi se mi tudi*

to pomembno, da naša predsednica društva je na vseh teh skupinah na ministrstvu, da se ves čas trudi popravljati razne člene, da nosi iz prakse tja, kar je tukaj. Da poroča, kaj ni v redu, kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se o tem govori, da se popravljajo stvari, da bi bilo boljše za žrtve ... /D123). Strokovne delavke so mnenja, da je zakon zastavljen tako, da se omeji nasilje in da do njega ne prihaja oziroma se to zmanjša (Načeloma v sami obravnavi ZPND je cilj, da ne prihaja več do nasilja./G69).

Med intervjuji so sogovornice omenjale različne ukrepe, ki jih predvideva ZPND. Največkrat je bil omenjen ukrep prepovedi približevanja. Strokovne delavke so opisale, da je to eden izmed zaščitnih ukrepov, ki skrbi za to, da se iz okolja umakne povzročitelj nasilja (*To pomeni, da se mora povzročitelj nasilja odstraniti iz doma, ne pa da se umika žrtev. Družba in vse obravnave stremijo k temu, da se ne umika žrtev, ampak se umika povzročitelja./G42*). Poleg prepovedi približevanja so za zaščitne ukrepe navedle še pravico do brezplačne pravne pomoči (*Usmerimo jih v brezplačno pravno pomoč, da dobijo odvetnika./C122*), prepustitev stanovanja žrtvi, varovanje in spremstvo žrtve (*Policija žrtev seznani, kaj lahko od njih še dobi. Na primer spremstvo na dom po svoje osebne stvari./A84*). Dve izmed strokovnih delavk sta izpostavili tudi to, da je otrok prav tako žrtev nasilja, tudi če nasilje samo opazuje ali pa je prisoten v nasilnem okolju (*Pa tudi to, da je po tem zakonu otrok postal žrtev nasilja, tudi če samo gleda in je prisoten v nasilnem okolju./B90*), kar narekuje tudi ZPND.

Miti, stereotipi, prepričanja

Na vprašanje o tem, ali strokovne delavke pri svojem delu zaznavajo mite, stereotipe in prepričanja, sem dobila zanimive odgovore. Zaznavanje mitov, stereotipov in prepričanj sem razdelila na štiri kategorije: na zaznavanje le-teh pri povzročitelju nasilja, v institucijah, pri žrtvi nasilja in na splošno v družbi. Največ strokovnih delavk je opisalo, da prepričanja zaznavajo pri povzročitelju nasilja in v družbi (*Opažamo mite, stereotipe in prepričanja v družbi./A22*), najmanj pa v institucijah, kjer žrtev in povzročitelja nasilja obravnavajo. Čeprav do tega v institucijah ne bi smelo prihajati, pa so sogovornice vseeno opisovale, da občasno opazijo različna prepričanja (*Najbolj žalostno je to, da se določena prepričanja pojavljajo na institucijah, kjer naj bi žrtev bila deležna pomoči./A24*). Nekaj mitov, stereotipov in prepričanj pa strokovne delavke opažajo tudi pri uporabnicah, ki doživljajo nasilje.

Pri povzročiteljih nasilja so strokovne delavke največkrat omenile, da opažajo prepričanje, da je bila žrtev tista, ki je v resnici izvajala nasilje (*Ali pa v smislu: »Saj ona je tudi nasilna. Me je tudi opraskala, me je odrivala, brcala. Tudi ona me je žalila, pa otroke je tudi žalila./F20*). Povzročitelj nasilja torej krivdo pripisuje žrtvi (*... ter opravičevanje lastnega vedenja s preusmerjanjem lastne krivde na žrtev. Tega je precej./G19*). Veliko je bilo tudi opravičevanja nasilja v smislu, da si je žrtev zaslužila udarec (*Zato ker ta, ki povzroča nasilje, ji bo dal vedeti, da je ona nekaj naredila, da jo je on udaril, sicer je itak ne bi./D26*). Ena izmed strokovnih delavk je omenila, da pri povzročiteljih nasilja opaža tudi prepričanje, da je žrtev s svojim vedenjem izzivala ali pa je naredila nekaj narobe in si je zato po besedah povzročitelja zaslužila nasilje (*... da izziva, da je nekaj naredila narobe./D29*). V enem izmed intervjujev je bilo izpostavljeno tudi to, da povzročitelji nasilja predvsem na začetku, ko se začne obravnava, uporabljajo obrambne mehanizme (*Pri povzročiteljih nasilja je sploh v začetnih fazah zagotovo veliko obrambnih mehanizmov./G17*).

Glede institucij so sogovornice omenile, da včasih opažajo različne predsodke in obsojanja žrtve, vseeno pa se to pojavlja redkeje, kot se je v preteklosti (*Vedno bolj napredujemo v stereotipnih prepričanjih. Zagotovo se pojavljajo prepričanja, opažamo tudi "šovinizem", pa celo kdaj je še kje kakšna opazka. Vseeno zelo redko./G22*). Pogosto je to, da se žrtvi nasilja ne verjame, da doživlja nasilje (*Na policiji sem kdaj doživela, da se nekako preverja njeno razmišljanje in doživljanje, v smislu: »Ali ste ziher, da je bilo to tako?«, ampak ne v smislu iskanja dokazov, ampak bolj kot: »Gospa, ali se vam ne zdi, da malo pretiravate? Ali niste morda malo preobčutljivi?«/E36*). Sogovornica je omenila tudi, da opaža, da se včasih strokovni delavci, ki sodelujejo v obravnavi, postavijo na stran povzročitelja nasilja. Zgodi se, da se preveč upošteva povzročitelja nasilja, žrtev pa ostane neslišana (*... in da se kdaj preveč prisluhne povzročitelju, še posebej v primerih, če je njegov status, finančni ali pa materialni položaj slabši, pa se mora umakniti in pustiti stanovanje žrtvi ... Z mojega vidika ne more biti opravičilo, da je oseba bolna ali pa da nima denarja, da se potem ne bi izselila iz stanovanja./E87*).

Glede prepričanj, ki se še vedno pojavljajo v družbi v povezavi z nasiljem, so strokovne delavke poročale, da opažajo, da je družba še vedno naravnana zelo patriarhalno. Pogoste so neenakosti med spoloma (*V družbi je še vedno prisotno mišljenje, da mora ženska nekako potrpeti, da ženska podpira vse štiri vogale v hiši. Še vedno je družba zelo patriarhalna./B40*). Še vedno se pojavljajo tradicionalna prepričanja glede ločitve partnerja (*Neka tradicionalna prepričanja*

okoli ločitve in kako je družina pomembna in da družina ostane skupaj./E29), glede tega da mora ženska potrpeti in zaradi otrok ostati skupaj s partnerjem, četudi je ta nasilen (... da bi morale potrpeti, ker je to ženska naloga./E22). Pojavljajo pa se tudi obsojanja, da je žrtev sama kriva, da se ji dogaja nasilje (Dostikrat se pojavi: »Sama si je kriva.« in pa: »Zakaj pa nisi prej šla? Kaj si pa razmišljala?«/A25). Žrtvi se velikokrat tudi ne verjame, da doživlja nasilje, še posebej če prihaja iz ekonomsko ugodnejšega položaja (Tudi to, da če je žrtev, ki je že kar okrepljena, se potem bolj dvomi v njo. Se pravi žrtev, ki izgleda bolj kot neka tipična žrtev v narekovajih, se ji prej verjame./E35). Eden izmed zanimivih vidikov, ki sta ga izpostavili dve strokovni delavki, je bil tudi ta, da se v posebno težkem položaju znajdejo priseljenke, ki so se priselile v Slovenijo in so kasneje odkrile, da je njihov partner nasilen. Pojavljajo se predsodki in prepričanja družbe (V zadnjem času se vedno več pojavlja predsodkov pri priseljenkah iz tretjih držav. Menijo, da se priseljenke poročijo zaradi dovoljenja za prebivanje. Izgubi se pomen tega, ali je prišla priseljenka sem zaradi ljubezni, izgubi se ozadje, zakaj je priseljenka prišla sem./A40).

Pri žrtvah nasilja se pogosto pojavlja samoobtoževanje in prevzemanje krivde ter odgovornosti (*Žrtve mislijo, da so tudi one odgovorne za nasilje, kar pač ne drži. Za povzročanje nasilja je vedno odgovorna oseba, ki ga povzroča./E19*). V ospredju so predvsem na začetku prisotna močna čustva, ki žrtvi po besedah sogovornice še otežujejo, da bi imela jasno sliko o tem, kaj se ji v resnici dogaja. Žrtve nasilje opravičujejo in ga minimalizirajo (*Takrat nasilje opravičujejo, ga minimalizirajo v smislu, da je partner v resnici čisto v redu./A47*) ali pa iščejo nekakšne razloge, zakaj je povzročitelj tak, kakršen je (*... da je nekaj narobe naredila. Da če bi naredila karkoli drugače, potem do tega ne bi prišlo. Če bi bilo kosilo dovolj slano, če bi pravočasno otroci nehali jokati, potem do nasilja ne bi prišlo. Bi ona morala biti boljša mama, boljša žena, boljša ženska, gospodinja, karkoli./D30*). Nekatere iščejo izgovore v tem, da se partner trenutno nahaja v težkem življenjskem obdobju (*... da je tak samo zdaj, ko je izgubil službo, ali pa nekaj vedno je. Ima slabo obdobje, krizo srednjih let. Ko bo to minilo, bo potem boljše./D33*), nekatere razloge iščejo v alkoholu (*... da takrat, ko ne pije alkohola, je v redu./A48*). Nekatere so mnenja, da se bo njihov partner spremenil, zato še vedno vztrajajo v nasilnem odnosu (*Potem tudi to, da se bo povzročitelj nasilja spremenil./D31*). Ena izmed sogovornic opisuje, da se to zgodi zelo redko in da do spremembe vedenja ne pride tako zlahka, kot na začetku mislijo žrtve nasilja (*Potem pa pri povzročiteljih je tako, da so redki, ki imajo malo uvida, se spremenijo, obžalujejo./F32*). Vsa prepričanja, tako v družbi kot pri žrtvah nasilja in v institucijah, vplivajo na to, da žrtve ne želijo prijaviti nasilja, saj se bojijo odziva

okolice. Strah jih je, da nihče ne bo verjel, kaj se jim dogaja (*Žrtev se boji, da ji ne bodo verjeli./B44*). Nekatere se tega, da doživljajo nasilje, celo sramujejo (*... kako bo okolica reagirala. Sram je prisoten./E25*).

Sodelovanje z drugimi organi

Ugotovila sem, da imajo strokovne delavke različne izkušnje s sodelovanjem z drugimi organizacijami. Največkrat poročajo, da so imele s sodelovanjem pozitivne izkušnje (*Med sabo z drugimi organi v redu sodelujemo./B92*). Ta odgovor je tudi največkrat zastopan. Strokovne delavke so mnenja, da sodelovanje poteka dobro (*Izkušnje s sodelovanjem z drugimi organi so v glavnem bolj pozitivne./D125*). Vseeno pa nekatere omenjajo tudi negativne izkušnje. Strokovna delavka, ki dela v nevladni organizaciji, je omenila, da je na trenutke s centri za socialno delo težko sodelovati (*Včasih je težko, sploh s centri./C111*). Sogovornice opisujejo tudi, kakšno je bilo njihovo počutje in katera čustva so doživljale, kadar je bilo sodelovanje negativno (*Vsake toliko je tudi kaj takega, kar me razjezi ali pa me preseneti v negativnem smislu. Kako je lahko možno, da kakšen človek tako odreagira./D126*). Večina strokovnih delavk opisuje tudi, da je zelo odvisno od tega, s kakšno osebo sodelujejo in kdo je zaposlen na katerem delovnem mestu (*Zelo je odvisno od tega, kakšna oseba je zaposlena na delovnem mestu./A114; Dostikrat je odvisno od tega, na katero osebo naletiš./E95*). Pomembna je bila tudi ugotovitev, da se vse strokovne delavke trudijo za doseganje dobrih odnosov z vsemi organi, saj menijo, da je dobro sodelovanje v veliko korist žrtvi (*Mi se trudimo, da imamo z drugimi organi dobre odnose, saj to žrtvi pomaga./A117*).

V raziskavi sem ugotavljala tudi to, kako med sabo sodelujeta center za socialno delo in nevladne organizacije. Večina strokovnih delavk je mnenja, da se ti dve instituciji med sabo dopolnjujeta (*Med sabo moramo sodelovati. Sploh si ne predstavljam tega, da ne bi sodelovali./B93*). Po besedah strokovnih delavk, ki so zaposlene na centru za socialno delo, center z nevladnimi organizacijami zelo rad sodeluje, saj nevladne organizacije delujejo bolj neformalno, kar je v korist uporabnikom, poleg tega pa jim nudijo dodatno oporo (*... zato smo veseli sodelovanja z nevladnimi organizacijami, ki pa žrtev lahko na malo drugačen, bolj neformalen način spremljajo./F70*). Ena izmed vprašanih sogovornic je povedala, da ob sodelovanju velikokrat tudi razpravljajo o tem, zakaj je ena strokovna delavka ukrepala tako, druga pa drugače in zakaj se je odločila, da bo postopek izpeljala na določen način (*... in potem tudi konkretno v pogovoru s socialno delavko lahko debatirava, zakaj je na ta način peljala*

postopek in zakaj ne na drug način./E101). Tako zaposlene v nevladnih organizacijah kot tudi zaposlene na centru za socialno delo so poročale, da imajo s policijo v večini primerov dobre odnose. Z njo pogosto sodelujejo (*Mi imamo s policijo vzpostavljeno izjemno dobro sodelovanje. Z našima policijskima postajama, ki pokrivata naše območje enote X, zelo dobro sodelujemo./G62).* Zaposlene v nevladnih organizacijah so omenile, da s sodišči in s tožilstvom ne sodelujejo tako pogosto, kot z njimi sodeluje center za socialno delo, vseeno pa je sodišče pomembno, saj odloča o tem, ali je bila prijava nasilja utemeljena ali ne (*Ali so dokazi dovolj utemeljeni ali ne, potem ugotavlja sodišče./F23*), in o tem, kakšna bo prihodnost žrtve nasilja (*... in nenazadnje na sodišču, ki pa odloča o njeni prihodnosti./A121*).

5. RAZPRAVA

V razpravi bom povzela ključne ugotovitve, do katerih sem prišla. Hkrati bom odgovorila na raziskovalna vprašanja, ki sem si jih zastavila na začetku, in to povezala s teoretičnimi izhodišči.

Kako pogosto se nasilje pojavlja v intimnopartnerskih odnosih?

V raziskavi sem ugotavljala, kako pogosto se pojavlja nasilje v intimnopartnerskih odnosih. Prišla sem do zaključka, da je ta problem v družbi še vedno prepogosto prisoten. Strokovne delavke ocenjujejo, da je nasilja danes približno enako, kot ga je bilo v preteklosti, vseeno pa je obravnav nasilja več, saj so prijave pogostejše, kot so bile v preteklosti. Družba je na nasilje postala občutljivejša. Zaradi manjše tolerance do nasilja v družbi se je to začelo pogosteje prijavljati. Povečalo se je število prijav na policiji. Pomembno je, da znamo ločevati med uradnimi prijavami in dogodki, ki so ostali neprijavljeni. Horvat (2016, str. 68) opisuje, da podatki iz različnih raziskav kažejo, da žrtve nasilja ne pridejo v stik s pravosodnim sistemom, saj nasilja ne prijavijo organizacijam. Zaradi neprijavljanja nasilja prihaja do pomanjkljivih statističnih podatkov in posledično do ukrepov, ki niso vedno najustreznejši. Avtorica ugotavlja, da odzivi politike in praktični ukrepi za odpravo nasilja ne temeljijo vedno na obširnih dokazih. Neprijavljanje nasilja so v moji raziskavi sogovornice povezovale tudi z dinamiko nasilja, ki se pojavlja. Plaz (2016a, str. 89–90) opisuje različne faze, ki se pojavljajo v različnih obdobjih. Če žrtev v fazi izbruha nasilja povzročitelja želi dejanje prijaviti, saj doživlja močna čustva, kot je na primer strah, pa v fazi opravičevanja in obdobja nežnosti to počasi opusti. Tako do prijave nasilja ne pride. Kot sem zapisala že v teoretičnem uvodu, se je tudi v moji raziskavi izkazalo, da je v intimnopartnerskem nasilju v večini primerov žrtev nasilja ženskega spola, povzročitelj pa je moški. Filipčič (2013, str. 61) iz opravljene analize opisuje, da je 97 % storilcev moškega spola, zgolj 3 % pa ženskega. V vseh primerih, ko so bile povzročiteljice nasilja ženske, se je izkazalo, da so bile žrtve nasilja povzročiteljčine mame ali tašče, ne pa njihovi partnerji.

Zelo pogoste so prijave nasilja po tem, ko je bila družina več časa skupaj, na primer za večje praznike ali počitnice. Ob začetku epidemije koronavirusa je število prijav nasilja upadlo, ko pa je minil prvi val epidemije, so se prijave nasilja zvišale, saj so imele žrtve zopet večji dostop

do institucij. Kourti idr. (2023, str. 729–742) opisujejo, da je epidemija koronavirusa prinesla nove izzive. Čeprav je bila omejitev gibanja priložnost za pogostejše druženje družin, pa je bilo globalno vseeno opaženo, da se je stopnja nasilja v družini dvignila. Epidemija je poslabšala že tako obstoječ in pereč problem v družbi. Eden izmed razlogov, ki ga navajajo avtorji za poslabšanje stanja je ta, da so ljudje živeli v stresnem okolju, prisotna pa je bila tudi ekonomska nestabilnost.

Katere oblike nasilja strokovni delavci zaznavajo kot najpogostejše v intimnopartnerskem odnosu?

Plaz (2016a, str. 76) ugotavlja, da je psihično nasilje najbolj razširjena oblika nasilja. To se je izkazalo tudi v moji raziskavi. Sogovornice sem povprašala po tem, katero obliko nasilja najpogosteje zaznavajo. Vseh sedem je najprej omenilo psihično nasilje. Poleg psihičnega je bilo pogosto omenjeno tudi fizično nasilje. Odgovori so nakazovali na to, da se pogosto pojavlja tudi več oblik nasilja hkrati, največkrat psihično in fizično. Tudi Plaz (2016a, str. 76) opisuje, da se psihično nasilje povezuje s fizičnim, spolnim in z ekonomskim nasiljem. Če se psihično nasilje težje prepozna, pa je fizično nasilje prepoznano kot izrazitejša oblika (Aničić idr., 2015, str. 14). Ena izmed sogovornic je omenila, da žrtve pogosto prepoznajo, da se jim dogaja nasilje, šele takrat, ko povzročitelj začne izvajati fizično nasilje. To je za nekatere žrtve prvi alarm, da se jim dogaja nasilje. Tudi Plaz (2016a, str. 75–76) opisuje, da je ta oblika nasilja najbolj očitna. Urek (2013, str. 81) opisuje, da fizično nasilje sodi med najvidnejše oblike.

V raziskavi so strokovne delavke opisovale, da spolnega nasilja ne zaznavajo tako pogosto, saj žrtve o njem ne želijo govoriti in zato to velikokrat ostane neprijavljeno. Čeprav ženske o njem ne govorijo, pa to še ne pomeni, da se v resnici ne dogaja. Plaz (2016a, str. 76–77) opisuje, da ženske, ki s strani partnerja doživljajo vse oblike nasilja, med drugim tudi spolno, tega velikokrat ne dojemajo kot posilstvo, saj so nekatere prepričane, da je to njihova zakonska dolžnost. To, da žrtve spolnega nasilja ne prepoznajo, so opisovale tudi moje sogovornice. Ekonomsko nasilje je bil eden izmed odgovorov, ki se je pri sogovornicah pojavil večkrat, kot sem pričakovala. Tako kot opisuje Urek (2013, str. 89), so tudi strokovne delavke, s katerimi sem opravila intervjuje, povedale, da se ekonomsko nasilje pogosto pojavlja zaradi potrebe povzročitelja nasilja po nadzoru žrtve. Avtorica govori tudi o tem, da povzročitelj nasilja žrtvi prepove opravljanje dela. Na tak način žrtev postane finančno odvisna od povzročitelja. Kasneje

se lahko pojavijo razne manipulacije in očitki povzročitelja žrtvi, da nikoli ni prispevala denarja za skupno gospodinjstvo.

Kako močno so prisotni miti, stereotipi in prepričanja v povezavi z nasiljem in kako močno vplivajo na strokovne delavce?

V izvedeni raziskavi strokovne delavke ocenjujejo, da so miti, stereotipi in prepričanja v družbi še vedno močno prisotni. Ena izmed sogovornic je omenila, da sicer opaža pozitivne spremembe in da se stanje izboljšuje, a še vedno prihaja do raznih zmotnih prepričanj. Bezenšek Lalić (2009, str. 20–21) za zmotna prepričanja krivi pomanjkanje znanja o dejavnikih tveganja in dinamiki nasilja. Zaradi neznanja prihaja do utrjevanja obstoja različnih mitov in stereotipov. Avtorica meni, da miti ponujajo enostavnejše razlage zapletenih pojavov v družbi. Kadar se miti večkrat ponavljajo, pride do tega, da to postane splošno prepoznana resnica. Sogovornice so izpostavile, da je družba danes še vedno močno patriarhalna, kar vpliva tudi na to, da žrtve nasilja, ki se jim dogaja, ne prijavijo. Tudi Plaz (2016, str. 126–127) opisuje, da je danes v družbi še vedno močno prisoten patriarhat. Avtorica meni, da je vloga moškega in ženske še vedno pod močnim vplivom patriarhata. Strokovne delavke so opisovale, da je pogosto tako, da si partnerji podredijo svoje partnerice in nad njimi izvajajo kontrolo ter nadzor. O postavljanju žensk v podrejen položaj govori tudi Bezenšek Lalić (2009, str. 15–16), ki pravi, da so moški tisti, ki uveljavljajo moč in nadzor. Moški tako moč in položaj izražajo skozi izkoriščanje svojih privilegijev. V partnerskem odnosu vzpostavijo odnos, kjer samostojno odločajo o zadevah brez sodelovanja partnerke. Z izkazovanjem moči in nadzora moški izvajajo nasilje nad ženskami. Strokovne delavke so poudarile, da je zaradi stereotipov in predsodkov, ki se še vedno pojavljajo v družbi, pomembno, da se družbo ozavešča o zmotnih prepričanjih. Na tak način lahko zmanjšamo prisotnost le-teh.

Intervjuvanke so v pogovoru naštele ogromno različnih stereotipov, prepričanj in mitov, ki se pojavljajo. Največkrat je bilo omenjeno to, da je žrtev nasilja sama kriva za to, da se ji dogaja nasilje. Knežević Hočever (2015b, str. 47) odgovornost za nasilje pripisuje povzročitelju. Obstaja zmotno prepričanje, da sta za nasilje vedno kriva oba, tako povzročitelj kot tudi žrtev nasilja, a to ne drži. Tudi Obrán (2014, str. 23) opisuje, da je pomembno zavedanje tega, da je za nasilje kriv in odgovoren le povzročitelj nasilja in da za ta dejanja ni opravičila. Pomembno je zavedanje, da nasilje ni konflikt temveč nesorazmerje moči. V raziskavi so strokovne delavke omenjale tudi, da se pogosto pojavlja stereotip, kako naj bi žrtev nasilja izgledala. Poleg izgleda

pogosto prihaja do napačnega sklepanja, da se nasilje dogaja le v revnejšem okolju. Sogovornice so poudarile, da to ne drži, saj se nasilje dogaja v vseh družbenih slojih. Plaz (2016a, str. 78) opisuje, da je družba še vedno prepričana v to, da se nasilje največkrat dogaja v revnejšem okolju in v nižjem sloju družbe. Prav tako kot Plaz tudi Bezenšek Lalić (2009, str. 21) piše o tem, da se pojavlja prepričanje, da se nasilje dogaja v revnejšem okolju, v resnici pa gre za to, da je v družine, ki so nekoliko bolj situirane, težje vstopiti in prepoznati, da se v njih dogaja nasilje.

Med raziskavo sem želela preveriti, ali prepričanja, ki so prisotna v družbi, vplivajo na to, kako strokovne delavke sodelujejo z žrtvami. V mojih primerih se je izkazalo, da miti, stereotipi in prepričanja na strokovne delavke in na njihovo delo ne vplivajo, saj so vse dobro ozaveščene in izobražene. Zavedanje in izobraženost sta pomembna, saj lahko v nasprotnem primeru prihaja do določenih težav. Bezenšek Lalić (2009, str. 22) govori o tem, da lahko napačna prepričanja strokovnih delavcev privedejo do tega, da nasilje začnejo minimalizirati in mu ne pripišejo dovolj velikega pomena. Tudi Plaz (2016a, str. 78) opisuje, da nastane težava, ko se zmotna prepričanja, ki veljajo v družbi, začnejo pojavljati na nivoju institucij, ki so namenjene pomoči žrtvam nasilja. Avtorica navaja primer na nivoju sodstva. Zmotna prepričanja lahko tako vplivajo na rzsodbo sodišča.

Kako strokovni delavci ocenjujejo in vidijo svojo vlogo pri nudenju pomoči žrtvi?

V izvedeni raziskavi se je izkazalo, da strokovne delavke svojo vlogo pri nudenju pomoči ocenjujejo kot zelo pomembno. Pri svojem delu so strokovne delavke suverene in samozavestne. Eden izmed razlogov za tako počutje so zagotovo tudi redna izobraževanja na področju nasilja v družini, ki jih svojim zaposlenim ponujajo tako nevladne organizacije kot tudi centri za socialno delo. Olsson, Larsson in Susanne (2023, str. 8–9) opisujejo, kako pomembno je, da so strokovni delavci, ki delajo na področju nasilja v družini, samozavestni in prepričani sami vase. Samozavest pomeni, da imajo strokovni delavci ustrezno znanje in znajo postopati v določeni situaciji ter ustrezno rešujejo probleme, ki nastajajo. Naloge, ki jih opravljajo, so zahtevne, pomembna je tudi hitra odzivnost. Milek Ogrinc (2016, str. 186) piše, da imajo nevladne organizacije izredno pomemben prispevek k nudenju ustrezne pomoči družinam, kjer prihaja do nasilja. Žrtvam nudijo zaščito in psihosocialno pomoč. Kot se je izkazalo v mojem primeru, so nevladne organizacije tiste, ki z žrtvami sodelujejo poglobljeno in dalj časa. Tudi Horvat in Matko (2014, str. 247–248) opisujeta, da je prednost nevladnih

organizacij v tem, da so specializirane za eno področje dela. Tako lahko uporabnikom nudijo dolgoročno podporo. Avtorja še opisujeta, da so pomembne naloge nevladnih organizacij tudi: zagovorništvo, osebna svetovanja, izvajanje skupin za samopomoč in za povzročitelje nasilja. Popaja (2015, str. 147–148) poleg že naštetih nalog dodaja še preventivno delo in ozaveščanje javnosti. Vse opisane naloge so naštevale tudi sogovornice, s katerimi sem opravila intervjuje. Podobno kot strokovne delavke, zaposlene v nevladnih organizacijah, so svoje naloge opisovale tudi strokovne delavke, zaposlene na centru za socialno delo. Ena izmed strokovnih delavk je dodala še, da ima center za socialno delo vlogo koordiniranja celotnega postopka. Center je tudi tisti, ki skliče multidisciplinarne time in obvešča ostale organe o postopku. Kar je opisala strokovna delavka, je v skladu s Pravilnikom o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini, ki v 2. členu določa, da koordinacijo medinstitucionalnega sodelovanja vodi center za socialno delo (Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini, 2009). Strokovne delavke so za eno izmed pomembnejših nalog opredelile sodelovanje v multidisciplinarnih timih. Zakon o preprečevanju nasilja v družini v 15. členu opisuje, da je multidisciplinarni tim pomemben, saj se v njem pripravi načrt pomoči za žrtev nasilja (ZPND, 2008).

Kako je Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND) pripomogel k prijavljanju nasilja v intimnopartnerskem odnosu?

ZPND je imel na obravnavo nasilja velik vpliv. Izkazalo se je, da je bila uvedba zakona zelo pomembna. Po pričevanju sogovornic lahko sklepam, da je družba na nasilje postala občutljivejša. Izkazalo se je, da se je prijavljanje nasilja po oceni strokovnih delavk zvišalo. Nasilje so začele resneje obravnavati tudi druge institucije, kot so na primer policija in zdravstvo. 6. člen ZPND zapoveduje organom, organizacijam in nevladnim organizacijam, da v primeru, ko zaznajo sum nasilja, to sporočijo centru za socialno delo. Strokovni delavci so tako s tem členom zavezani k prijavi nasilja (ZPND, 2008). Raziskava je v mojem primeru pokazala, da se strokovne delavke tega zavedajo in žrtve spodbujajo, da nasilje prijavijo. V primerih, ko žrtev nasilja ne želi prijaviti, na centrih za socialno delo s prijavo ne odlašajo dolgo; na nevladnih organizacijah pa so strokovne delavke poročale, da z žrtvijo delajo v smeri, da bo nasilje čim prej prijavila sama. Če je v situacijo, kjer se dogaja nasilje, vpleten otrok, pa strokovne delavke tako na centrih za socialno delo kot tudi v nevladnih organizacijah nasilje nemudoma prijavijo.

Kako poteka sodelovanje med strokovnimi delavci in drugimi organi?

Kadar strokovni delavci nudijo pomoč žrtvam nasilja, je sodelovanje z drugimi organizacijami ključnega pomena. Sodelovanje je tudi zakonsko določeno s Pravilnikom o sodelovanju, ki v 4. členu določa, da so vsi organi ob zaznavi nasilja v družini dolžni obvestiti center za socialno delo. Pravilnik obvezuje organe, da med sabo sodelujejo (Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini, 2009). Kot se je izkazalo v moji raziskavi, strokovni delavci med samo redno sodelujejo. Sogovornice so opisovale, da je to ena izmed pomembnih strategij, ki pomaga k ustreznemu reševanju problema. Ob besedi sodelovanje so sogovornice v moji raziskavi velikokrat omenile multidisciplinarne time. Filipčič (2016, str. 162–163) opisuje, da center za socialno delo skliče tim in k sodelovanju pokliče vse organizacije, ki bodo lahko s konkretnim delom pomagale žrtvi nasilja. Avtorica poudarja, da je vsak tim za obravnavo nasilja v družini oblikovan drugače glede na določeno situacijo. V raziskavi, ki sem jo izvedla, so strokovne delavke omenjale, da je vsak tim specifičen in prilagojen potrebam žrtve nasilja. Strokovne delavke med intervjujem niso omenjale, da pogosto sodelujejo z zdravstvom, prav tako ni bilo veliko govora o tem, kako pogosto je zdravstveno osebje sploh vabljeno na srečanja multidisciplinarnih timov in ali se vabilu sploh odzove. Le ena izmed sogovornic je omenila, da sodeluje tudi z zdravniki, pediatri in z ginekologi. Milek Ogrinc (2016, str. 185) opisuje sodelovanje z zdravstvom. Tudi zdravstveno osebje je dolžno obveščati center za socialno delo, če sumi, da gre za nasilje v družini. Avtorici Premzel in Petrovič (2015, str. 136) opisujeta, kako pomembno je zdravstveno osebje tudi pri pripravi načrta pomoči. Znanje in veščine, ki ga imajo zdravstveni delavci, pripomorejo k realnejšemu in učinkovitejšemu načrtu. Osebje se pri načrtovanju osredotoči na obstoječe zdravstveno stanje.

Temelj sodelovanja med organi je tudi medsebojno obveščanje, ko ti izvejo za nasilje v družini. Pomembno pa je tudi sodelovanje po prvem obveščanju. V nadaljevanju si morajo organi med sabo podajati informacije o vseh načrtovanih in že izvedenih ukrepih za pomoč žrtvam. Z obveščanjem se tako uskladijo informacije in ukrepi (Filipčič, 2016, str. 162). Strokovne delavke so poročale, da se med sabo tudi redno informirajo in si predajajo informacije, predvsem centri za socialno delo, nevladne organizacije in policija, ki med sabo največkrat sodelujejo. Strokovne delavke so omenile tudi, da s sodišči nimajo tako pogostega stika, kot ga imajo s policijo. Milek Ogrinc (2016, str. 184) opisuje, da se morata policija in center redno obveščati in med sabo usklajevati aktivnosti. Avtorica izpostavi, da je pomemben ukrep, ki ga

lahko izreče policija, prepoved približevanja. V primeru tega ukrepa mora policija o tem obvestiti center za socialno delo.

Kakšno obliko pomoči zagotavljajo strokovni delavci žrtvam intimnopartnerskega nasilja po zaključenem postopku?

Oblike pomoči, ki jih strokovne delavke zagotavljajo žrtvam nasilja po končani obravnavi, so različne. Sogovornice iz nevladnih organizacijah so poročale, da imajo žrtve nasilja možnost, da nadaljujejo s prejemanjem psihosocialne pomoči. Še vedno lahko hodijo na svetovanja in imajo na voljo različne načine podpore. Tudi sogovornice na centru za socialno delo so poročale, da se žrtve lahko po zaključeni obravnavi vključijo v svetovanje. S tem, ko se zaključi obravnavo, žrtve nasilja še vedno doživljajo posledice, zato je pomembno, da imajo na voljo različne oblike pomoči. Avtorici Lavrič in Štirn (2016, str. 54) opisujeta ključne elemente psihosocialne pomoči: čustvena podpora, kjer strokovni delavci izrazijo razumevanje, sočutje in tolažbo. Ena izmed intervjuvank je povedala, da je pomembno, da žrtev nasilja okrepi svojo socialno mrežo. Avtorica Plaz (2016b, str. 133) opisuje pomembnost krepitve socialne mreže žrtve nasilja. Strokovna delavka lahko žrtvi pomaga poiskati ljudi, ki ji bodo v pomoč in podporo. Povzročitelji nasilja žrtve pogosto izolirajo od okolice, zato ostanejo brez podporne mreže. Strokovne delavke so v raziskavi omenjale tudi, da krepijo moč žrtve nasilja. Pomembno je, da se žrtve nasilja zavedajo, kako pogumne so in koliko moči imajo. Videmšek (2008, str. 214–215) opisuje, kaj je cilj krepitve moči, in sicer predvsem ta, da si posameznik ponovno pridobi zaupanje vase in si okrepi lastne resurse moči. S krepitvijo se razvija osebna odgovornost in prevzemanje novih vlog, izpostavljanje tveganju in možnosti uspeha. Proces krepitve moči je potrebno razumeti kot nekaj, kar ni dokončno in je spremenljivo. Tudi zato je dobro, da so strokovni delavci žrtvam nasilja na voljo dolgoročno in ne samo na začetku.

Opolnomočenje je bil eden izmed odgovorov, ki so ga navedle strokovne delavke. Pomembno je, da se žrtve nasilja ponovno opolnomočijo. Zaviršek (1997a, str. 334–340) opisuje, da lahko socialne delavke opolnomočijo žrtve nasilja. Opolnomočenje opiše kot proces, kjer oseba, ki je prizadeta, začne razumevati naravo zatiranja, ki ga doživlja. S spoznanjem oseba razvije občutek osebne moči. Socialni delavci so tisti, ki spodbujajo osebo k procesu opolnomočenja. Pomembno je, da žrtev nasilja razume, kaj se dogaja, in socialnim delavcem zaupa. Avtorica tudi omenja, da mora socialna delavka poskrbeti za to, da se žrtev nasilja razbremeni krivde. Zavedati se mora, da to, kar se ji dogaja, ni njena krivda. Zaviršek še poudarja, kako pomembna

je soudeleženost v procesih pomoči. Na tak način ima žrtev nasilja priložnost, da se počuti koristnejša in manj odvisna, prav tako ima nadzor nad svojim življenjem. Tudi sogovornice, s katerimi sem izvedla intervju, so omenjale, da je pomembno, da imajo žrtve nasilja občutek nadzora nad svojim življenjem. S svetovanji in z dolgoročnim sodelovanjem si lahko žrtve nasilja povrnejo zaupanje, ki so ga imele, preden se jim je začelo dogajati nasilje.

Refleksija raziskovalnega procesa

Menim, da je bila moja raziskava z vidika metodologije uspešna. Prav tako sem mnenja, da sem za izbrano temo diplomskega dela izbrala ustrezno metodo zbiranja podatkov. Uspela sem odgovoriti na vsa zastavljena raziskovalna vprašanja. Rezultate raziskave sem lahko podkrepila z ustrezno literaturo. Vseeno sem med opravljanjem raziskave naletela na manjše težave. Ko sem iskala strokovne delavce, da bi z njimi opravila intervju, sem v nevladnih organizacijah hitro pridobila dovolj intervjuvancev, težava pa se je pojavila na centrih za socialno delo. Zaradi slabe odzivnosti sem uspela pridobiti zgolj dve strokovni delavki, zaposleni na centru za socialno delo. Menim, da bi bili rezultati moje raziskave lahko ustrežnejši tako, da bi uspela pridobiti sorazmernejše število sogovornic, na primer tri na centru za socialno delo in štiri v nevladnih organizacijah ali pa obratno. V nadaljevanju bi raziskavo lahko razširila tako, da bi pridobila še uporabnike, torej žrtve nasilja v intimnopartnerskem odnosu. Na tak način bi pridobila še njihovo izkušnjo in pogled na situacijo. Vseeno bi se lahko s tem pojavile dodatne težave, kot so na primer reviktimizacija žrtev nasilja in druge etične dileme.

6. SKLEPI

V nadaljevanju bom predstavila ključne sklepe, do katerih sem prišla s pomočjo raziskave.

- Nasilje je danes še vedno močno prisotno v družbi. Pogosto se pojavlja tudi nasilje v intimnopartnerskih odnosih.
- Družba je na nasilje postala občutljivejša in manj tolerantna. Posledično se je povečalo število prijav nasilja, kar kaže na pozitivno spremembo. Vseeno je pomembno, da uradnih prijav, ki so izvedene, ne enačimo z dejanskimi dogodki nasilja v družini, ki ostanejo neprijavljeni.
- Število prijav nasilja v družini je po navadi višje ob praznikih oziroma počitnicah. Prijave so se povečale tudi po prvem valu epidemije koronavirusa. Iz tega lahko sklepam, da so prijave pogostejše takrat, kadar je družina skupaj dalj časa in je večja možnost, da se bo dogajalo nasilje.
- Od oblik nasilja se v partnerskih odnosih najpogosteje pojavlja psihično nasilje, sledita fizično in ekonomsko. Pogosto je tudi spolno nasilje, vendar se žrtve velikokrat odločijo, da o njem ne bodo govorile oziroma ga ne bodo prijavile. Pojavljajo se tudi kombinacije oblik nasilja; najpogostejša je kombinacija psihičnega in fizičnega nasilja.
- V družbi so še vedno močno zakoreninjena različna prepričanja, pojavljajo se razni stereotipi in predsodki. Povzročitelji nasilja za svoje nasilno vedenje krivijo žrtve nasilja. Pojavljajo se obsojanja v družbi, da je žrtev sama kriva, da se ji dogaja nasilje in da v resnici sploh ni tako hudo. Na institucijah se še vedno dogaja, da žrtvi ne verjamejo, da se ji dogaja nasilje.
- Miti, stereotipi in prepričanja vplivajo na to, da žrtev o nasilju ne spregovori in ga ne prijavi, saj se boji odziva okolice. Strah jo je, da ji nihče ne bo verjel.
- Čeprav so prepričanja in stereotipi še vedno pogosti, pa se dogajajo premiki v pozitivno smer. Čedalje manj je prepričanj, predvsem je to opazno v institucijah, ki sodelujejo z žrtvami nasilja.
- Družba je še vedno močno patriarhalna. To je tudi eden izmed razlogov, zakaj prihaja do različnih prepričanj v družbi. Pojavljajo se tradicionalna prepričanja, kot je na primer, da mora žrtev potrditi nasilje in da je dobro, da ostane s partnerjem zaradi otrok.
- Strokovni delavci svojo vlogo pri procesu nudenja pomoči v intimnopartnerskih odnosih v glavnem ocenjujejo kot pomembno. Zavedajo se pomembnosti svojega dela.

- Strokovni delavci vedo, kakšne so njihove naloge, ki so jih dolžni opravljati po zakonu. Za svoje delo so usposobljeni, saj se redno udeležujejo izobraževanj. Na voljo so jim tudi redne supervizije in intervizije, s pomočjo katerih se zaposleni razbremenijo. To vpliva na boljšo učinkovitost pri delu.
- Psihosocialna podpora žrtvam nasilja je ena izmed pomembnejši vlog strokovnih delavcev, saj žrtvam pomaga pri reševanju kriznih situacij, jih opogumlja in jim daje moč ter motivacijo za nadaljevanje postopkov.
- Uvedba Zakona o preprečevanju nasilja v družini je imela na družbo pozitiven učinek. Prav tako je pozitivno vplivala na delovanje strokovnih delavcev. Službe, zadolžene za sodelovanje z žrtvami nasilja, so obravnavo nasilja začele jemati resneje. Zakon je postal pomemben pripomoček strokovnih delavcev.
- Sodelovanje med različnimi organi, ki obravnavajo žrtve nasilja, poteka dobro. Strokovni delavci med sabo dobro sodelujejo in si predajajo informacije. Zavedajo se, da je sodelovanje zelo pomembno, saj ima pozitiven vpliv na reševanje žrtvine situacije.
- Sodelovanje največkrat poteka med centri za socialno delo, nevladnimi organizacijami in policijo. Z zdravstvenim osebjem in s sodišči je sodelovanja manj.
- Multidisciplinarni timi so zelo pomembni in so pokazatelji tega, kako pomembno je sodelovanje med organi. Na srečanjih timov strokovni delavci izdelajo oceno ogroženosti in določijo varnostni načrt, v katerem so zapisani konkretni koraki žrtve nasilja.
- Po končani obravnavi lahko žrtev nasilja še naprej prejema pomoč strokovnih delavcev, hodi na razna svetovanja in prejema psihosocialno pomoč.
- Žrtve nasilja raje sodelujejo z nevladnimi organizacijami kot pa s centri za socialno delo, saj jim nevladne organizacije nudijo rednejšo in kontinuirano podporo. Poleg tega imajo nevladne organizacije manjšo formalno vlogo in žrtve imajo do njih manjši odpor kot pa do centrov za socialno delo.

7. PREDLOGI

V tej točki bom zapisala predloge, do katerih sem prišla na podlagi prebrane literature, izvedene raziskave in analize rezultatov.

- Menim, da bi bilo potrebno uvesti dodatna preventivna izobraževanja za javnost, na katerih bi strokovni delavci informirali družbo o različnih oblikah nasilja, kako prepoznati nasilje, kakšni so miti, stereotipi in prepričanja v družbi ter kako ukrepati v primeru nasilja. Ključno bi bilo ozaveščanje javnost, da je opaženo nasilje potrebno prijaviti.
- Ustrezno bi bilo zagotoviti še več različnih izobraževanj za strokovne delavce o odzivu na nasilje, obravnavi nasilja, sodelovanju z drugimi organizacijami ter uporabi zakonodaje na področju nasilja. Dodatna izobraževanja bi bila primerna predvsem za poklice, ki niso specializirani zgolj za delo s povzročitelji in z žrtvami nasilja, na primer: policijo, sodišče, zdravstvo.
- Dobro bi bilo primerjati, kakšne pristope dela z žrtvami in s povzročitelji nasilja uporabljajo v tujini. Na tak način bi lahko strokovni delavci v svojo prakso implementirali nove pristope.
- Programi pomoči, ki jih nudijo nevladne organizacije, bi morali biti bolj decentralizirani. Največ programov se nahaja v Ljubljani in v drugih večjih mestih. V ruralnem okolju primanjkuje različnih programov. Programi bi bili oblikovani glede na potrebe prebivalstva. Tako bi povečali dostopnost in bi pomoč lahko iskalo več žrtev nasilja.
- Glede na to, da prihaja do pomanjkanja zaposlenih na področju nasilja, predvsem zaradi tega, ker je to področje zelo zahtevno, bi bilo potrebno strokovnim delavcem nuditi boljšo podporo. Supervizije in intervizije so del te podpore, vendar menim, da bi bilo potrebno zagotoviti še dodatne vire podpore, na katere bi se strokovni delavci lahko oprli.
- Zakon o preprečevanju nasilja je zastavljen precej dobro. Vseeno bi bile potrebne določene spremembe, ki bi bile prilagojene glede na aktualen čas in dogodke.
- Centri za socialno delo bi morali delati več za svojo promocijo. Glede na to, da so v medijih prikazani večinoma negativno, bi bilo dobro, da bi večkrat predstavili primere dobre prakse. Na ta način bi pridobili več uporabnikov. Morda bi se več žrtev nasilja odločilo obiskati center za socialno delo in odločilo, da spregovorijo ter prijavijo nasilje.

- Strokovni delavci, ki delujejo z žrtvami in s povzročitelji nasilja, se zavedajo, da je njihova vloga pomembna. Vseeno menim, da bi morali več delati na svoji samozavesti, saj s svojim delovanjem spreminjajo družbo. S samozavestnostjo bi se njihova raven profesionalnosti še povečala.
- Država bi morala nameniti več finančnih sredstev za področje dela nasilja v družini. Več denarja bi morala usmerjati tudi v preventivo, saj so posledice, ki jih prinese povzročeno nasilje, velik finančni zalogaj.

8. UPORABLJENA LITERATURA

Aničić, K., Hrovat Svetičič, T., Hrovat, T., Lapajne, G., Mešič, G., & Miklavčič, R. (2015). *Delo s povzročitelji nasilja: strokovne smernice in predstavitev dela*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.

Bezenšek Lalić, O. (2009). *Odzivanje socialnih delavk in delavcev na nasilje v družini*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

Božac Deležan, L. (1999). Ko je najnevarnejša institucija zakon, najnevarnejši prostor dom, najnevarnejša oseba pa partner. V V. Kozmik, M. Dobnik (ur.), *Dosje: Nasilje nad ženskami* (str. 11-16). Ljubljana: Urad vlade Republike Slovenije za žensko politiko.

Černič, P. (2004). Neinstitucionalne oblike pomoči žrtvam nasilja. V D. Horvat, D. Lešnik Mugnaioni & M. Plaz (ur.), *Psihosocialna pomoč ženskam in otrokom, ki preživljajo nasilje. Priročnik* (str. 181-190). Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

Filipčič, K. (2013). Kazenskopravno odzivanje na nasilje v družini. V V. Hlebec, A. Hoff, B. Vezjak, O. Markič, F. Peschl, T. Melly, & E. Antončič (ur.), *Nasilje nad ženskami v Sloveniji* (str. 41-70). Maribor: Založba Aristej.

Filipčič, K. (2002). *Nasilje v družini*. Ljubljana: Bonex.

Filipčič, K. (2016). Zakonodaja na področju preprečevanja nasilja v družini v Sloveniji. V Š. Veselič, D. Horvat, & M. Plaz (ur.), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja* (str. 157-174). Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

Haralambos, M., & Holborn, M. (2005). *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.

Horvat, D. (2016). Nasilje proti ženskam v okviru človekovih pravic. V Š. Veselič, D. Horvat, & M. Plaz (ur.), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja* (str. 68). Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

Horvat, D., & Matko, K. (2016). Oblike pomoči, pristojnosti in organizacije, ki nudijo pomoč ženskam in otrokom – žrtvam nasilja ter delajo z osebami, ki povzročajo nasilje. V Š. Veselič, D. Horvat, & M. Plaz (ur.), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja* (str. 243-263). Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

Horvat, D., Lešnik, Mugnaiomi, D., & Plaz, M. (2004). *Psihosocialna pomoč ženskam in otrokom, ki preživljajo nasilje. Priročnik*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

Horvat, D. (2004). Spolno nasilje nad ženskami. V D. Horvat, D. Lešnik Mugnaioni & M. Plaz (ur.), *Psihosocialna pomoč ženskam in otrokom, ki preživljajo nasilje. Priročnik* (str. 64-73). Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

Kelly, L. (1996). Spolno nasilje in feministična teorija. V D. Zaviršek (ur.), *Spolno nasilje: feministične raziskave za socialno delo* (str. 69-98). Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Knežević Hočevan, D. (2015a). Nasilje v družini: družbeni in zdravstveni vidik. V J. Šimenc (ur.), *Prepoznavanje in obravnavanje žrtev nasilja v družini: priročnik za zdravstveno osebje* (str. 28-43). Ljubljana: Zdravniška zbornica Slovenije.

Knežević Hočevan, D. (2015b). Zmotna prepričanja. V J. Šimenc (ur.), *Prepoznavanje in obravnavanje žrtev nasilja v družini: priročnik za zdravstveno osebje* (str. 47-48). Ljubljana: Zdravniška zbornica Slovenije.

Kopčavar, Guček, N., & Premzel, F. (2015). Varnostni načrt. V J. Šimenc (ur.), *Prepoznavanje in obravnavanje žrtev nasilja v družini: priročnik za zdravstveno osebje* (str. 90). Ljubljana: Zdravniška zbornica Slovenije.

Kourti, A., Stavridou, A., Panagouli, E., Psaltopoulou, T., Spiliopoulou, C., Tsolia, M., Sergeantanis N, T., Tsitsika, A. (2023). Domestic Violence During the COVID-19. Pandemic: A Systematic Review. *Trauma, Violence & Abuse*, 24(2). Pridobljeno 16. 5. 2024 s https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC10011925/pdf/10.1177_15248380211038690.pdf

Kuhar, R., Guzelj, P., Droic, A., & Zabukovec, K. (1999). *O nasilju: priročnik za usposabljanje*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.

Lavrič, A. & Štirn, M. (2016). *Psihosocialna pomoč po nesrečah in drugih kriznih dogodkih. Priročnik za vsakdanjo rabo*. Uprava RS za zaščito in reševanje.

Leskošek, V. (2016). Razvoj dela na področju nasilja nad ženskami v Sloveniji. V Š. Veselič, D. Horvat, & M. Plaz (ur.), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja* (str. 33-47). Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

Leskošek, V. (2013). Vpliv nasilja na zdravje žensk. V V. Hlebec, A. Hoff, B. Vezjak, O. Markič, F. Peschl, T. Melly, & E. Antončič (ur.), *Nasilje nad ženskami v Sloveniji* (str. 101-117). Maribor: Založba Aristej.

Mesec, B. (1997). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I: Načrtovanje raziskave*. Študijsko gradivo za interno uporabo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Milek Ogrinc, M. (2016). Pristojnosti centrov za socialno delo na področju preprečevanja nasilja v družini. V Š. Veselič, D. Horvat, & M. Plaz (ur.), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja* (str. 175-189). Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

Mouradian V, E. (2000). Abuse in Intimate Relationships: Defining the Multiple Dimensions and Terms. Pridobljeno 26. 2. 2024 s <https://mainweb-v.musc.edu/vawprevention/research/defining.shtml>

Oakly, A. (2000). *Gospodinja*. Založba cf.*

Obran, N. (2014). *Nasilje nad ženskami – prav(n)e pozi v varno življenje žensk in otrok: praktični vodnik po sodnih in upravnih postopkih*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.

Olsson, H., Larsson, A., Susanne, J. M. (2023). Social Workers' Experiences of Working with Partner Violence. *British Journal of Social Work*, (54)2. Pridobljeno 17.5.2024 s <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1818349/FULLTEXT01.pdf>

Plaz, M. (2016a). Nasilje nad ženskami v partnerskih in sorodstvenih odnosih. V Š. Veselič, D. Horvat, & M. Plaz (ur.), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja* (str. 73-91). Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

Plaz, M. (2016b). Kako doseči čim večjo učinkovitost pri svetovanju in psihosocialni podpori pri iskanju poti iz nasilja skupaj z uporabnico? V Š. Veselič, D. Horvat, & M. Plaz (ur.), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja* (str. 123-137). Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

Podreka, J. (2017). *Bila si tisto, kar je molčalo: intimnopartnerski umori žensk v Sloveniji*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Popaja, D. (2015). Sodelovanje z nevladnimi organizacijami. V J. Šimenc (ur.), *Prepoznavna in obravnava žrtev nasilja v družini: priročnik za zdravstveno osebje* (str. 147-150). Ljubljana: Zdravniška zbornica Slovenije.

Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini (2009). Ur. l. RS 31/09 in 42/17. Pridobljeno 22. 2. 2024 s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV9598>

Premzel, F. & Petrovič, R. (2015). Sodelovanje s centri za socialno delo (SCD). V J. Šimenc (ur.), *Prepoznavna in obravnava žrtev nasilja v družini: priročnik za zdravstveno osebje* (str. 134-140). Ljubljana: Zdravniška zbornica Slovenije.

Sušnik, A. (2004). Svetovalno delo z moškimi, ki izvajajo nasilje nad ženskami. V D. Horvat, D. Lešnik Mugnaioni & M. Plaz (ur.), *Psihosocialna pomoč ženskam in otrokom, ki preživljajo nasilje. Priročnik* (str. 235-240). Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

Urek, M. (2013). Nasilje nad ženskami v partnerskih odnosih in v zasebni sferi v Sloveniji. V V. Hlebec, A. Hoff, B. Vezjak, O. Markič, F. Peschl, T. Melly, & E. Antončič (ur.), *Nasilje nad ženskami v Sloveniji* (str. 71-101). Maribor: Založba Aristej.

Videmšek, P. (2008). Krepitev moči kot temeljno orodje socialnega dela. *Socialno delo*, 47(3-6), 209-217. Pridobljeno 24. 11. 2024 s <https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Krepitev> URN NBN SI DOC-1BXBCRWU.pdf/2019012412243723/

Zabukovec, K. (1999). Roka, ki včasih udari in včasih boža. V V. Kozmik, M. Dobnik (ur.), *Dosje: Nasilje nad ženskam* (str. 24-33). Ljubljana: Urad vlade Republike Slovenije za žensko politiko.

Zakon o preprečevanju nasilja v družini – ZPND (2008). Ur. l. RS 16/08, 68/16, 54/17 – ZSV-H in 196/21 - ZDOsk. Pridobljeno 9. 2. 2024 s <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5084>

Zaviršek, D. (1997a). Diskurz o nasilju in pomoči. *Socialno delo*, 36(5), 329-345. Pridobljeno 11. 2. 2024 s https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Diskurzi_URN_NBN_SI_DOC-MFXPWGXX.pdf/2019042417454467/

Zaviršek, D. (1997b). Učenje veščin za delo z ženskami in otroci, ki preživljajo nasilje (izbrano gradivo s seminarja Moire Walker). *Socialno delo*, 36(5), 415-425. Pridobljeno 10. 2. 2024 s <https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Ucenje-1997-5-6.pdf/2019042521390167/>

9. PRILOGE

9.1. SMERNICE ZA INTERVJU

1. DELOVNO PODROČJE IN UPORABNIKI

- Kje ste zaposleni? Kakšno je vaše delovno področje?
- Kdo so vaši glavni uporabniki?

2. ZAZNAVANJE NASILJA

- Kako ocenjujete pogostost pojavljanja nasilja v intimnopartnerskih odnosih?
- Kako pogosto v zadnjem obdobju zaznavate nasilje (se to povečuje, zmanjšuje, ostaja enako...)?
- Katere oblike nasilja v intimnopartnerskih odnosih opazate?
- Katere oblike se pojavljajo najpogosteje?

3. MITI, STEREOTIPI, PREPRIČANJA V DRUŽBI

- Ali pri delu z žrtvami in povzročitelji nasilja zaznavate mite in stereotipe ter različna prepričanja, ki so prisotna? Če da, katere?
- Kako prepričanja vplivajo na družbo, na prijavljanje nasilja, na žrtev, na povzročitelja, na delo strokovnih delavcev?

4. VLOGA IN POMEN STROKOVNIH DELAVCEV

- Kako bi opisali vašo vlogo pri obravnavi nasilja v intimnopartnerskem odnosu
- Prosim, da na kratko opišete, kako izgleda postopek, ko prejmete prijavo nasilja.
- Kako ocenjujete vašo vlogo pri obravnavi nasilja (kot pomembno ali nepomembno)? Zakaj?
- Kakšno pomoč in podporo nudite žrtvi po zaključenem postopku obravnave?

5. ZAKON O PREPREČEVANJU NASILJA V DRUŽINI

- Kako je na prijavljanje in obravnavanje nasilja vplivala uvedba Zakona o preprečevanju nasilja (ZPND)?
- Kakšen vpliv je imel ZPND na delo strokovnih delavcev in na družbo?

6. SODELOVANJE Z DRUGIMI ORGANI

- Kakšne izkušnje imate s sodelovanjem z drugimi organi, ki se ukvarjajo s to problematiko?
- S katerimi organi je sodelovanje lažje in s katerimi težje?

7. DRUGE POMEMBNE INFORMACIJE

- Ali bi želeli v povezavi s to tematiko še kaj dodati?

9.2. TRANSKRIPTI INTERVJUJEV

9.2.1. INTERVJU A

J(Jaz): Kje ste zaposleni? Kakšno je vaše delovno področje? Koliko časa že delate na tem področju?

S(sogovornica): Sem svetovalka v varni hiši za ženske in otroke, žrtve nasilja Društva SOS telefon. (A1) Moje področje dela zajema v grobem svetovanje ženskam in otrokom, ki so ušli iz nasilnega okolja. Načeloma je bolj poudarek na svetovanju ženskam. (A2) Tukaj sem od leta 2019, (A3) pred tem sem delala v drugi varni hiši tri leta. (A4)

J: Potem imate na tem področju že kar nekaj izkušenj verjetno?

S: Ja, imam že kar nekaj izkušenj. (A5)

J: Torej so to vaši glavni uporabniki, ženske in otroci?

S: Ja, ženske in otroci iz nasilnega okolja. (A6)

J: Kako ocenjujete pogostost pojavljanja nasilja v intimnopartnerskih odnosih? Se vam zdi, da je to v zadnjem času v porastu?

S: Jaz mislim, da je tega ves čas ogromno, (A7) ampak je odvisno od tega, ali pride na površje oziroma v javnost, ali ne. (A8) To, ali žrtev spregovori o tem, da doživlja nasilje, je pogostejše po kakšnih praznikih, ker so pred tem z družino več časa skupaj (A9) ali pa primer korone je bil dober pokazatelj. (A10) Med tem in po koroni je nasilje kar naraslo (A11) in tudi število žrtev nasilja. (A12) Vseeno pa to ne pomeni, da se je nasilje dogajalo samo takrat, ampak da se je že prej, (A13) je pa takrat doseglo nek vrhunec, ker je bila družina skupaj 24 ur na dan. (A14)

J: Ali je bilo potem tudi kaj več prijav?

S: Ja, prijav je bilo več. (A15) V tem času po praznikih, na primer za božič, prvi maj, po poletnih počitnicah, po koroni, je več prijav. (A16)

J: Katere so oblike nasilja, ki se največkrat pojavljajo v odnosih?

S: Največkrat psihično nasilje. (A17) Po mojem mnenju je katerokoli nasilje druge oblike, ki se pojavi, psihično nasilje del tega, ga spremlja. (A18) Sledi fizično nasilje, (A19) potem pa ekonomsko (A20) in spolno nasilje. (A21)

J: Ali opazate kakšne mite, stereotipe, prepričanja v družbi na podlagi nasilja v partnerskih odnosih?

S: Ja, opazamo mite, stereotipe in prepričanja v družbi. (A22) Na to tudi ves čas opozarjamo. (A23) Najbolj žalostno je to, da se določena prepričanja pojavljajo tudi na institucijah, kjer naj bi žrtev bila deležna pomoči. (A24) Dostikrat se pojavi na primer: »Sama si je kriva«, (A25) »Zakaj pa nisi prej šla?«, (A26) »Kaj si pa razmišljala?«. (A27) Velikokrat so žrtve obsojene, ker so brez zaposlitve, (A28) v smislu, da so žrtve živele na račun partnerja. Pojavlja se na primer: »Zakaj si pa živela na partnerjev račun?«. (A29) S tem, da ne pogledajo širše slike, da je žrtve partner tako zmanipuliral, da so ostale doma.

J: Zmanipulirajo verjetno tudi?

S: Ja, zmanipuliral v smislu, da žrtev ne rabi službe, ker bo on zaslužil za vse. (A30) Potem pa ji očita, da ona ni nič prispevala k skupnemu gospodinjstvu, da ne more skrbeti za otroke, ker nima denarja in drugo. (A31)

J: Kaj pa strokovni delavci? Opažate, da se to pojavlja tudi pri njih?

S: Ja, se dogaja. (A32) Sicer jaz osebno nimam toliko izkušenj s tem, (A33) je pa na primer na sodiščih, ko so obravnave za na primer skrbništvo otrok (A34) ali pa prepoved približevanja povzročitelja do žrtve. (A35) Takrat je tako, da odvetniki povzročiteljev prevzamejo vlogo in začnejo s stereotipi in miti, da to vzamejo kot nekakšen dokaz, (A36) kako je žrtev nasilja izkoriščala partnerja, kako je živela na njegov račun (A37) in kako si je vse skupaj izmislila, (samo da bi se od njega osvobodila in odšla stran. (A38) V zadnjem času se vedno več pojavlja predsodkov pri priseljenkah iz tretjih držav. (A39) Menijo, da se priseljenke poročijo zaradi dovoljenja za prebivanje. Izgubi se pomen tega, ali je prišla priseljenka sem zaradi ljubezni, izgubi se ozadje, zakaj je priseljenka prišla sem. (A40) Ker prej priseljenke niso deležne nasilja ali pa ga niti ne zaznajo, ko pa pridejo sem, pa to izbruhne na površje. (A41)

J: Ali se vam zdi, da to potem vpliva tudi na prijavljanje nasilja, ali pa na žrtev, da ne želi prijaviti, ker jo je strah, da ji bodo očitali, da si je sama kriva? Ali pa, da si žrtve same sebi zakrivajo nasilje?

S: Velikokrat nasilje opravičujejo, sploh v začetni fazi, (A42) ko so še bolj čustveno vpletene. (A43) Čustva so takrat še bolj v ospredju. (A44) Takrat nasilje opravičujejo (A45) ali pa ga minimalizirajo (A46) v smislu, da je partner v resnici čisto v redu, (A47) da takrat, ko ne pije alkohola, je v redu. (A48) Menim, da žrtve rabijo čas, da pride razum v ospredje, (A49) da lahko na razumni ravni razmišljajo, kaj se jim je zgodilo. (A50) Ali je bilo to fizično, psihično, spolno, ekonomsko nasilje, da to ni v redu (A51) in da si tega ne zaslužijo in ne rabijo v življenju. (A52)

J: Kako bi opisali vašo vlogo pri obravnavi nasilja? Kako izgleda postopek, ko prejmete prijavo?

S: Na SOS telefonu se ob prijavi žensko seznani, da mi lahko prijavo podamo naprej na policijo. (A53) Če so vpleteni otroci, damo na center za socialno delo. (A54) Pomembno je, da ona pove čim več dejstev o nasilju, ki ga je bila deležna in osebne podatke, kdo je ona kot žrtev, kdo so otroci, kdo je povzročitelj. (A55) Mi jo z vsem seznanimo, (A56) ona se mora o prijavi strinjati, (A57) razen če pokliče otrok, potem pa smo brez soglasja dolžni podati prijavo. (A58) V hiši od SOS telefona pa včasih podamo prijavo skupaj, (A59) gremo z žrtvijo na policijo, (A60) da smo zraven nje in povemo, kaj se je dogajalo. (A61) Na policiji se naredi zapisnik. (A62) Če pa so žrtve prišle iz kriznega centra, pa prijavo podajo že prej. (A63) Dosti žrtve je takih, ki pridejo najprej v krizni center, (A64) kjer so lahko do treh tednov, potem pa pridejo k nam. (A65) Ponavadi je to že vse v sklopu namestitve v krizni center urejeno. (A66)

J: Ali ste bili kdaj vključeni v kakšnem multidisciplinarnem timu? Kako to izgleda?

S: Ja, bila sem vključena v multidisciplinarnem timu. (A67) To je tako, da velikokrat smo mi predlagatelj, torej strokovni delavci v varni hiši. (A68) Mi smo predlagatelj, da je potrebno več služb združiti, (A69) CSD pa odloči, ali bo multidisciplinarni tim, ali ne in koga bodo povabili. Jaz imam izkušnjo, da se socialna delavka na CSD tudi z mano posvetuje, koga bi povabili. (A70). Vabljeni so odvetniki. Njih tudi zelo spodbujamo, da se udeležujejo timov, (A71) potem predstavniki šole (A72) ali vrta, (A73) predstavniki strokovnih centrov (A74) in pa policija. (A74) Včasih so prisotni tudi, če je na primer povzročitelj v zaporu, iz oddelka za probacijo (A76) in pa predstavniki zapora. (A77) Potek tima izgleda tako, da se v sejni sobi usedemo, (A78) strokovna delavka centra vodi tim, (A79) druga delavka dela zapisnik. (A80) Vsak pove, kaj se dogaja z žrtvijo, (A81) žrtev pa tudi sama pove. Res je pomembno, da je žrtve na timu in da je vključena, saj je to pomoč zanjo. (A82) Predstavniki policije ali zaporov povedo o povzročitelju nasilja, kaj on dela, kje se giblje, če je zunaj zapora. Policija žrtve seznani, kaj lahko od njih še dobi. (A83) Na primer spremstvo na dom po svoje osebne stvari, (A84) ali pa če so stiki pod nadzorom na CSD, če so takrat policisti na voljo, da območje CSD tisto uro malo bolj spremljajo okolico. (A85) Naredi se potem neke zaključke, kakšni so varovalni dejavniki žrtve. (A86) To so na primer, da ima svoje stanovanje, kamor se lahko umakne iz varne hiše, (A87) da ima svojo plačo, (A88) da hodi na psihoterapijo, (A89) da je vključena pri nas v program zatočišča. (A90) Določi se tudi rizične dejavnike. (A91) Lahko je to, da ima žrtev v istem kraju stanovanje kot povzročitelj nasilja. (A92) Če povzročitelj nima ukrepa prepovedi približevanja, je to lahko rizični dejavnik. (A93) Določi se ocena ogroženosti. (A94) Lahko je nizka, (A95) srednja (A96) ali pa visoka. (A97)

J: Kako ocenjujete vašo vlogo pri obravnavi nasilja?

S: Jaz mislim, da je moja vloga pomembna, (A98) ker marsikatera ženska kot žrtev nasilja sama ne bi zmogla čez vse to iti, kar se ji dogaja. (A99) To je od prijave na policijo (A100) do sodelovanja s CSD. (A101) Da ne govorim o prihodih na obravnavo na sodišče. (A102) Jaz mislim, da je tam, preden se začne obravnavati, pomembna moja vloga v tem, da žrtve seznanim s potekom obravnave, vsaj organizacijsko (A103) in pa tudi, da se vsebinsko pripravimo na to, kaj lahko žrtve pričakujejo na sodišču, kakšna so vprašanja, kakšen odnos nasprotnega udeleženca in pa odvetnika lahko pričakuje. Potem pa žrtvam veliko pomaga tudi samo spremstvo. (A104) Mi moramo biti na obravnavi tiho, ampak žrtve vedo, da niso same. Končno nimajo tega občutka, da so same. (A105) Imajo odvetnika, ki ga ponavadi tudi mi uredimo. (A106) Tukaj žrtve uveljavljajo brezplačno pravno pomoč. (A107)

J: Kako je na prijavljanje in obravnavanje nasilja vplivala uvedba Zakona o preprečevanju nasilja? Ali je takrat nasilje obravnavano kaj resneje?

S: Na to sama težko odgovorim. (A108) Takrat še nisem delala. (A109) Mislim pa, da je uvedba ZPND vplivala na to, da se nasilje obravnava resneje. Glede na to, kar vidim, menim, da je boljša obravnavi nasilja, (A110) ker imamo nek zakon, na katerega se lahko naslonimo (A111) in opozarjamo na nepravilnosti. (A112) Hkrati je pa potrebno ta zakon še vseeno malo dopolniti in spremeniti. (A113)

J: Kakšne imate izkušnje s sodelovanjem z drugimi organi?

S: Zelo je odvisno od tega, kakšna oseba je zaposlena na delovnem mestu, (A114) tako da težko splošujem. (A115) Mi se trudimo, da imamo z drugimi organi dobre odnose, (A116) saj to žrtvi pomaga. (A117) Če žrtve začuti, da je nekdo na njeni strani ali pa ji vsaj nekdo verjame, gre potem lažje čez ves ta proces in postopke. (A118) Tako na policiji, (A119) kot na CSD (A120) in nenazadnje na sodišču, ki pa odloča o njeni prihodnosti. (A121) Načeloma so izkušnje v redu, (A122) z nekaterimi malo manj ugodne, (A123) z drugimi malo bolj ugodne. (A124)

J: Kakšno pomoč in podporo nudite žrtvi po prijavi nasilja?

S: Žrtvi nudimo psihosocialno pomoč (A125) in svetovanje. Enkrat tedensko vsaj imamo z žrtvijo svetovalne razgovore. Namen teh razgovorov je bodisi priprava na pričanje na sodišču, (A126) bodisi razbremenitev, če jo karkoli teži ali pa ima občutke krivde, sramu, strahu. (A127) Pomagamo žrtvi pri sledenju ciljev. (A128) Z žrtvijo naredimo individualni načrt, (A129) kjer ona postavi cilje, ki jih želi doseči v kratkoročnem ali dolgoročnem

obdobju (A130) in na področju osebne rasti. (A131) Malo spremljamo, kako gre žrtvi uresničevanje ciljev in kako ji gredo koraki na poti do cilja. Pogovori zajemajo od prehodnega dogajanja, preden je prišla k nam, kaj se ji je dogajalo, do danes, kako se danes počuti. (A133) Delamo na tem, da ko gre od nas, ve, kam se lahko obrne in išče pomoč, če bo v stiski ali pa v krizni situaciji. (A134) Delamo na tem, da je psihično bolj stabilna in da jo ne potre takoj, ko dobi vabilo na sodišče. (A135)

J: Ali bi želeli karkoli dodati v povezavi s to tematiko?

S: Želim si, da bi se strokovni delavci, ki so pri svojem delu v stiku z žrtvami nasilja redno izobraževali, (A136) da ne bi s svojimi stereotipi, občutki prihajali na plano in tako ravnali do žrtve, (A137) da bi ji verjeli. (A138) Poleg tega pa še, da bi se v obravnavo malo bolj vključevali otroke, ker so popolnoma zapostavljeni, neslišani. Pogosto se jih sili k nekim stikom, ponavadi z očetom, ki si jih otrok ne želi. Želim si, da tega strokovni delavci ne bi pripisovali manipulaciji mame, ampak da bi dejansko slišali otroka. (A129)

9.2.2. INTERVJU B

J: Kakšno je vaše delovno področje in koliko časa ste zaposleni na tem področju?

S: Zaposlena sem na Društvu SOS telefon (B1) že 16. leto. (B2) Delo poteka v varni hiši. (B3) Delam z ženskami žrtvami nasilja in otroki. Torej to predstavlja delo z najbolj ranljivo skupino prebivalcev. (B4) Pomagam jim pri vseh vidikih urejanja življenja. (B5)

J: Kako ocenjujete pogostost pojavljanja nasilja v intimnopartnerskih odnosih?

S: Mislim, da je pogostost, če gledamo z vidika števil, ena stvar, druga stvar pa je to, da veliko stvari tudi ni prijavljenih. (B6) Jaz mislim, da je to zelo pogosta stvar, ki jo ženska za zaprtimi vrati doživlja. (B7) Uradne prijave so takšne, kot so, mislim pa, da je tega še veliko več, (B18) ker je tudi družba veliko bolj občutljiva na to. (B9)

J: Ali menite, da je v zadnjem času porast nasilja, da je tega več, ali je enako?

S: Jaz mislim, da je nasilja približno enako, (B10) edino prijave se verjetno povečujejo, (B11) ker smo do tega malo manj tolerantni. Družba je do tega pojava bolj občutljiva. (B12) Številke so lahko višje, ampak veliko nasilja pa ostane skritega, prikrita in je tega še ogromno. (B13)

J: Katere oblike nasilja pa najpogosteje opazate v partnerskih odnosih?

S: Rekla bi, da je kombinacija vsega. (B14) Psihičnega nasilja je ogromno, (B15) potem psihično postaja vse bolj intenzivno, (B16) veliko je fizičnega, (B17) spolnega, (B18) ekonomskega nasilja. (B19) Ponavadi pri naši populaciji žensk, s katerimi delamo, je preplet vseh oblik nasilja. (B20) Začne pa se seveda vedno z nekim psihičnim, (B21) ki je tudi zelo nevarno. (B22) Nekatere ženske celo pravijo, da psihično nasilje še bolj boli in še bolj pušča posledice kot pa fizično. (B23)

J: Ali žrtve mogoče težje prepoznajo na začetku, da se jim dogaja psihično nasilje?

S: Ja, na začetku težje prepoznajo. Marsikdaj žrtve ne prepoznajo psihičnega nasilja. Se opazi, da ga ne prepoznajo. (B24) Šele potem, ko pride do klofute, (B25) udarcev, (B26) davljenja, (B27) je potem alarm. (B28)

J: Pa potem verjetno še za nazaj razmišljajo?

S: Ja, žrtve še potem za nazaj gledajo pa razmišljajo, (B29) da je povzročitelj že kazal znake s kontrolo, (B30) nadzorom, (B31) neprenehnimi žalitvami. (B32) Tudi na primer ekonomsko nasilje potem prepoznavajo. (B33) V glavnem vse te oblike so prepletene, (B34) tudi spolno nasilje recimo lahko povežejo. (B35) Zato mislim, da je preplet vseh oblik nasilja. (B36)

J: Kaj opazate glede mitov, stereotipov in prepričanj v družbi pa tudi med strokovnimi delavkami?

S: Stereotipov je še vedno zelo veliko. (B37) V družbi je še vedno prisotno mišljenje, da mora ženska nekako potrpeti, (B38) da ženska podpira vse štiri vogale v hiši. (B39) Še vedno je družba zelo patriarhalna. (B40) Ženska mora za vse poskrbeti in potrpeti. (B41) To se mi zdi še vedno zelo očitno. (B42)

J: Ali bi potem lahko rekli, da to tudi vpliva na prijavo žrtve? Da se na primer žrtve ne odloči prijaviti nasilja?

S: Ja, mogoče tudi to vpliva. Verjetno je vsega po malo. (B43) Žrtev se boji, da ji ne bodo verjeli. (B44) Nasilje doživljajo ženske iz vseh socialnih okolij. Opažamo tudi take, ki so v materialno bolj poskrbljenem okolju. (B45) Take še težje priznajo, da doživljajo nasilje. Kot, da je to za njih nekakšen neuspeh v življenju. Take še posebej težko spregovorijo o tem, da se jim to dogaja. (B46)

J: Kako bi vi opisali vašo vlogo pri obravnavi nasilja? Prosim, da opišete, kako izgleda postopek, ko prejmete prijavo.

S: Mi dobimo klic. (B47) Na SOS telefonu imamo več programov. (B48) Nekako pridemo v stik z našimi potencialnimi uporabnicami preko telefona (B49) ali pa preko CSD. (B50) Večinoma je odvisno od tega, od kje ženska prihaja. (B51) Če prihaja iz kriznih centrov, je ponavadi prijava nasilja že podana. (B52) Če prijava nasilja

še ni podana, to naredi pri nas. (B53) Svetovalka ji pomaga pri tem, (B54) jo spremlja, da poda prijavo na policijo. (B55) Včasih je potrebno prijavo tudi dopolniti. (B56) Spodbudimo in poskrbimo za vse to. (B57) Včasih ženske tudi ne želijo prijaviti. (B58) Če ni otrok in če ne gre za zelo hude oblike, potem počakamo malo, da stvari dozori in to nekako prepustimo žrtvi, (B59) drugače pa spodbujamo, da se nasilje prijavi. (B60)

J: Če so pa vpleteni otroci, pa je prijava tako ali tako nujna, kajne?

S: Ja. Če so vpleteni otroci, je prijava obvezna. (B61)

J: Kaj pa potem naprej?

S: Potem pa, če še ni nič na CSD, da center o tem še ni obveščen, kontaktiramo CSD, (B62) damo tudi pobudo za sklic multidisciplinarnega tima. (B63) Potem vse to steče, da se pripravi načrt pomoči s centrom. (B64) Absolutno vedno sodelujemo z institucijami. (B65) Brez institucij mi nič ne moremo narediti. (B66) To tudi vedno ženski na uvodnem razgovoru povemo, da tukaj sodelujejo različne institucije, da ji lahko sploh karkoli pomagamo. (B67) Potem se začnejo razni postopki. (B68) V zatočišču žrtvam pomagamo, da pridobijo brezplačno pravno pomoč, (B69) da dobijo odvetnika za vse postopke, katere začnejo. (B70) Če so otroci, teče potem postopek tudi na družinskem sodišču. (B71) Žrtvi pomagamo tudi pri pripravi začasnih odredb, če so recimo otroci ogroženi. (B72) Pomagamo jim tudi urediti denarno socialno pomoč, tako da se lahko žrtvin položaj izboljša. Pomagamo tudi pri vseh drugih denarnih prejemkih in pravicah, ki so povezane s tem. (B73) Včasih otroški dodatek še vedno dobiva partner, ki je povzročitelj nasilja. Tudi to je ena taka posebnost, ne ona, ampak partner dobiva dodatek. (B74) Take stvari je potrebno s centrom takoj urediti, da se otroški dodatek začne nakazovati njej. (B75) Pogledamo tudi, kako je z zavarovanji, z zdravstvenim zavarovanjem žrtve in otrok. (B76) V posebnem položaju so tujke. Pri njih je še posebno zakomplicirano, sploh če nimajo dovoljenja za stalno bivanje. Dovoljenje za stalno bivanje prinaša več pravic, dovoljenje za začasno bivanje pa manj pravic. (B77) V glavnem, postopkov in stvari je veliko, ki jih je potrebno urediti na začetku, ko žrtve pridejo. (B78) Od tega, da otroci ali ženske zbolijo, moramo urediti zdravstvene zadeve, zdravnika, ginekologa, zobozdravnika. (B79) Potem tudi vrtce, šole je potrebno urediti. (B80)

J: Potem bi verjetno rekli, da je vaša vloga zelo pomembna?

S: Ja, seveda, da je pomembna. (B81) Marsikdaj ženske rečejo, da brez nas ne bi zmogle. (B82) Sicer jim rečemo, da se s tem čisto ne strinjamo, saj je žrtev tista, ki je vse te stvari zmogla, (B83) ampak vseeno žrtve rabijo to podporo. (B84)

J: Kako je uvedba Zakona o preprečevanju nasilja v družini vplivala na prijavljanje in obravnavanje nasilja?

S: Težko rečem, kako je bilo prej, ker jaz sem prišla šele po uvedbi tega zakona. (B85) Vseeno se mi zdi, da je bila uvedba tega zakona ena velika prelomnica, da se je zakon oblikoval in prišel v veljavo. To je bila res ena velika sprememba za Slovenijo. (B86) Predvideli so se tudi zaščitni ukrepi za zaščito žrtve. (B87) Na primer prepoved približevanja, (B88) prepustitev stanovanja, (B89) pa tudi to, da je po tem zakonu otrok postal žrtev nasilja, tudi če samo gleda in je prisoten v nasilnem okolju. (B90) To so bile velike stvari za tisti čas. Zakon je pomenil tudi veliko oporo in prelomnico. (B91)

J: Kaj pa sodelovanje z drugimi organi? Kakšne imate kaj izkušnje z drugimi?

S: Ja, med sabo z drugimi organi v redu sodelujemo. (B92) Med sabo moramo sodelovati, sploh si ne predstavljam tega, da ne bi sodelovali z drugimi institucijami. (B93) Najpogosteje sodelujemo s CSD, (B94) s policijo, (B95) s sodišči. S sodišči mogoče malo manj, (B96) s tožilstvom tudi mogoče malo manj. (B97) Drugače pa tudi sodelujemo z drugimi, recimo s humanitarnimi organizacijami. (B98) Vsak nekaj da v košček mozaika, da se izboljša situacija žrtve. Brez teh glavnih institucij in sodelovanja z njimi, ne bi šlo. (B99)

J: Kakšno pomoč pa nudite žrtvi po postopku?

S: V času bivanja pri nas se ti postopki še ne končajo vedno. (B100) Kazenske zadeve in preiskava kaznivih dejanj poteka še dolgo časa. Marsikdaj je ženska že zunaj, ne biva več pri nas, ko kazenski postopek še vedno teče, (B101) ker je lahko pri nas samo eno leto. (B102) Tudi družinski postopki včasih še niso čisto dokončno končani. (B103) Vidimo po bivših uporabnicah, da se zadeve potem še kar, ko že gredo od nas, zapletajo. (B104) Vseeno pa moram povedati, da se večini življenje vendarle uredi v času bivanja pri nas. (B105)

J: Ali jim nudite verjetno tudi kakšno psihosocialno pomoč?

S: Tako je, nudimo jim psihosocialno pomoč. (B106) Bolj jih opolnomočimo, (B107) malo predelajo izkušnje z nasiljem, (B108) ni jih več tako strah. (B109) Na nek način lahko rečem, da okrevajo. (B110) Če pridejo kakšne brez zaposlitve, si mnoge vmes tudi v tem času bivanja najdejo zaposlitev. (B111) Nekako življenje gre v neke smernice, imajo vire preživetja, imajo urejene osnovne stvari za življenje. (B112) Mislim, da je v tem času veliko narejenega, ko so ženske pri nas. (B113)

J: Ali jih spodbujate k širjenju socialne mreže?

S: Ja, žrtve spodbujamo k temu, da širijo socialno mrežo. Dejansko se jim ta njihova socialna mreža razširi. (B114) Ob prihodu ali pa potem, ko gre, so velike razlike. (B115) Predvsem pa tudi ob čutenju njene lastne varnosti. Tu se mi zdi, da so največje razlike, da jih ni več tako strah. Ta strah premagajo. (B116)

J: Ali bi želeli še karkoli dodati v povezavi s to tematiko?

S: Vsak lahko nekaj naredi na tem področju. Če vidimo, da nekdo doživlja nasilje, da ne pogledamo stran. Če slišimo neke čudne stvari tam, kjer živimo, ali pa opazimo karkoli nenavadnega. Da se ne obrnemo stran. Vsak lahko veliko naredi. Zdi se mi pomembno, da kot družba nismo tolerantni do nasilja. (B117)

9.2.3. INTERVJU C

J: Kje ste zaposleni? Kakšno je vaše delovno področje? Koliko časa že delate na tem področju?

S: Delam na Društvu za nenasilno komunikacijo v programu varna hiša za ženske in otroke, žrtve nasilja. (C1) Sem diplomirana socialna delavka, študirala sem socialno delo. (C2) Imam kar nekaj izkušenj, (C3) zaposlena sem od leta 2005. Že 19. leto delam na tem področju. (C4)

J: Kdo so vaši glavni uporabniki?

S: Ženske z izkušnjo nasilja in pa njihovi otroci. (C5)

J: Kako ocenjujete pogostost pojavljanja nasilja v intimnopartnerskih odnosih? Se to število kaj spreminja?

S: Se mi zdi, da pogostost malo variira ves čas. So obdobja, ko je tega malo več in so obdobja, ko je tega malo manj. (C6) Vseeno je neka konstanta. (C7) Okoli korone smo opažale, ko je bil ta prvi val, da so se zadeve malo umirile, da je bila zelo negotova situacija. Ženske takrat niso poklicale zaradi ogroženosti, vsi so bili doma, tako da nekatere niti niso imele možnosti takrat poklicati. (C8) Ko se je prvi val malo umiril, smo začeli z osveščanjem, da organizacije vseeno delamo, da nas vseeno pokličejo. (C9) Potem se je spet malo dvignila številka, potem spet malo zmanjšala. Se mi zdi, da malo variira število, ampak je zdaj že kar eno obdobje konstantno. (C10)

J: Zanima me, katere oblike nasilja v odnosih največkrat opažate?

S: Največ je psihičnega nasilja, (C11) ekonomskega nasilja, (C12) spolnega nasilja, (C13) tudi fizičnega. (C14) O spolnem nasilju uporabnice še najtežje govorijo, ker se mi zdi res tako specifično, intimno. Uporabnice ne uspejo vsega tega povedati. Kakšne uspejo zaupati po določenem času, kakšne pa o spolnem nasilju nikoli ne spregovorijo. (C15)

J: Ali se vam mogoče zdi, da ga žrtve kdaj tudi ne zaznajo? Da se jim to sploh ne zdi nasilje?

S: Ja, možno, se mi zdi, da žrtve kdaj spolnega ne nasilja sploh ne zaznajo. (C16)

J: Kaj pa kombinacija več oblik?

S: Ja, kombinacija več oblik nasilja je. (C17) Psihično nasilje je pretežno, pogosto povezano z ekonomskim, (C18) spolnim, (C19) fizičnim. (C20) Ponavadi so kar vse oblike pomešane. (C21) Pri nekaterih gre pa res samo za fizično nasilje. (C22) Čeprav je tako, da je hudo psihično nasilje zelo težko. Težko ga doživljajo, marsikatera uporabnice so rekle, da bi raje doživljale fizično, kot pa fizično nasilje. (C23) Se mi zdi, da je tudi psihično nasilje kar taka nadležna oblika, čeprav ni nekih fizičnih udarcev in poškodb. (C24)

J: Kaj pa pri svojem delu z žrtvami, pa tudi s povzročitelji, zaznavate kakšne mite pa stereotipe in različna prepričanja, ki so prisotna.

S: Ja, gotovo so. Razni stereotipi. (C25) S povzročitelji nasilja niti ne delam, jaz izključno delam z žrtvami nasilja in z otroki. (C26) Stereotipi obstajajo, mnogi obstajajo se mi zdi, da v družbi. (C27) Mogoče je največ tega, da če bi se ženska prilagodila in bi bila tiho, ne bi bilo nasilja. (C28) Tudi nekatere ženske, ki pridejo k nam pravijo, da so vse probale, pa je bil partner kljub temu nasilen. Na vsak način je vedno našel nek razlog, da je bilo nekaj narobe in je bil to povod za to, da je bil nad njo nasilen. (C29) En kup jih je še. (C30)

J: Kako bi pa vi opisali vašo vlogo pri obravnavi nasilja v intimnopartnerskem odnosu?

S: Moja vloga je predvsem opora in pomoč ženskam, ki se zatečejo v varno hišo. (C31) Psihosocialna podpora, (C32) zagovorništvo, (C33) spremstvo na institucije, (C34) sodelovanje z različnimi institucijami, na primer CSD, sodišča, razne druge organizacije. (C35) Delamo tudi preventivno delo. (C36) Včasih se znajdemo na kakšnih delavnicah ali pa projekti v povezavi z osveščanjem javnosti. Največ delavnic izvedemo v šolah, ampak tudi za učiteljske zbornice, včasih tudi za kakšno podjetje, zapori, CSD. (C37) Predavanja imamo tudi za starše, šola za starše. (C38) Razne preventivne delavnice si med sabo razdelimo zaposleni. (C39)

J: Prosila bi vas, če lahko na kratko opišete, kako izgleda postopek, ko dobite prijavo.

S: Bom opisala najprej za društvo, potem pa še za varno hišo. Na nas se obračajo uporabnice največkrat preko telefona, tako da pokličejo na naše društvo, (C40) lahko jih napoti CSD, (C41) lahko izvejo od kakšne znanke, (C42) ali pa iz interneta. (C43) Ponavadi se odzove ena svetovalka, navadno smo dežurne. Tista, ki je tisti teden dežurna, jo pokliče nazaj, vpraša, kakšna je situacija, (C44) potem skuša najprej svetovati, kaj je najbolj smiselno, (C45) oziroma se dogovorita, če se strinja, da bi se žrtev vključila v svetovalni proces, (C46) ki je za njo popolnoma brezplačen. (C47) Če se uporabnice strinjajo, prihajajo na brezplačna svetovanja enkrat na teden ali pa enkrat na 14 dni (C48) in govorijo o svoji izkušnji in pa tudi načrtujejo reševanje svoje situacije. (C49) Ponavadi jim

svetujemo, če pove za nasilje, ki se dogaja njej in še posebej, če se dogaja njenim otrokom, da nasilje prijavi. (C50) Če se njej dogaja nasilje pred otroki, je to tudi hkrati nasilje nad otroki po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini, (C51) ki je temeljni zakon, na podlagi katerega delamo. (C52) V tem primeru sploh spodbujamo, da se to nasilje prijavi na policijo in na CSD, (C53) zato da se naredi načrt pomoči, (C54) da se ga prepreči v bodoče, (C55) da se speljejo postopki, ki so potrebni (C56) zato, da se njej in njenim otrokom zagotavlja večjo varnost. (C57) Svetovalke sodelujejo z žrtvijo, da jo krepijo, da dobiva ponovno nazaj svojo moč, da aktivno rešuje svojo situacijo in situacijo svojih otrok, (C58) svetovalke jo spremljajo, kadar je potrebno, (C59) na CSD, predlagamo tudi sklic medinstitucionalnega timskega sestanka, kjer sodelujejo vse institucije in organizacije. Smiselno je, da je teh institucij in organizacij čim več, (C60) da se naredi zares tak podroben načrt pomoči, (C61) da se razdeli dela, (C62) spodbudi in sliši uporabnico, kaj bi potrebovala. (C63) Postopki grejo potem naprej. Če je prijava nasilja, je to kazenski postopek, (C64) morda tudi zveza razpade, zakon se razveže. Tako da sodelujemo tudi pri družinskih postopkih, (C65) usmerjamo, svetujemo uporabnici, (C66) ona se pa potem sama odloči za svoje življenje in za življenje svojih otrok. (C67) Konkretno za varno hišo je pa tako, da uporabnice pokličejo na številko, ki je objavljena na internetu. (C68) Če so že vključene tukaj na društvu in če zaznajo svetovalke, da bi bil potreben umik na varno, žrtev tudi informirajo, dajo telefonske številke, da lahko potem sama pokliče in se dogovori za uvodni razgovor. (C69) To se poskusimo dobiti osebno v naših prostorih, če je možno, če pa ni možno, če je iz kakšne druge lokacije, pa se dogovorimo po telefonu, (C70) ker sprejemamo ženske iz cele Slovenije, največ iz Ljubljane, ampak ni nujno. (C71) Od korone uporabljamo tudi Zoom, kar je zelo praktično, če je ženska od daleč, pa ne more priti. Da se vseeno z njo vidimo in lažje pogovorimo. (C72) Včasih se celo dogovorimo, pa se en del zapeljemo in se dobimo nekje na sredi poti, včasih se odpeljemo celo do nje, ne k njej domov, ampak nekam, kjer je zanj varno. Na primer na CSD v njenem kraju in imamo tam uvodni razgovor. (C73) Na uvodnem razgovoru se z njo pogovorimo o sprejemu v varno hišo. Najprej nam sploh razloži, kakšna je njena situacija, da vidimo, ali je umik v varno hišo smisel in ali je v taki meri ogrožena, da potrebuje umik na tajno lokacijo, ali pa je dovolj, da se samo umakne na varno in ima podporo svetovalnih delavcev na CSD (C74) Svetovanja na društvu so možna tako, da prihaja na to lokacijo, (C75) lahko pa tudi preko telefona, (C76) Zooma (C77) pa tudi preko maila. (C78) Kadar je to dovolj, se ne dogovarjamo za umik v varno hišo. (C79) Če se pa izkaže, da je uporabnica ogrožena in da mora it od tam na tajno lokacijo, se pa dogovorimo, če se po pogovoru ona strinja, za namestitev. Poberemo je na nekem javnem mestu in jo odpeljemo v varno hišo. Tam jo namestimo. (C80)

J: V varni hiši so potem verjetno kakšni dogovori?

S: Ja, v varni hiši so dogovori, ki se tičejo predvsem varnosti in tajnosti lokacije. So pa tudi dogovori, ki se tičejo sobivanja z ostalimi. Imamo hišni red, pravilnik, ki ji ga vedno na začetku, ko pride, razložimo. (C81) Potem pa poteka podobno, kot če bi bila svetovanja na društvu. Namesto tega ima svetovanja v varni hiši, kjer smo me med tednom vsak dan prisotne, tako da lahko še vmes svetujemo, ni nujno samo enkrat tedensko, lahko je večkrat dnevno, če to potrebuje. (C82) Malo govorimo tudi z otroki, se z njimi igramo, jih popazimo, če ima ona kaj za urediti. (C83) Ravno tako jo v varni hiši podpiramo, ji pomagamo reševati njeno življenjsko situacijo, (C84) ji svetujemo, (C85) spremljamo jo na institucije, (C86) na sodišče. (C87) Vse to, hkrati pa še sobivamo tam z njo in z otroki. (C88)

J: Kako bi vi ocenili vašo vlogo pri obravnavi nasilja? Verjetno se vam zdi pomembna?

S: Ja, neposredno pri delu z žrtvijo se mi zdi moja vloga pomembna, (C89) deloma tudi v spremljanju zakonodaje. (C90) Poskušamo tudi malo osveščati strokovne delavce, ki niso s tem toliko v stiku. (C91) Tudi za potrebe žrtev predlagamo kakšne izboljšave. Če sistem pomoči žrtvam ne deluje, poskušamo na to opozarjati. (C92) Dejavnosti smo v raznih preventivnih akcijah z izobraževanji. Se mi zdi, da kar aktivno sodelujemo, če govorim za kompletno družbo. (C93) Imam ožji del, predvsem podporo žrtvi in otrokom, ampak se pa deloma vključujem tudi v ostale zadeve. Celotno društvo pa deluje na celem tem področju. (C94) Na društvu imamo tudi program za povzročitelje nasilja. Mislim, da smo edina organizacija v Sloveniji, ki to nudi. Tudi v večjih krajih po Sloveniji, ne samo po Ljubljani, kar je pomembno, da ni to centralizirano. (C95) Se mi zdi, da poskušamo čim bolj obširno zajeti ta problem nasilja in o njem govoriti. (C96)

J: Ali se vi na začetku tudi kaj izobražujete, ko pridete sem?

S: Ja, tukaj se uvajamo. Uvajajo nas kolegice in kolegi. (C97) Potrebno je narediti strokovni izpit na področju socialnega varstva. (C98) Večkrat imamo mentoriranje tistih, ki imajo več izkušenj. Tudi jaz mentoriram nove sodelavke in sodelavce. Delajo tudi malo pod vodstvom, mi jih spremljajo, da se počasi uvedejo z branjem zakonov, z izobraževanji. (C99) To je tudi zelo pomembno, da se ves čas izobražujemo. Žal zmanjka denarja, da bi šli lahko na vsa plačljiva izobraževanja, vseeno pa poskusimo izkoristiti brezplačne zadeve. Pa tudi, da se med sabo informiramo, če je nekdo nekje bil. (C100)

J: Kako je na prijavljanje in obravnavo nasilja vplivala uvedba Zakona o preprečevanju nasilja v družini? Se vam zdi, da je družba postala malo manj tolerantna in malo bolj pozorna na nasilje?

S: Leta 2008 je začel ta zakon veljati. Se spomnim še, ko je prišel v veljavo. (C101) To je bil kar tak pomemben dogodek. Dolgo se je prizadevalo, da bi bilo nekaj takega sprejetega (C102) in se mi zdi, da v začetni fazi se je to kar poznalo. (C103) Smo bili bolj senzibilni, več je bilo prijav, prepovedi približevanja. (C104) Se mi zdi, da potem po nekaj letih, je pa zadeva spet kar malo usahnila. Potrebno je bilo spet opozarjati, spet malo več govoriti o tem, imeti več raznih akcij osveščanja. Mislim, da ko ena stvar začne delovati in potem, ko se uteče čez čas, kar malo upade, pa je potrebno potem spet delati na tem. Ves čas je potrebno spremljati in opozarjati. (C105) Se mi zdi, da je zakonodaja kar dosti dobra. (C106) Težava je, da se ne izpelje in da se ne uporablja dovolj. Tudi kakšne stvari, ki so bile že dobro utečene, čez nekaj časa se kar pozabi, pa je treba spet opozarjati, se spet dogovarjati. (C107) Malo je tudi menjava kadrov, ker nekateri, ki se utečejo v tem delu, potem zamenjajo, (C108) ker je to kar težko področje dela, zelo obremenjujoče, tako da se kader menja. (C109) Vsakič znova potem s strokovnimi delavci poskušamo opozarjati, osveščati. (C110) Včasih je težko, sploh s centri. (C111) En strokovni delavec na CSD dela z obema, z žrtvijo in s povzročiteljem nasilja, kar zna biti težko. (C112) Po zakonu in po smernicah bi morala biti različna človeka, eden z žrtvijo, eden s povzročiteljem. (C113) Tako pa potem tistega, ki dela z obema, mede. Žrtev ne more tako podpreti, kot bi jo lahko, ker sliši še zgodbo od povzročitelja. (C149)

J: Kaj pa glede sodelovanja z drugimi organi. S CSD, s sodiščem, policijo...Kakšne imate kaj izkušnje?

S: Zelo različne izkušnje, odvisno od posameznikov, ki so tam. (C115) Z nekaterimi strokovnimi delavci na centru zelo dobro sodelujemo, (C116) z nekaterimi malo manj dobro, (C117) ampak se vseeno trudimo biti v dobrih odnosih, ker je dobro in ker je lažje sodelovati. (C118) Ni pa vedno, saj ni samo od nas odvisno, kako bo šlo. Enako velja za policijo in za sodišče. (C119) Na sodišču imamo še najmanjšo vlogo možnosti sodelovanja. Tam smo ponavadi samo spremljevalci ženskam, ki imajo izkušnjo nasilja. Smo ponavadi samo neka tiha podpora. (C120) Vseeno jim pomagamo, svetujemo, ko sprostajo postopke, ko jih vlagajo. Povemo jim, kakšne so možnosti, na kakšen način se lahko zaščitijo, na kakšen način lahko uredijo med njo in med njenim partnerjem. (C121) Usmerimo jih v brezplačno pravno pomoč, da dobijo odvetnika. (C122) Na CSD jih ravno tako spremljamo, poskušamo tam na kaj opozarjati, (C123) spomniti uporabnico, strokovno delavko, ker imajo pravico do spremstva na vse institucije. Ni to samoumevno, (C124) tudi spremstvo policije po osebne stvari, če se ženska z otroki umakne od doma. Po ZPND ima možnost iti domov v spremstvu policije in vzeti pomembne ostale stvari, ki jih potrebuje. (C125) Eno obdobje to zelo dobro teče, ali pa z nekaterimi policijskimi postajami zelo dobro teče, s kakšnimi drugimi nikakor ne, pa rečejo, da ne morejo nuditi spremstva, če ni prijave nasilja. Pa to v zakonu nikjer ne piše. Tudi, ko se stvari že utečejo, se čez čas zadeve pozabijo, pa jih je potrebno spomniti. (C126) Pa tudi menjavajo se delavci. (C127) Ves čas moramo biti kar aktivni, osveščeni, vedeti moramo, kakšne so pravice uporabnic, pa opozarjati na to. (C128)

J: Ali bi želeli še karkoli povedati, dodati, pokomentirati v povezavi s to tematiko, opozoriti na kaj?

S: Zdi se mi pomembno, da smo osveščeni, da opozarjamo v družbi na to, da odreagiramo, če opazimo nasilje na ulici. Če se na primer pri sosedu sliši, da pokličemo policijo, (C129) da podpremo žrtev nasilja, če nam nekaj zaupa. Ampak ne v smislu, da jo mi rinemo in pričakujemo od nje, kaj vse mora narediti, ker ona pa mogoče še ni tam. Tako, da jo res podpiramo in ne izgubimo upanja. (C130) Tudi kot okolica, da odreagiramo na pravi način, ko opazimo nasilje in da se ne umaknemo stran. (C131)

9.2.4. INTERVJU D

J: Kakšno je vaše delovno področje in koliko časa ste zaposleni na tem področju?

S: Zaposlena sem na Društvu za nenasilno komunikacijo (D1) na delovnem mestu svetovalka za osebe z izkušnjo nasilja, (D2) kar pomeni, da delam tako z žrtvami nasilja kot s povzročiteljicami nasilja, samo z ženskami povzročiteljicami nasilja. (D3) Delam tudi z mladostniki, ki so žrtve nasilja, z otroki povzročitelji pa ne. (D4) Tukaj sem dve leti. (D5)

J: Torej so to verjetno vaši glavni uporabniki?

S: Ja, tako.

J: Kako ocenjujete pogostost pojavljanja nasilja v intimnopartnerskih odnosih? Se vam zdi, da se to kaj povečuje? Ali ne? Pa tudi, kako je s prijavi?

S: To bi težko ocenila. (D6) To bi morala vprašati nekoga, ki dela kakšno statistiko. (D7) Uporabnice, s katerimi jaz sodelujem, ne opažam tega, da bi bolj ali pa manj prijavljala. (D8) Še vedno obstaja kar nekaj žensk, ki se odloči prijaviti nasilje, še preden pridejo do nas. (D9) Ene potem, ko že sodelujejo z nami, (D10) zelo veliko pa se jih odloči, da nasilje ne bodo prijavile (D11) ali pa prijavo umaknejo. (D12)

J: Kako pa to, da se potem odločijo, da prijavo umaknejo?

S: Zaradi pritiska partnerja se odločijo za umik prijave. (D13)

J: Nekje sem tudi prebrala, da se sedemkrat vrnejo nazaj pa premislijo?

S: Ja, da se sedemkrat vrnejo oziroma premislijo. Ta nek statističen podatek obstaja. Velikokrat se v glavnem vrnejo k nasilnemu partnerju. (D14)

J: Katere oblike nasilja v partnerskih odnosih pa največkrat opazate?

S: Psihično, (D15) fizično, (D16) spolno, (D17) ekonomsko. (D18)

J: Ali bi lahko rekli, da se tudi kaj prepletajo med sabo?

S: Absolutno, ja, se prepletajo med sabo. (D19) Psihično, fizično zagotovo, (D20) pa tudi ekonomsko. (D21) V bistvu se vsa med sabo prepletajo. (D22)

J: Ali pri delu z žrtvami, pa tudi s povzročitelji nasilja oziroma povzročiteljicami, zaznavate kakšne mite, stereotipe in različna prepričanja, ki so prisotna?

S: Ja, absolutno zaznavam. (D23) Pri žrtvah je tako, da ženske žrtve nasilja, ki dolgo let doživljajo nasilje, pa tudi ni nujno, več let, lahko tudi eno leto, to pušča kar hude posledice. (D24) Žrtev nasilja bo absolutno podvomila v to, da ni ona kriva za to, da doživlja nasilje. (D25) Zato, ker ta, ki povzroča nasilje, ji bo dal vedeti, da je ona nekaj naredila, da jo je on udaril, sicer je itak ne bi. (D26) Miti, da je ona izzvala nasilje, (D27) da izziva, (D28) da je nekaj narobe naredila. (D29) Da, če bi naredila karkoli drugače, potem do tega ne bi prišlo. Če bi bilo kosilo dovolj slano, če bi pravočasno otroci nehali jokati, potem do nasilja ne bi prišlo. Bi ona morala biti boljša mama, boljša žena, boljša ženska, gospodinja, karkoli. (D30) Potem tudi to, da se bo povzročitelj nasilja spremenil, da je tak samo zdaj, ko je izgubil službo (D32) ali pa nekaj vedno je. Ima slabo obdobje, krizo srednjih let. Ko bo to minilo, bo potem boljše. (D33)

J: Kaj pa pri strokovnih delavcih? Mogoče tudi, ko delate z drugimi institucijami? Ali tam tudi kdaj mislijo, da žrtev na primer pretirava?

S: Ja, zagotovo, tudi pri strokovnih delavcih. (D34) Tukaj je zelo različno. (D35) Velikokrat naletimo na zgodbe, sploh na CSD, (D36) kjer se to res ne bi smelo zgoditi. Tam so socialne delavke, naše kolegice. (D37) Ravno tam, da pretiravamo. (D38) Minimalizirajo (D39) ali pa najdejo nek kontekst, zakaj pa je to opravičljiv dogodek. (D40) Da je bilo samo enkrat, (D41) da je bilo res nekaj takega. (D42) Tudi enake zgodbe so s policije. (D43) Marsikdaj so pa tudi zelo pozitivne. (D44) Je veliko policistov in policistk, ki se odzovejo odlično na intervencijah, (D45) veliko jih je pa še vedno takih, ki na primer rečejo žrtvi: »Pokličite, ko vas bo..., saj vas ni pretepel, kaj pa bomo zdaj. Pokličite, ko vas bo pretepel.« (D46) Na sodiščih pa ne bi rekla. (D47) Mislim, smo že slišali za kakšne dosti slabe primere. (D48) Če bi mogla ocenjevati, veliko več neprimernih odzivov zasledimo na CSD in na policiji, kot pa na sodišču in tožilstvu. (D49)

J: Kako bi pa opisali vašo vlogo pri obravnavi nasilja v intimnopartnerskem odnosu kot svetovalka?

S: Moja vloga je ta, da žrtvi nasilja predvsem ponudim nek prostor, na primer eno tako sobico, v kateri sva midve zdaj, (D50) kjer lahko žrtev malo zaduha. (D51) Torej, da dobi prostor in čas, (D52) da se lahko počuti tako, kot se v tistem trenutku počuti. (D53) Da je videna in slišana, (D54) da dobi prostor, da se malo razbremeni. (D55) Potem pa skupaj raziskujeva, kako naprej. (D56) Svetovanja v osnovi nekako tako potekajo. (D57) En del svetovanja namenimo temu, da se žrtev razbremeni, da malo pove, kako je, (D58) potem pa odvisno od tega, kje ona je. (D59) Ali morda potrebuje več podpore, (D60) več informacij, kako stvari potekajo na CSD, postopki na sodišču. (D61) Nekatere žrtve potrebujejo več podpore glede otrok, (D62) glede umika (D63) ali pa razveze. (D64) Potem pa skupaj raziskujemo. (D65)

J: Ali imate kdaj tudi kakšna spremstva na sodišče?

S: Ja, imamo spremstva na sodišče. (D66) Me spremstva opravljamo pri katerih koli postopkih, razen na predhodnem svetovanju na CSD. (D67) Tam ne smemo biti zraven. (D68) Žrtve največkrat spremljamo na sodišče, včasih tudi na pogovore z odvetnikom, (D69) tudi na CSD. (D70) Kar dosti zgodb je, ko ženske niso slišane s strani CSD. Potem pa gremo zraven, potem je drugačen odnos. (D71)

J: Kaj pa sodelovanje v multidisciplinarnih timih?

S: Ja, tudi sodelovanje na multidisciplinarnih timih. To smo obvezani. (D72)

J: Ali lahko na kratko opišete, kako izgleda postopek, ko dobite prijavo?

S: Kaznivo dejanje nasilja v družini se prijavlja policiji. (D73) Potem gre to na družinsko sodišče, preiskovalni sodnik oceni. (D74) K nam pa pridejo ženske, ki so k nam napotene iz CSD. (D75) Ženska, ki je podala prijavo na policiji, bi potem mogla iti na CSD. (D76) Na CSD ji dajo informacijo, da lahko pride k nam. Nekatere pridejo na ta način, da so napotene s strani CSD. (D77) Lahko pa tudi, da so žrtve same našle informacijo na internetu, ali pa so kjerkoli slišale za DNK. (D78) Sem pridejo ženske, ki so že podale prijavo. (D79) Teh je relativno malo. (D80) V večini pridejo ženske, ki še niso podale prijave. (D81) Potem v primeru, da izvemo, da se dogaja nasilje nad mladoletno osebo, smo mi to dolžni prijaviti, (D82) kar mi tudi povemo in potem sprožimo postopek. (D83) To, kar je dogovor na našem društvu, je, da nikoli ne naredimo ničesar za hrbotom naše uporabnice, ampak vedno skupaj z njo. (D84) Če ona tega noče, moramo v enem trenutku to storiti sami. (D85) So neki zakonski roki, ki se

jih mogoče mi vseeno ne držimo do potankosti, (D86) ampak gremo skupaj z uporabnico, skupaj sodelujemo. (D87) To je to, kar se tiče mladoletnih oseb. Kar se pa tiče žrtve nasilja, pa probamo z njo delati na tak način, da bi se ona vseeno odločila nasilje prijaviti, (D88) ker je smiselno, da se te stvari beležijo, ker je potem mnogo lažje na postopkih na sodiščih. (D89) Včasih gremo tudi z njo oddati prijavo, lahko tudi napišemo. (D90) Včasih se pa žrtev ne odloči. (D91) Nikoli jih ne silimo k prijavi. (D92)

J: Potem verjetno ocenjujete vašo vlogo kot pomembno?

S: Kaj pa vem. Hecamo se, da smo tukaj pri nas natrenirane, da nimamo tega občutka položaja boga, da smo zelo pomembne, da me pomagamo, da delamo spremembe. (D93) Imamo bolj to pozicijo, da smo samo zraven. (D94) Vse naredijo uporabnice same, (D95) vse zmorejo same. (D96) Vse v sebi najdejo moč, da to naredijo, (D97) me smo pa samo zraven. (D98)

J: Kaj pa glede izobraževanj? Ali pa, ko začnete tukaj delati?

S: Ja, izobraževanj je ogromno. Pri nas imamo ogromno enih stvari, ki jih lahko zase dobimo, ne samo v smislu strokovnosti. Ko prideš sem, je čisto odvisno, iz katerega področja si prišel. (D99) Kar dolgo časa imaš uvajanje. Kakšne tri mesece, (D100) kar pomeni, da ti vsaka strokovna delavka predstavi svoj način dela. (D101) Tukaj je kar veliko programov. (D102) Poleg individualnih svetovanj (D103) so še skupine za starše, (D104) skupine za povzročitelje in drugo. (D105) Vsa ta področja spoznaš, potem si skupaj s svetovalkami na svetovanjih, če uporabnice to dovolijo. Potem pa počasi dobivaš kakšno uporabnico. Ampak vsaj jaz nisem imela tega občutka in tudi večina drugih kolegic, da nikoli nisi vržen v vodo. (D106) Mi imamo vsak teden intervizijo, (D107) na 14 dni imamo supervizijo (D108) in čisto vedno imaš možnost imeti z vodjo intervizijo. (D109) Pri nas je eno izmed glavnih pravil to, da ko rabiš imeti intervizijo, jo moraš imeti, so obvezne. Niti nima toliko veze, koliko časa kakšna svetovalka tukaj dela. Nekatere so tukaj po 20 let, pa potrebujejo intervizijo. (D110) Primeri so težki. (D111) Pa kljub temu, da so ene take stvari, ki se ponavljajo vedno. (D112) Krog nasilja je krog nasilja. (D113) Povzročitelj se ponavadi enako vede, (D114) tudi žrtve. (D115) Tukaj imaš vedno nekakšen okvir, kako bo potekalo vse skupaj. (D116) Je pa res čisto vsaka ženska svoj človek in ima svojo zgodbo. Te vedno pretrese. Pa ne samo v tem čustvenem delu, koliko vzameš nase, ampak včasih tudi res ne veš, kaj narediti. So take bizarne zgodbe. Kot, da smo v filmu. Netflix ekipa lahko sem pride, pa bo dobila novo idejo za serijo. (D118)

J: Kaj pa zakon o preprečevanju nasilja v družini. Sicer so ga sprejeli že kar nekaj časa nazaj, 2008. Ponavadi vprašam, kako je bilo prej pa potem. Kakšna je bila kaj sprememba.

S: Ja, jaz sem tukaj šele dve leti, tako da nisem čisto ta prava. (D119)

J: Pa se vam zdi ta zakon pomemben?

S: Ja, ta zakon se mi zdi absolutno pomemben. (D120) Zdi se mi tudi to pomembno, da Katja, naša predsednica društva, je na vseh teh skupinah na ministrstvu, da se ves čas trudi popravljati razne člene, da nosi iz prakse tja, kar je tukaj. Da poroča, kaj ni v redu, kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se o tem govori, da se popravljajo stvari, da bi bilo boljše za žrtve. Zdaj nazadnje so bile spremembe, da žrtev nasilja dobi tudi dopust in te stvari. (D121) Se dogajajo premiki. (D122) Je še veliko stvari za urediti, (D123) ampak se dogaja, kar je zelo dobro. (D124)

J: Zanima me, kakšne imate kaj izkušnje s sodelovanjem z drugimi organi?

S: Izkušnje s sodelovanjem z drugimi organi so v glavnem bolj pozitivne. (D125) Vsake toliko je tudi kaj takega, kar me razjezi ali pa me preseneti v negativnem smislu. Kako je lahko možno, da kakšen človek tako odreagira, (D126) ampak smo različni. (D127) V osnovi pa so izkušnje pozitivne. (D128) Pa tudi mi smo nevladna organizacija in nimamo nikakršnih pooblastil. (D129) V vsakem primeru se tudi mi trudimo imeti dobre odnose z vsemi organi, s CSD, s policijo. (D130) Ker jim tudi mi potem lahko tako malo pokažemo, jih malo izobrazimo, če rečem malo pokroviteljsko. Damo jim za misliti. (D131) Tako, da je to sodelovanje tudi iz naše strani zelo pomembno. (D132) Sodelovanja si želimo, ker na ta način spreminjamo stvari in pomagamo žrtvi. (D133)

J: Kaj pa potem, ko žrtev že razkrije/prijavi nasilje. Ali imate potem tudi še kakšna svetovanja?

S: Ja, imamo še svetovanja. (D134) So različni primeri, ampak takrat načeloma žrtve potrebujejo še vsaj toliko podpore, kot so jo rabile prej, če ne še celo več. (D135) Ker zdaj se šele začnejo ti postopki, (D136) ki so dolgotrajni, (D137) ki so naporni. (D138)

J: Ali bi želeli še karkoli pokomentirati ali pa dodati glede te tematike?

S: Ne vem, če vas še kaj zanima morda, drugače pa ne.

9.2.5. INTERVJU E

J: Kakšno je vaše delovno področje in koliko časa ste zaposleni na tem področju?

S: Sem svetovalka na področju nasilja nad ženskami. (E1) Delam z žrtvami nasilja, bodisi, ko nasilje še traja, (E2) ali pa potem pomagam pri lajšanju posledic tega. (E3) Sem pa zaposlena 8 let in pol. (E54) Trenutno delam z žrtvami nasilja, (E5) delam tudi z ženskami, ki povzročajo nasilje nad otroki. (E6) Tudi sem že delala s povzročitelji nasilja, ampak v manjši meri. (E7)

J: Kako pa ocenjujete pogostost pojavljanja nasilja v intimnopartnerskih odnosih? Ali se vam zdi, da se to kaj povečuje ali pa zmanjšuje?

S: Sploh nimam občutka, (E8) ker jaz sem tukaj že dolgo in imam delo ves čas. Imam osemurni delavnik in imam ves čas uporabnice. (E9) Nimam občutka, ali se pogostost nasilja povečuje ali zmanjšuje. (E10)

J: Katere oblike nasilja pa v odnosih največkrat opazate?

S: Psihično, (E11) fizično, (E12) spolno, (E13) ekonomsko. (E14)

J: Kaj pa kombinacija nasilja?

S: Ja, fizično brez psihičnega, ga itak ni. (E15) Vsa ta nasilja se prepletajo. (E16) Najpogosteje bi rekla psihično in fizično. (E17)

J: Ali pri delu z žrtvami, pa tudi, ko ste delali s povzročitelji nasilja, opazate kakšna prepričanja, stereotipe ali pa mite?

S: Ja, eno prepričanje je, da so tudi žrtve tiste, ki prispevajo k nasilju, da se jim je dogajalo nasilje. (E18) Žrtve mislijo, da so tudi one odgovorne za nasilje, kar pač ne drži. (E19) Za povzročanje nasilja je vedno odgovorna oseba, ki ga povzroča. (E20) S strani povzročiteljev pa tudi žensk opazam, da je en stereotip, da so ženske preobčutljive, (E21) da bi morale potrpeti, ker je to ženska naloga. (E22) V smislu, da je ona tista, ki nudi podporo moškemu, da daje ona večjo podporo moškemu, kot pa moški ženski. (E23) Potem, da je za otroke dobro, da skupaj ostanejo. Nočejo, da bi družina kot taka razpadla, ali pa da bodo počakali do otrokovega 18. leta. (E24) Tudi to, kako bo okolica reagirala. (E25) Sram je prisoten. (E26) Tudi, kar se spolnosti tiče, da so itak dolžne imeti spolne odnose z moškim, s katerim so poročene, tudi če si tega ne želijo. (E27) Pa tudi, kaj si bo okolica mislila, da ji ni uspelo, (E28) občutki manjvrednosti v primeru ločitve. (E29) Neka tradicionalna prepričanja okoli ločitve in kako je družina pomembna in da družina ostane skupaj. (E30)

J: Kaj pa med strokovnimi delavci, ko sodelujete z drugimi?

S: Ja, opazamo dvojna merila. (E31) Da se celo kdaj moškemu prej verjame kot pa ženski, da mora ženska bolj dokazovati kot moški. (E32) Ali pa kaj v zvezi z otroki, z nasiljem ali pa nekega dogajanja v družini. (E33) Tudi to, da če je žrtev, ki je že kar okrepljena, se potem bolj dvomi v njo. (E34) Se pravi žrtev, ki izgleda bolj kot neka tipična žrtev v narekovajih, se ji prej verjame. (E35) Na policiji sem kdaj doživela, da se nekako preverja njeno razmišljanje in doživljanje. V smislu: »Ali ste ziher, da je bilo to tako?«. Ampak ne v smislu iskanja nekih dokazov, ampak bolj kot: »Gospa, ali se vam ne zdi, da malo pretiravate?«, »Ali niste morda malo preobčutljivi?«. (E36)

J: Kako bi vi opisali vašo vlogo pri obravnavi nasilja v intimnopartnerskem odnosu, kot svetovalka?

S: Moja vloga je predvsem ta, da žrtve informiram. (E37) To jih največkrat zanima, kako poteka ločitev, kako poteka kazenski postopek, kako poteka družinski postopek, (E38) kakšne so njene pravice, koraki od prvega srečanja in naprej, kako potekajo zadeve. (E39) Psihološka podpora, (E40) spremstvo na sodišče. Za spremstvo ima žrtev tudi pravico po zakonu, tako da spremljamo na sodišče, (E41) na CSD (E42) in na policijo. (E43)

J: Prosim, da na kratko opišete, kako izgleda vaš postopek ob prijavi nasilja.

S: Ženske same pokličejo, (E44) nekaj jih CSD napoti. Jim reče, da se lahko k nam vključijo. (E45) Žrtev pokliče, se dogovorimo za termin, (E46) srečanje poteka preko telefona, (E47) osebno, (E48) preko elektronske pošte ali pa preko Zooma. (E49) Ženska je tista, ki pove, v kakšni situaciji je (E69) in kaj bi ona trenutno rada. (E50) Ene ženske so že ločene in imajo težave še vedno v komunikaciji z moškim, oziroma moški še vedno povzroča nasilje. (E52) Ene ženske razmišljajo o tem, da bi se ločile in je to njihov prvi korak, ene ženske so že v postopku ločitve, (E53) nekatere o ločitvi ne razmišljajo pa pač doživljajo nasilje in jih zanima, kaj v tem primeru, ker nimajo še neke vizije ali pa načrta, kako naprej. (E54)

J: Ali se jih potem veliko odloči prijaviti nasilje naprej na policijo?

S: Mislim, me smo dolžne podati prijavo, (E55) še posebej, če so vključeni mladoletni otroci. Tukaj potem niti ni neke debate, ali lahko, ali ne. (E56) Nič pa ni narejeno iz danes na jutri. Jaz počnem vse v sodelovanju skupaj z njo in ji skušam predstaviti pluse prijave in tudi minuse, jo obvestim. Čisto nič ne delam brez nje. Ona je zelo vključena. Tudi če jaz kaj napišem, ji potem preberem, potem kaj popravim, če sem si narobe zapomnila ali pa če

se žrtev s čim ne strinja. Preverim pri njej. (E57) Pri nasilju je zelo pogosto, da ženska izgubi občutek nadzora in kontrole, zato moramo me potem zelo paziti, da tudi me ne prispevamo k povečanju tega občutka. (E58)

J: Ali sodelujete kdaj v multidisciplinarnih timih?

S: Ja, sodelujem na multidisciplinarnih timih. (E59) Multidisciplinarni timi so zgolj na centru. Mislim, da so lahko samo tam. (E60) Center ponavadi skliče tim, (E61) ali pa me podamo predlog MDT-ja in potem se ga udeležimo. (E62) Tam potem določimo predvsem varnostni načrt. (E63) Povabljeni so strokovnjaki iz različnih institucij, ki z družino sodelujejo. (E64) To je ponavadi šola, (E65) policija, (E66) zdravnik, (E67) lahko pediater, (E68) kdaj tudi državno tožilstvo, (E69) socialne delavke, (E70) jaz, kot predstavnica DNK (E71) in žrtev. (E72) Vsak predstavi sodelovanje z gospo, kaj se je do sedaj že naredilo, potem pa se določijo dejavniki tveganja (E73) in varovalni dejavniki, kaj je v redu za žrtev. (E74) Načrtuje se skupaj z njo, kaj bodo njeni naslednji koraki. (E75)

J: Kako bi pa vi ocenili vašo vlogo pri obravnavi nasilja?

S: Jaz bi rekla, da je moja vloga pri obravnavi precej pomembna. (E76)

J: Glede Zakona o preprečevanju nasilja v družini me zanima, kako je na prijavljanje in obravnavo nasilja vplivala uvedba tega zakona?

S: Ja, zakon je bil sprejet še preden sem jaz začela tukaj delati. (E77) Ko se je zakon sprejel, je bilo to še vse na začetku in se še rabi praksa. (E78) Postopki, kar se tiče družinskih postopkov, je zelo od primera odvisno in individualno. Zelo so družinske situacije različne. (E79) Sodnice imajo kdaj zelo težko nalogo, (E80) ker tebi v zakonu nikjer ne piše, če je to in to, potem določi tako in tako. (E81) Mislim, da so se tudi sodniki še nekaj časa lovili, zdaj pa se mi zdi, da je to že boljše. (E82) Kar se tiče izdajanja prepovedi približevanja, da je to hitreje (E83) ali pa prepustitev stanovanja. (E84) Še vedno so pa to postopki, ki trajajo predolgo. (E85) Se mi zdi, da je potrebnih preveč dokazov, da se nek ukrep izda (E86) in da se kdaj preveč prisluhne povzročitelju, še posebej v primerih, če je njegov status, finančni ali pa materialni položaj slabši, pa se mora umaknit in pustiti stanovanje žrtvi, se povzročitelju še preveč prisluhne in se ne rabi umaknit. Meni se je tudi že zgodilo, da smo bili na sodišču, povzročitelj je dobil opozorilo, potem je z nasiljem nadaljeval in je tudi vedel, kaj sledi temu, če bo nadaljeval. Z mojega vidika ne more biti opravičilo, da je oseba bolna ali pa da nima denarja, da se potem pa ne bi izselila iz stanovanja. (E87)

J: Zanima me glede izobraževanj. Ali ste vi, ko ste začeli tukaj delati, imeli kakšna mentoriranja?

S: Ja, imeli smo kar dolgo usposabljanje. (E88) Trajalo je 2 meseca. (E89)

J: Kaj pa zdaj? Greste še na kakšna usposabljanja?

S: Imamo na Društvu dvakrat na leto DNK dneve izobraževanja, (E90) kjer tudi sami predlagamo, iz katerega področja bi želeli predavatelje. (E91) Udeležujemo se tudi brezplačnih izobraževanj (E92) pa tudi kakšna plačljiva. (E93)

J: Kaj pa glede sodelovanja z drugimi organi? Kakšne imate kaj izkušnje?

S: Izkušnje so tako pozitivne kot negativne, imamo oboje izkušnje. (E94) Dostikrat je odvisno od tega, na katero osebo naletiš. (E95) Zdi se mi, da CSD preredko in prepozno skličejo multidisciplinarne time. (E96) Res je zelo odvisno in na policiji in na sodišču. (E97) Na splošno gledano pa bi rekla, da so v redu izkušnje. (E98) Tudi, kadar se jaz vključim in sodelovanje začne morda malo drugače potekati. (E99) Jaz vem, kakšen je zakon in kakšne so pravice žrtve (E100) in potem tudi konkretno v pogovoru s socialno delavko lahko debatirava, zakaj je na ta način peljala postopek in zakaj ne na drug način. (E101) Seveda tudi potem me izvemo informacije, ki jih nam ni uporabnica povedala. (E102) Na splošno pa je sodelovanje v redu. (E103) Tudi sistem je precej v redu zastavljen. Zakonodaja je v redu zastavljena, (E104) samo potem v praksi pa kdaj kaj kje ni narejeno vse, da bi se žrtva lahko zaščitila. (E105)

J: Kakšno pomoč in podporo pa nudite žrtvi potem že, ko je postopek že v teku in potem kasneje?

S: Kasneje imamo še psihosocialna svetovanja. (E106) Tukaj na društvu ni omejitev. (E107) Žrtev je tista, ki pove, koliko rabi, kako pogosto rabi, (E108) kaj rabi. (E109) Nimamo pravil glede vključevanja. (E110) Razen pravilo je to, da se lahko vključi oseba, ki je doživljala v svojem življenju nasilje, ali ga še vedno doživlja. (E111) Potem so pa teme pogovora in vrste pomoči zelo različne, (E112) saj se tudi posledice nasilja različno kažejo v življenju in lahko pri nekaterih sploh ne govorimo več o nasilju, ampak o nekih drugih težavah in izzivih v življenju (E113) ter kaj bi njej pomagalo, olajšalo pri tem, da gre čez te izzive. (E114) Tudi zato, ker so dolgotrajni postopki in je to kar naporno. (E115) Ženska je vznemirjena, ima negativne misli, (E116) veliko je negotovosti, saj ne ve, kako se bo postopek zaključil. (E117)

J: Ali bi v povezavi s to tematiko želeli še karkoli dodati ali pa pokomentirati?

S: Ne.

9.2.6. INTERVJU F

J: Na začetku me zanima vaše delovno področje in uporabniki. Kje ste zaposleni in koliko časa ste že tukaj zaposleni in kdo so vaši glavni uporabniki?

S: Delam na Centru za socialno delo Ljubljana, enota X. (F1) Delam na področju socialnovarstvenih storitev, kjer je poudarek najbolj na storitvi prve socialne pomoči. Opravljamo pa tudi osebno pomoč in pomoč družini za dom. Naš oddelek poleg tega opravlja tudi naloge za preprečevanje nasilja v družini. Pomoč žrtvi in pa obravnava povzročitelja nasilja ter krizne intervencije. (F2) Pred tem sem pa slabo leto in pol poleg teh področij opravljala tudi javna pooblastila po družinskem zakoniku, torej za razveze in pa ukrepe za zaščito otrok. (F3) Na CSD sem zaposlena od septembra 2019. (F4)

J: Glede zaznavanja nasilja me zanima, kako ocenjujete pogostost pojavljanja nasilja v intimnopartnerskih odnosih? Ali se v zadnjem času kaj povečuje ali zmanjšuje?

S: Jaz zdaj nimam narejene statistike, da bi lahko imela prav pred sabo številke, koliko je bilo lani ali pa predlani. (F5) Bi pa na pamet rekla, da je v začetku letošnjega leta več primerov nasilja in da beležimo več primerov nasilja. Jeseni se je začelo to stopnjevati, okoli novembra/decembra. Je bilo kar veliko primerov, ko je policija se poslužila tega, da je povzročitelju izrekla ukrep prepovedi približevanja. (F6) Po izbruhu epidemije v letu 2020, pomladi, marca, ko je bil totalni lockdown in potem še jeseni, je bilo primerov nasilja in predvsem žensk žrtev nasilja malo. Gotovo se je nasilje dogajalo, samo niso klicali niti prijavili na CSD. (F7) Potem smo pa opazili takoj v letu 2021, da je bilo tega zelo veliko. (F8) Mislim, da leta 2022 beležimo, da je malo se stvar umirila. V lanskem letu, sploh jeseni, pa so prijave spet začele naraščati. (F9)

J: Katere oblike nasilja pa največkrat opazate?

S: Fizično (F10) pa psihično. (F11) So tudi primeri ekonomskega nasilja. (F12) Nekaj zelo malega spolnega nasilja. (F13)

J: Ali vi tudi s povzročitelji nasilja kdaj delate?

S: Seveda, vedno se dela z obema. (F14)

J: Ali delate vi z obema?

S: Na naši enoti imamo tak način dela, da ista strokovna delavka, ki obravnava žrtev, obravnava tudi povzročitelja nasilja. (F15) Nikoli skupaj, redko na isti dan, edino tako, da je žrtev res v dopoldanskih urah, povzročitelj pa v pozno popoldanskih, da se ne bi srečala. (F16) Če pa ocenimo, da je zadeva zelo zahtevna, pa sva dve strokovni delavki, da ločeno obravnavava. Ena obravnava povzročitelja nasilja, druga pa žrtev. (F17)

J: Ali opazate kdaj kakšna prepričanja pri žrtvah ali pa povzročiteljih? Mogoče kakšno prelaganje odgovornosti?

S: Seveda, vedno opažamo prepričanja. (F18) Povzročitelj nasilja prelaga krivdo na žrtev oziroma hoče okoliščine nasilnega dogodka prikazati na način, da je žrtev povzročitelja pripravila na to, da je on izvajal nasilje. (F19) Ali pa v smislu: »Saj ona je tudi nasilna, me je tudi opraskala, me je odrivala, brcala. Tudi ona me je žalila, pa otroke je tudi žalila.« (F20)

J: Kaj pa, ko delate s policijo ali pa na sodišču, da bi bili malo pristranski na primer?

S: Na sodišču imam jaz bolj malo izkušenj, kako je, ker žrtev dostikrat ne pridejo povedati, kakšno izkušnjo so imele na sodišču. Ko pa smo mi, socialni delavci vabljeni na zaslišanje na sodišče, pa smo tam samo kot priča. Povzročitelj je na obravnavi prisoten, žrtev pa ni. (F21) Jaz sem bila zdaj dvakrat v takem primeru zaslišana na sodišču pa ne morem reči, da je bil sodnik pristranski. (F21)

J: Ali stremite k temu, da žrtev prijavi naprej nasilje?

S: Žrtev spodbujamo, da vztraja pri svoji prijavi in da je ne umakne. Sploh če policija pošlje kazensko ovadbo na tožilstvo, da je bilo kaznivo dejanje storjeno. (F22) Ali so dokazi dovolj utemeljeni, ali ne, potem ugotavlja sodišče. (F23) Policija je ugotovila elemente kaznivega dejanja in zbrala dokaze, torej se je to zgodilo. (F24) Mi spodbujamo žrtev in ji nudimo vso oporo in pomoč, da zmore tudi ona pri svoji izjavi vztrajati, da bo povzročitelj dobil eno povratno informacijo oziroma uraden komentar, da to, kar dela, ni prav. (F25) Je pa res, da je stvar taka: ko je nasilen dogodek, so čustva zelo močna, (F26) se žrtev čuti ogroženo, (F27) ponižano (F28) in manjvredno. (F29) Takrat je žrtev res prepričana v pravilnost svojega dejanja, da pokliče policijo oziroma pride na CSD in prijavi nasilje. (F30) Potem pa sčasoma ti močni občutki izgubljajo in žrtev malo pozabi tisto bolečino in škodo, ki ti je bila narejena. (F31) Potem pa pri povzročiteljih je tako, da so redki, ki imajo malo uvida, se spremenijo, obžalujejo. (F32) In tudi, če gresta partnersko narazen, sta na primer starša in nekako sodelujeta, potem pa žrtev hitro reče: »Ah, saj se je spremenil. Zakaj pa bi mu sedaj naredila škodo, da bi plačal denarno kazen?« in potem vse zanika na tožilstvu ali pa potem na sodišču. (F33) Veliko je pa primerov, ko gresta nazaj skupaj. (F34) Tiste pa vedno zanikajo vse, ali pa rečejo, da zdaj ni več tako hudo (F35) in da pri prijavi ne bo vztrajala.

J: Kaj pa, če so prisotni otroci? Je potem verjetno treba prijaviti?

S: Ljudje lahko tajijo, tako otroci, kot odrasle žrtve nasilja, da se neko nasilje dogaja. (F36) Če CSD izve, na primer, če pride ženska v povezavi z ločitvijo in hkrati pove: »Zadnjič me je udaril, pa takrat in takrat itd...« mi vedno pred začetkom razgovora uporabnikom rečemo, da če tekom razgovora izvem, da je kdorkoli utrpel neko kaznivo dejanje, smo mi to dolžni prijaviti policiji in mi to naredimo. (F37) Imamo potem primere, ko nas žrtve prosijo, naj tega ne naredimo, ker bomo samo poslabšali situacijo. (F38) Mi vseeno smo uradne osebe in CSD je uradno institucija. Mi moramo spoštovati zakon in prijavimo. (F39)

J: Kako bi pa vi opisali vašo vlogo pri obravnavi nasilja v intimnopartnerskem odnosu? Kaj vse je vaša vloga?

S: Predvsem nuditi eno psihosocialno podporo in pomoč žrtvi, (F40) jo poslušati, slišati (F41) in jo opolnomočiti. (F42) Potem pa jo tudi informirati o vsem možnem, kar je v našem sistemu na razpolago, (F43) da lahko znižamo dejavnike tveganja (F44) in krepimo varovalne dejavnike. (F45)

J: Prosim, da na kratko opišete vaš postopek, ko pride žrtev do vas. Kaj naredite?

S: Mi svetujemo, da da izjavo na zapisnik o vsem, kar se ji je zgodilo. (F46) Z njo naredimo individualni varnostni načrt o korakih za zmanjšanje tveganja. (F47) Naredimo takojšnjo oceno ogroženosti (F48) in na podlagi ocene ogroženosti potem načrt s konkretnimi koraki, (F49) kaj bo naredila, da bo varna, da se na primer umakne v krizni center, zamenja telefonsko številko, da da vlogo za brezplačno pravno pomoč, da poda predlog, da se izda povzročitelju prepoved približevanja, da gre v postopek ločitve, da gre ven iz nasilnega odnosa, da premisli, kje bo stanovala, kako bo s prihodki, da si poišče dolgotrajnejšo psihosocialno pomoč pri organizacijah, ki imajo programe za žrtve nasilja, torej Društvo DNK, SOS telefon, Združenje Moč, Posvet, ki nudi brezplačno psihoterapijo. (F50) To ponavadi naredimo na prvem pogovoru z žrtvijo, ki zna trajati tudi dve uri. (F51) Včasih vidimo, da je to žrtvi preveč, ali pa da se ji mudi nazaj v službo, v vrtec ali pa je enostavno tako pod vtisom vsega, da ni zmožna toliko o tem govoriti. Potem se dogovorimo za naslednje razgovore. (F52) Na enem razgovoru naredimo to, na drugem drugo. Najprej naredimo vse korake, ki so za nas po Katalogu javnih pooblastil obvezni, (F53) potem pa pride tudi na kakšen razbremenilni pogovor (F54) ali pa ji ponudimo, da se vključi v storitev osebne pomoči tukaj na CSD. (F55) Na naši enoti smo v glavnem žrtvi na voljo, da se lahko v primeru kakršnihkoli vprašanj zgledajo ali pa da nas obveščajo o svojih korakih in kaj naprej. Na primer, da je dobila odločbo, da ima dodeljenega odvetnika in sprašuje, kaj potem to pomeni. (F56) V veliki večini primerov skličemo multidisciplinarni tim, (F57) na katerega povabimo policijo (F58) in pomembne službe ter organizacije, s katerimi je žrtev že povezana ali pa bo povezana v prihodnje (F59) zato, da bo zmogla neke spremembe, da gre ven iz nasilja in da se bo zmogla zaščititi še na prej pred nasilje. (F60) Če so prisotni otroci, povabimo šolo, (F61) zdravnika, če ocenimo, da je to pomembno. Če je na primer žrtev ravno na bolniškem dopustu, pa je smiselno, da ji zdravnik podaljša bolniško. (F25)

J: Ali žrtev sodeluje na MDT?

S: Žrtev je vključena na MDT. (F63) Imela pa sem primere, ko žrtve niso hotele sodelovati. (F64)

J: Kako pa vi ocenjujete vašo vlogo? Kot pomembno ali nepomembno?

S: Seveda se mi zdi moja vloga zelo pomembna. (F65) Mi smo tukaj in se skušamo ljudem pokazati, da smo lahko ena varna baza in točka, (F66) kjer žrtev dobi informacije in lahko mi skupaj z njimi načrtujemo in spodbujamo, da naredijo potrebne ukrepe in korake, da se to nasilje konča. (F67) To znanje imamo v prvi vrstvi najbolj socialni delavci na CSD, (F68) seveda pa so naša pooblastila in naloge po zakonu in katalogu malo omejene, (F69) zato smo veseli sodelovanja z nevladnimi organizacijami, (F70) ki pa žrtev lahko na malo drugačen, bolj neformalen način spremljajo (F71) in ji nudijo dodatno oporo. (F72)

J: Kaj pa glede izobraževanja? Ali se kaj izobražujete v povezavi z nasiljem?

S: Ja, imamo izobraževanja in se jih tudi udeležujemo. (F73) Večinoma v okviru tega, kar pripravlja socialna zbornica, tudi v sodelovanju z našim ministrstvom in z nevladnimi organizacijami, pa NIJZ ali pa ministrstvo za notranje zadeve v okviru policije. (F74) Nismo pa še kaj dosti raziskale, kakšna izobraževanja ima kaj tujina. To je še vizija za naprej. (F75) Definitivno brez stalnega izpopolnjevanja ne gre. (F76)

J: Kaj pa ZPND?

S: Ja, ZPND ves čas uporabljamo, (F77) ga moramo poznati, (F78) zakon je naše vodilo, (F79) definira, kaj je nasilje, kaj so elementi psihičnega, kaj fizičnega nasilja, kaj ekonomskega, spolnega. (F80) Včasih pride žrtev na CSD pa ne zna izraziti, kaj se je zgodilo. Takrat mi vzamemo zakon pred sabo in gremo po alinejah in sprašujemo, kaj je žrtev doživljala. (F81) Govorim za ženski spol, ker imamo več prijav nasilja, ko so ženske žrtve nasilja. (F82) Smo pa imeli tudi primere, ko so bili žrtve nasilja bolj moški s strani ženske. (F83) To je bilo predvsem kakšno psihično nasilje. (F84) Dostikrat sta pa partnerja zelo konfliktna, se prepirata, so burni konflikti, pa ne gre za elemente psihičnega nasilja. Tudi v tistih primerih nam je zakon eno orodje, ko lahko vprašamo, kako se je oseba počutila, kaj se ji je zgodilo in kako je nekaj doživljala. Tako lahko prepoznamo, kaj je bilo. (F85)

J: Kaj pa sodelovanje z drugimi organi? Prej ste že omenili DNK in SOS. Kakšne imate kaj izkušnje s sodelovanjem? Tudi z drugimi institucijami?

S: Mi zelo veliko in zelo dobro sodelujemo z nevladnimi organizacijami. (F86) Imajo programe za pomoč žrtvam. (F87) Naše naloge so malo omejene. CSD ne more vsega narediti, kar bi lahko, saj smo zavezani k temu, da sledimo k nalogam kataloga. (F88) Nevladne organizacije imajo več prostih rok. (F89) One same spišejo, kakšen program bo žrtev imela (F90) in nekako se dopolnjujemo. (F91) Velikokrat nevladne organizacije vabimo na MDT, tudi če žrtev še ni vključena v njihove programe. (F92) Na timu lahko potem organizacija predstavi, kaj je varna hiša ali pa kaj je njihovo svetovanje ali pa skupina za samopomoč za žrtve nasilja. Žrtev potem dobi pogum in se vključi naprej k njim. (F93) Dostikrat so žrtve, ki pa najprej pokličejo na DNK ali pa drugo organizacijo in najprej hodijo tja na svetovanje, (F94) potem pa skupaj z njihovo svetovalko pridejo sem in povedo, da so se odločili, da bodo povedali, kaj se jim je zgodilo oziroma kaj se jim dogaja. (F95) Smo nepogrešljivi en za drugega. (F96)

J: Kaj pa po zaključenem postopku? Ali potem še nudite kakšno pomoč?

S: Seveda. Vsaki žrtvi ponudimo, da se vključi v osebno pomoč, (F97) sicer bolj malo jih to sprejme, (F98) gredo raje na DNK, saj imajo tam bolj specifična znanja ravno o tej podpori žrtvam, poleg tega imajo še pravno svetovanje, skupine za otroke in drugo. Je potem dobro, da imajo to vse na enem mestu. (F99) Drugače pa se lahko kadarkoli žrtev tudi obrne na prvo socialno pomoč. (F100) Veliko žrtev gre tudi v ločitveni postopek in so potem na oddelku družina v obravnavi, na predhodnem svetovanju ali pa v razveznih postopkih za sodišče glede otrok. (F101) CSD uporabniki potem doživljajo tako, da bo šlo vse na sodišče, (F102) nevladne organizacije pa so res samo svetovanje, popoldne, ob prostem času, ki poteka bolj na neformalni ravni. (F103)

J: Ali bi v povezavi s to tematiko želeli še karkoli dodati ali pa pokomentirati?

S: Ne.

9.2.7. INTERVJU G

J: Na začetku me zanima vaše delovno področje in uporabniki. Kje ste zaposleni in koliko časa ste že tukaj zaposleni ter kdo so vaši glavni uporabniki?

S: Zaposlena sem na Centru za socialno delo Ljubljana, enota X. (G1) Na naši enoti imamo delo organizirano tako, da imamo notranje organizacijske enote. Notranja organizacijska enota je prva socialna pomoč, nasilje v družini in krizne intervencije. Tri različna področja pokrivajo. (G2) Jaz sem strokovna delavka, univerzitetna socialna delavka. (G3) Na centru sem 24 let, na področju nasilja v družini pa delam 22 let. (G4)

J: Potem imate že veliko izkušenj na tem področju?

S: Ja, imam veliko izkušenj. (G5)

J: Ali delate z žrtvami nasilja in s povzročitelji?

S: Ja, delam z žrtvami nasilja in s povzročitelji. (G6)

J: Kako pa kaj ocenjujete pogostost pojavljanja nasilja v intimnopartnerskih odnosih? Ali se vam zdi, da se to kaj povečuje čez čas ali pa upada? Ali pa, da je ves čas neka konstanta?

S: Število obravnav nasilja se povečuje. (G7) Težko bi presojali, da je več nasilja, zagotovo je korona prinesla svoje in je bilo zagotovo v tem obdobju opaženo precej povečanja nasilja, ker so bili ljudje veliko skupaj. (G8) Se mi zdi, da je pa povečano število obravnav povezano tudi s tem, da je ozaveščanje o nasilju. Vedno bolj smo ljudje ozaveščeni o nasilju, vedno bolj pozorni na to v vseh segmentih družbe, v vseh službah. Na ta način je več odkritega nasilja in tudi smo obveščeni centri in policija, ki se potem vključimo v obravnavo. (G9)

J: Katere oblike nasilja pa največkrat opazate, sploh v odnosih?

S: Zagotovo psihično in fizično nasilje, sta daleč najbolj izpostavljena. (G10) Daleč največ je psihičnega nasilja (G11) in fizičnega nasilja. (G12) Pojavlja se tudi ekonomsko nasilje. (G13) Spolno nasilje se pojavlja mogoče še najmanj. (G14) Pogosto pa je tudi zalezovanje.

Zalezovanje je poleg psihičnega in fizičnega nasilja mogoče na tretjem mestu. Za zalezovanjem je ekonomsko nasilje, potem pa spolno. (G15)

J: A zalezovanje je verjetno potem že, ko gresta partnerja že narazen, ali tudi že prej?

S: Oboje. Lahko je zalezovanje, ko sta še skupaj in potem. (G16)

J: Ali opazate kakšna prepričanja in stereotipe pri žrtvah ali pa mogoče pri povzročiteljih?

S: Pri povzročiteljih je sploh v začetnih fazah zagotovo veliko obrambnih mehanizmov (G17) in pa obsojanja žrtve (G18) ter opravičevanja lastnega vedenja s preusmerjanjem lastne krivde na žrtve. Tega je precej. (G19)

J: Ali se vam potem zdi, da imajo tudi druge institucije kakšna prepričanja, se to kaj pojavlja? Ali je poštna obravnavo?

S: Vedno bolj napredujemo v stereotipnih prepričanjih. (G20) Zagotovo se pojavljajo prepričanja, opažamo tudi "šovinizem", pa celo kdaj je še kje kakšna opazka. (G21) Vseeno zelo redko, (G22) ampak vendar se še kdaj kje pojavi. Na primer: »Je pa zaslužila...«. (G23) Je pa tega vedno manj. Vedno bolj so te službe informirane, vedno bolj prepoznavajo nasilje, več informacij imajo o tej problematiki in je potem posledično vedno manj stereotipov. (G24)

J: Kako bi opisali vašo vlogo pri obravnavi nasilja. Kaj vi naredite, ko pride žrtev do vas?

S: Tukaj so si vloge med različnimi deležniki, ki se ukvarjamo z nasiljem v družini zelo različne. (G25) Center za socialno delo ima vlogo, da žrtvam in povzročiteljem v skladu z ZPND ponuja pomoč in podporo. Tako, da žrtvam absolutno ponujamo pomoč, podporo, (G26) nudimo vse informacije, seznanjamo jih z vsemi možnimi oblikami pomoči, z vsemi možnostmi, kako se zaščititi, kako oditi iz nasilnega odnosa. (G27) Pomagamo ji dodati moč (G28) in hkrati, ko delamo s povzročitelji, delamo na način, da poskušamo delati, da pride do uvida, da je tako vedenje nesprejemljivo, da je zloraba moči nesprejemljiva. Pri povzročiteljih nasilja je to naša vloga, (G29) pri žrtvah pa seveda delati na zaščiti in na odhodu iz nasilnega odnosa. (G30)

J: Ali drugače stremite k prijavi nasilja? V primeru, ko ni otrok zraven. Pustite žrtvi, da se sama odloči za prijavo? S: Mi to presojamo v skladu z zakonodajo. (G31) Seveda žrtve motiviramo, (G32) se skupaj z njo dogovarjamo. (G33) Kadar gre za sum kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, pa center za socialno delo tako, kot vse druge službe, nimamo pravice presojati, ampak smo dolžni in odgovorni, da sum kaznivega dejanja naznamo na policijo in to tudi delamo. (G34)

J: Kako pa izgleda na primer, če bi zdaj prišla žrtev nasilja sem, pa bi se ugotovilo, da prihaja do nasilja, kako izgleda postopek?

S: Obravnava vedno izhaja iz žrtve. (G35) Poskušamo jo opogumiti, (G36) opolnomočiti (G37) in ji ponuditi prostor in čas, da pove, kaj se dogaja, (G38) potem pa začnemo raziskovati njena stališča in njeno pripravljenost (G39) ter jo motiviramo, če gre za hude zadeve, za umik (G40) ali pa se tudi povežemo s policijo, če je taka huda zadeva, (G41) ker policija pa ima možnost, kadar so za to izpolnjeni pogoji, da nemudoma izreče ukrep prepovedi približevanja. (G42) To pomeni, da se mora povzročitelj nasilja odstraniti iz doma, ne pa, da se umika žrtev. Družba in vse obravnave stremijo k temu, da se ne umika žrtev, ampak se umika povzročitelja. (G43)

J: Kaj pa glede multidisciplinarnih timov? Jih verjetno tudi skličete?

S: Multidisciplinarne time sklicujemo, ko je izkazana potreba, da bi bilo smiselno, da si izmenjamo različne informacije z različnimi institucijami in službami, katere žrtev obravnavajo. (G44) Skličemo vse, ki bi lahko pripomogli k izdelavi načrta pomoči. (G45)

J: Kako pa ocenjujete vašo vlogo pri obravnavi? Kot pomembno ali nepomembno?

S: Vloga centra za socialno delo je izredno pomembna. Vsi deležniki so pomembni, ampak zagotovo pa sploh v tem akutnem obdobju nasilja, je center za socialno delo s svojimi oblikami pomoči, podpore in informiranja pomemben. (G46) Hkrati pa je pomembna tudi policija s svojimi postopki, (G47) ki so lahko tudi takšnega značaja, kot je na primer ukrep izreka prepovedi približevanja, (G48) ali če je nekaj hujšega, tudi pridržanje. (G49) Ampak o tem pa presoja in odloča policija. (G50) Center za socialno delo je tudi tisti, ki je edini pooblaščen in ima nalogo, da sklicuje multidisciplinarni tim. (G51) Ima koordinativno vlogo, da povezuje vse deležnike pri obravnavi, ki so za dotično žrtev nasilja pomembni. (G52) Je pa to zelo individualno. Vse te oblike pomoči so zelo individualne in naravnane na zmožnosti, želje in potrebe žrtve. (G53)

J: Center torej vodi in koordinira celoten postopek?

S: Koordinira center, ja. To je s tem, ko skliče multidisciplinarni tim in vključi druge deležnike. (G54) Vse, kar se pogovarjamo, na multidisciplinarnem timu, je strogo zaupne narave. Tudi, ko se obravnava zaključi, tak tim razpustimo. (G55)

J: Ali imate kdaj tudi izobraževanja? Se jih udeležujete?

S: Ja, imamo izobraževanja in se jih redno udeležujemo. (G56)

J: Prej ste že nekaj omenili ZPND, pa me zanima, če lahko malo primerjate, kako je bilo prej, pred 2008, ko tega zakona še ni bilo in potem, ko so zakon sprejeli?

S: To je enormna razlika. (G57) Tukaj so se postavili temelji leta 2008, ko je prišel zakon, tudi pravilniki. Postavile so se konkretne strokovne smernice za obravnavo nasilja v družini. (G58) Mi se držimo in še vedno uporabljamo, jaz temu rečem našo "biblijo" pri obravnavi nasilja, to je Kaljenje, ki ga je izdala Skupnost centrov za socialno delo in so tam vse smernice lepo opredeljene, tako pri obravnavi žrtve, kot tudi pri obravnavi povzročitelja nasilja, pri obravnavi otrok žrtev nasilja... Tako, da je to zelo dober delovni pripomoček. (G59)

J: Ali se vam zdi, da je potem tudi družba ratala malo bolj občutljiva ali pa vsaj institucije? Je imelo kakšen vpliv?

S: To je zagotovo. Institucije so postale občutljivejše na obravnavo nasilja. (G60) Zakon je postavil, ne samo na področju sociale, ampak tudi pri policiji, zdravstvu, sodstvu, vse. Vsi smo dobili svoje pravilnike, kjer so zelo natančno opredeljene naloge vsakega segmenta posebej. (G61)

J: Kakšne pa imate izkušnje s sodelovanjem z drugimi organi, na primer z nevladnimi organizacijami ali pa tudi s policijo, sodišči...?

S: Mi imamo s policijo vzpostavljeno izjemno dobro sodelovanje. Z našima policijskima postajama, ki pokrivata naše območje enote X, zelo dobro sodelujemo. (G62) Mi si v vseh primerih nasilja, kjer je v obravnavo vključena policija, z njimi redno izmenjujemo informacije in sodelujemo, (G63) tako da to naše medsebojno sodelovanje je na zelo visokem nivoju. Prav tako je s policijsko upravo, ki pa obravnava težje primere, na primer takrat, ko gre za nasilje nad otroki, zlorabe, hude oblike nasilja... Vsi se načeloma med seboj poznamo in res izjemno sodelujemo. (G64)

J: Kako pa kaj, glede na to, da je to zelo težko področje, skrbite zase? Imate kakšne supervizije?

S: Mi se znotraj naše enote redno interviziramo. Ekipa je zelo dobra, podporna. (G65) Imamo regijsko koordinatorko za obravnavo nasilja, imamo aktiv za obravnavo nasilja. Že na tem nivoju samega Centra za socialno delo Ljubljana, če potrebuješ nekakšno podporo, jo dobiš. (G66) Plus redne supervizije. (G67)

J: Kaj pa po zaključenem postopku? Ali imate potem še kakšne stike z žrtvijo? Nudite še kakšno podporo?

S: To je pa stvar dogovora in stvar potrebe žrtve. (G68) Načeloma v sami obravnavi po ZPND je cilj, da ne prihaja več do nasilja. (G69) Seveda pa imajo tako žrtve kot povzročitelji stiske in težave, ki so jih pripravljeni reševati. (G70) Stiske obravnavamo v okviru socialnovarstvenih storitev. To je lahko osebna pomoč ali pa pomoč družini za dom. (G71)

J: Ali bi v povezavi s to tematiko želeli še karkoli dodati ali pa pokomentirati?

S: Zdi se mi, da je zelo pomembno to, da strokovni delavec, ki dela na tem področju, mora imeti neko afiniteto do dela z žrtvami in s povzročitelji nasilja. (G72) Jaz opažam v vseh letih, ko sem spoznala zelo veliko strokovnih delavcev in pa tudi mladih, ki so prihajali na center, da enostavno res za to delo ni vsak. Tudi težko boš delal s povzročitelji nasilja, če se ti tega bojiš. (G73) Jaz nimam nobene slabe izkušnje do zdaj. Nikoli se mi ni nič zgodilo, da bi se počutila ogroženo, daleč od tega. (G74) Opažam, da so to neki ljudje, ki zlorablajo moč, ker niso bili naučeni drugače. (G75) So pa primeri, kjer so pa zakoreninjena prepričanja, da imajo povzročitelji pravico biti nasilni, kadar presodijo, da je to treba in si podrejajo žrtve ter jih zlorablajo. (G76)

9.3. ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA F

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
F1	Delam na Centru za socialno delo Ljubljana, enota X	Zaposlena na CSD	Zaposlitev na CSD	Zaposlitev strokovnih delavk
F2	Delam na področju socialnovarstvenih storitev, kjer je poudarek najbolj na storitvi prve socialne pomoči. Opravljamo pa tudi osebno pomoč in pomoč družini za dom. Naš oddelek poleg tega opravlja tudi naloge za preprečevanje nasilja v družini. Pomoč žrtvi in pa obravnava povzročitelja nasilja ter krizne intervencije	Opravlja naloge za preprečevanje nasilja v družini	Delo, ki ga opravlja	Zaposlitev strokovnih delavk
F3	Pred tem sem pa slabo leto in pol poleg teh področij opravljala tudi javna pooblastila po družinskem zakoniku, torej za razveze in pa ukrepe za zaščito otrok	Prej zaposlena na drugem področju	Delo, ki ga opravlja	Zaposlitev strokovnih delavk
F4	Na CSD sem zaposlena od septembra 2019	Z žrtvami nasilja dela manj kot 10 let	Časovno obdobje zaposlitve	Zaposlitev strokovnih delavk
F5	Jaz zdaj nimam narejene statistike, da bi lahko imela prav pred sabo številke, koliko je bilo lani ali pa predlani	Nima občutka, ali se nasilje povečuje ali zmanjšuje	Ne zna oceniti	Pojavljanje nasilja
F6	Bi pa na pamet rekla, da je v začetku letošnjega leta več primerov nasilja in da beležimo več primerov nasilja. Jeseni se je začelo to stopnjevati, okoli novembra/decembra. Je bilo kar veliko primerov, ko je policija se poslužila tega, da je povzročitelju izrekla ukrep prepovedi približevanja	Prijave nasilja se povečujejo	Prijava nasilja	Pojavljanje nasilja
F7	Po izbruhu epidemije v letu 2020, pomladi, marca, ko je bil totalni lockdown in potem še jeseni, je bilo primerov nasilja in predvsem žensk žrtev nasilja malo. Gotovo se je nasilje dogajalo, samo niso klicali niti prijavili na CSD	V času korone je nasilje naraslo	Obdobje korona virusa	Pojavljanje nasilja
F8	Potem smo pa opazili takoj v letu 2021, da je bilo tega zelo veliko	Prijave nasilja se povečujejo	Prijava nasilja	Pojavljanje nasilja
F9	Mislím, da leta 2022 beležimo, da je malo se stvar umirila. V lanskem letu, sploh jeseni, pa so prijave spet začele naraščati	V času korone je nasilje naraslo	Obdobje korona virusa	Pojavljanje nasilja
F10	Fizično (nasilje)	Zaznava fizično nasilje	Fizično nasilje	Oblike nasilja
F11	pa psihično (nasilje)	Zaznava psihično nasilje	Psihično nasilje	Oblike nasilja
F12	So tudi primeri ekonomskega nasilja	Zaznava ekonomsko nasilje	Ekonomsko nasilje	Oblike nasilja
F13	Nekaj zelo malega spolnega nasilja	Zaznava spolno nasilje	Spolno nasilje	Oblike nasilja
F14	Seveda, vedno se dela z obema	Dela z žrtvami in s povzročitelji nasilja hkrati	Delo z žrtvijo in s povzročiteljem nasilja hkrati	Postopek ob prijavi nasilja
F15	Na naši enoti imamo tak način dela, da ista strokovna delavka, ki obravnava žrtev, obravnava tudi povzročitelja nasilja	Ista strokovna delavka dela z obema partnerjema	Delo z žrtvijo in s povzročiteljem nasilja hkrati	Postopek ob prijavi nasilja

F16	Nikoli skupaj, redko na isti dan, edino tako, da je žrtev res v dopoldanskih urah, povzročitelj pa v pozno popoldanskih, da se ne bi srečala	Obravnava med partnerjema poteka ločeno	Delo z žrtvijo in s povzročiteljem nasilja ločeno	Postopek ob prijavi nasilja
F17	Če pa ocenimo, da je zadeva zelo zahtevna, pa sva dve strokovni delavki, da ločeno obravnavava. Ena obravnava povzročitelja nasilja, druga pa žrtev	V primeru zahtevnosti primera delata dve različni strokovni delavki	Delo z žrtvijo in s povzročiteljem nasilja ločeno	Postopek ob prijavi nasilja
F18	Seveda, vedno opažamo prepričanja	Zaznava mite, stereotipe, prepričanja v družbi	Zaznavanje mitov, stereotipov, prepričanj v družbi	Miti, stereotipi, prepričanja
F19	Povzročitelj nasilja prelaga krivdo na žrtev oziroma hoče okoliščine nasilnega dogodka prikazati na način, da je žrtev povzročitelja pripravila na to, da je on izvajal nasilje	Opravičevanje nasilja	Zaznavanje mitov, stereotipov, prepričanj pri povzročitelju nasilja	Miti, stereotipi, prepričanja
F20	Ali pa v smislu: »Saj ona je tudi nasilna, me je tudi opraskala, me je odrivala, brčala. Tudi ona me je žalila, pa otroke je tudi žalila	Žrtev je izvajala nasilje	Zaznavanje mitov, stereotipov, prepričanj pri povzročitelju nasilja	Miti, stereotipi, prepričanja
F21	Na sodišču imam jaz bolj malo izkušenj, kako je, ker žrtve dostikrat ne pridejo povedati, kakšno izkušnjo so imele na sodišču. Ko pa smo mi, socialni delavci vabljeni na zaslišanje na sodišče, pa smo tam samo kot priča. Povzročitelj je na obravnavi prisoten, žrtve pa ni. Jaz sem bila zdaj dvakrat v takem primeru zaslišana na sodišču pa ne morem reči, da je bil sodnik pristranski	Ne opaža veliko prepričanj na institucijah	Zaznavanje mitov, stereotipov, prepričanj na institucijah	Miti, stereotipi, prepričanja
F22	Žrtev spodbujamo, da vztraja pri svoji prijavi in da je ne umakne. Sploh če policija pošlje kazensko ovadbo na tožilstvo, da je bilo kaznivo dejanje storjeno	Pri podaji prijave uporabnici pomaga strokovna delavka	Pomoč pri podaji prijave	Vloga strokovnih delavk
F23	Ali so dokazi dovolj utemeljeni, ali ne, potem ugotavlja sodišče	CSD sodeluje s sodišči	Sodelovanje s sodiščem	Sodelovanje z drugimi organi
F24	Policija je ugotovila elemente kaznivega dejanja in zbrala dokaze, torej se je to zgodilo	CSD sodeluje s policijo	Sodelovanje s policijo	Sodelovanje z drugimi organi
F25	spodbujamo žrtev in ji nudimo vso oporo in pomoč, da zmore tudi ona pri svoji izjavi vztrajati, da bo povzročitelj dobil eno povratno informacijo oziroma uraden komentar, da to, kar dela, ni prav	Pri podaji prijave uporabnici pomaga strokovna delavka	Pomoč pri podaji prijave	Vloga strokovnih delavk
F26	Je pa res, da je stvar taka: ko je nasilen dogodek, so čustva zelo močna	Močna čustva ob nasilnem dogodku	Krog nasilja	Pojavljanje nasilja
F27	se žrtev čuti ogroženo	Ogroženost	Krog nasilja	Pojavljanje nasilja
F28	ponižano	Ponižanost	Krog nasilja	Pojavljanje nasilja
F29	in manjvredno	Manjvrednost	Krog nasilja	Pojavljanje nasilja
F30	Takrat je žrtev res prepričana v pravilnost svojega dejanja, da pokliče policijo oziroma pride na CSD in prijavi nasilje	Močna čustva ob nasilnem dogodku	Krog nasilja	Pojavljanje nasilja

F31	Potem pa sčasoma ti močni občutki izgubljajo in žrtev malo pozabi tisto bolečino in škodo, ki ti je bila narejena	Močni občutki sčasoma zbledijo	Krog nasilja	Pojavljanje nasilja
F32	Potem pa pri povzročiteljih je tako, da so redki, ki imajo malo uvida, se spremenijo, obžalujejo	Povzročitelj nasilja se bo spremenil	Zaznavanje mitov, stereotipov, prepričanj pri žrtvi nasilja	Miti, stereotipi, prepričanja
F33	In tudi, če gresta partnersko narazen, sta na primer starša in nekako sodelujeta, potem pa žrtev hitro reče: »Ah, saj se je spremenil. Zakaj pa bi mu sedaj naredila škodo, da bi plačal denarno kazen?« in potem vse zanika na tožilstvu ali pa potem na sodišču	Povzročitelj nasilja se bo spremenil	Zaznavanje mitov, stereotipov, prepričanj pri žrtvi nasilja	Miti, stereotipi, prepričanja
F34	Veliko je pa primerov, ko gresta nazaj skupaj	Žrtev in povzročitelj nasilja se pobotata	Krog nasilja	Pojavljanje nasilja
F35	Tiste pa vedno zanikajo vse, ali pa rečejo, da zdaj ni več tako hudo	Povzročitelj nasilja se bo spremenil	Zaznavanje mitov, stereotipov, prepričanj pri žrtvi nasilja	Miti, stereotipi, prepričanja
F36	in da pri prijavi ne bo vztrajala. Ljudje lahko tajijo, tako otroci, kot odrasle žrtve nasilja, da se neko nasilje dogaja	Včasih žrtve nasilja ne želijo prijaviti	Prijavljanje nasilja	Postopek ob prijavi nasilja
F37	Če CSD izve, na primer, če pride ženska v povezavi z ločitvijo in hkrati pove: »Zadnjič me je udaril, pa takrat in takrat itd...« mi vedno pred začetkom razgovora uporabnikom rečemo, da če tekom razgovora izvemo, da je kdorkoli utrpel neko kaznivo dejanje, smo mi to dolžni prijaviti policiji in mi to naredimo	Nasilje v družini se prijavi policiji	Prijavljanje nasilja	Postopek ob prijavi nasilja
F38	Imamo potem primere, ko nas žrtve prosijo, naj tega ne naredimo, ker bomo samo poslabšali situacijo	Včasih žrtve nasilja ne želijo prijaviti	Prijavljanje nasilja	Postopek ob prijavi nasilja
F39	Mi vseeno smo uradne osebe in CSD je uradno institucija. Mi moramo spoštovati zakon in prijavimo	Nasilje v družini se prijavi policiji	Prijavljanje nasilja	Postopek ob prijavi nasilja
F40	Predvsem nuditi eno psihosocialno podporo in pomoč žrtvi	Nudijo psihosocialno pomoč	Nudenje psihosocialne pomoči	Vloga strokovnih delavk
F41	jo poslušati, slišati	Da je žrtev slišana	Nudenje psihosocialne pomoči	Vloga strokovnih delavk
F42	in jo opolnomočiti	Žrtve opolnomočijo	Opolnomočenje žrtve nasilja	Vloga strokovnih delavk
F43	Potem pa jo tudi informirati o vsem možnem, kar je v našem sistemu na razpolago	Informiranje žrtve o postopkih	Nudenje svetovanja	Vloga strokovnih delavk
F44	da lahko znižamo dejavnike tveganja	Določijo rizične dejavnike	Rizični dejavniki žrtve	Postopek ob prijavi nasilja
F45	in krepimo varovalne dejavnike	Določijo varovalne dejavnike	Varovalni dejavniki žrtve	Postopek ob prijavi nasilja
F46	Mi svetujemo, da da izjavo na zapisnik o vsem, kar se ji je zgodilo	Pri podaji prijave uporabnici pomaga strokovna delavka	Pomoč pri podaji prijave	Vloga strokovne delavke
F47	Z njo naredimo individualni varnostni načrt o korakih za zmanjšanje tveganja	Določijo varnostni načrt	Načrt pomoči	Postopek ob prijavi nasilja

F48	Naredimo takojšnjo oceno ogroženosti	Določijo oceno ogroženosti	Rizični dejavniki žrtve	Postopek ob prijavi nasilja
F49	in na podlagi ocene ogroženosti potem načrt s konkretnimi koraki	Pripravijo načrt pomoči	Načrt pomoči	Postopek ob prijavi nasilja
F50	kaj bo naredila, da bo varna, da se na primer umakne v krizni center, zamenja telefonsko številko, da da vlogo za brezplačno pravno pomoč, da poda predlog, da se izda povzročitelju prepoved približevanja, da gre v postopek ločitve, da gre ven iz nasilnega odnosa, da premisli, kje bo stanovala, kako bo s prihodki, da si poišče dolgotrajnejšo psihosocialno pomoč pri organizacijah, ki imajo programe za žrtve nasilja, torej Društvo DNK, SOS telefon, Združenje Moč, Posvet, ki nudi brezplačno psihoterapijo	Za zaščito žrtve predvideni zaščitni ukrepi	Ukrepi ZPND	ZPND
F51	To ponavadi naredimo na prvem pogovoru z žrtvijo, ki zna trajati tudi dve uri	Žrtev se vključi v svetovalni proces	Prvi stik z uporabnico	Postopek ob prijavi nasilja
F52	Včasih vidimo, da je to žrtvi preveč, ali pa da se ji mudi nazaj v službo, v vrtec ali pa je enostavno tako pod vtisom vsega, da ni zmožna toliko o tem govoriti. Potem se dogovorimo za naslednje razgovore	Svetovanje poteka kontinuirano	Nudenje svetovanja	Vloga strokovnih delavk
F53	Na enem razgovoru naredimo to, na drugem drugo. Najprej naredimo vse korake, ki so za nas po Katalogu javnih pooblastil obvezni	Delajo po Katalogu javnih pooblastil	Javna pooblastila	Usposobljenost strokovnih delavk
F54	potem pa pride tudi na kakšen razbremenilni pogovor	Nudijo razbremenitev	Nudenje psihosocialne pomoči	Vloga strokovnih delavk
F55	ali pa ji ponudimo, da se vključi v storitev osebne pomoči tukaj na CSD	Imajo več programov	Različni programi pomoči	Postopek ob prijavi nasilja
F56	Na naši enoti smo v glavnem žrtvi na voljo, da se lahko v primeru kakršnihkoli vprašanj zgledajo ali pa da nas obveščajo o svojih korakih in kaj naprej. Na primer, da je dobila odločbo, da ima dodeljenega odvetnika in sprašuje, kaj potem to pomeni	Informirajo žrtve o postopkih	Nudenje svetovanja	Vloga strokovnih delavk
F57	V veliki večini primerov skličemo multidisciplinarni tim	Predlagajo sklic MDT	Multidisciplinarni tim	Postopek ob prijavi nasilja
F58	na katerega povabimo policijo	Na MDT sodeluje policija	Multidisciplinarni tim	Postopek ob prijavi nasilja
F59	in pomembne službe ter organizacije, s katerimi je žrtev že povezana ali pa bo povezana v prihodnje	Na MDT sodelujejo strokovnjaki iz različnih institucij	Multidisciplinarni tim	Postopek ob prijavi nasilja
F60	zato, da bo zmogla neke spremembe, da gre ven iz nasilja in da se bo zmogla zaščititi še na prej pred nasilje	Določijo varnostni načrt	Načrt pomoči	Postopek ob prijavi nasilja
F61	Če so prisotni otroci, povabimo šolo	Na MDT sodeluje šola ali vrtec	Multidisciplinarni tim	Postopek ob prijavi nasilja
F62	zdravnika, če ocenimo, da je to pomembno. Če je na primer žrtev ravno na bolniškem dopustu, pa je smiselno, da ji zdravnik podaljša bolniško	Na MDT sodeluje zdravstvo	Multidisciplinarni tim	Postopek ob prijavi nasilja
F63	Žrtev je vključena na MDT	Na MDT sodeluje žrtev	Multidisciplinarni tim	Postopek ob prijavi nasilja

F64	Imela pa sem primere, ko žrtve niso hotele sodelovati	Žrtev ne želi sodelovati na MDT	Multidisciplinarni tim	Postopek ob prijavi nasilja
F65	Seveda se mi zdi moja vloga zelo pomembna	Meni, da je njena vloga pomembna	Pomembnost vloge strokovne delavke	Vloga strokovnih delavk
F66	Mi smo tukaj in se skušamo ljudem pokazati, da smo lahko ena varna baza in točka	Nudnje varnega prostora žrtvi nasilja	Pomembnost vloge strokovne delavke	Vloga strokovnih delavk
F67	kjer žrtev dobi informacije in lahko mi skupaj z njimi načrtujemo in spodbujamo, da naredijo potrebne ukrepe in korake, da se to nasilje konča	Pripravijo načrt pomoči	Načrt pomoči	Postopek ob prijavi nasilja
F68	To znanje imamo v prvi vrsti najbolj socialni delavci na CSD	Na CSD imajo največ znanja	Izobraževanje strokovnih delavk na področju nasilja	Usposobljenost strokovnih delavk
F69	seveda pa so naša pooblastila in naloge po zakonu in katalogu malo omejene	Delajo po Katalogu javnih pooblastil	Javna pooblastila	Usposobljenost strokovnih delavk
F70	zato smo veseli sodelovanja z nevladnimi organizacijami	Na CSD radi sodelujejo z NVO	Sodelovanje CSD in NVO	Sodelovanje z drugimi organi
F71	ki pa žrtev lahko na malo drugačen, bolj neformalen način spremljajo	Na nevladnih organizacijah žrtev spremljajo na neformalen način	Sodelovanje CSD in NVO	Sodelovanje z drugimi organi
F72	in ji nudijo dodatno oporo	Dopolnjevanje CSD in nevladnih organizacij	Sodelovanje CSD in NVO	Sodelovanje z drugimi organi
F73	Ja, imamo izobraževanja in se jih tudi udeležujemo	Imajo ogromno izobraževanj	Izobraževanje strokovnih delavk na področju nasilja	Usposobljenost strokovnih delavk
F74	Večinoma v okviru tega, kar pripravlja socialna zbornica, tudi v sodelovanju z našim ministrstvom in z nevladnimi organizacijami, pa NIJZ ali pa ministrstvo za notranje zadeve v okviru policije	Izobraževanja nudijo različne institucije	Izobraževanje strokovnih delavk na področju nasilja	Usposobljenost strokovnih delavk
F75	Nismo pa še kaj dosti raziskale, kakšna izobraževanja ima kaj tujina. To je še vizija za naprej	Predlagajo, o čem se želijo izobraziti	Izobraževanje strokovnih delavk na področju nasilja	Usposobljenost strokovnih delavk
F76	Definitivno brez stalnega izpopolnjevanja ne gre	Imajo ogromno izobraževanj	Izobraževanje strokovnih delavk na področju nasilja	Usposobljenost strokovnih delavk
F77	Ja, ZPND ves čas uporabljamo	Uvedba ZPND je pomembna	ZPND kot podlaga za delo	ZPND
F78	ga moramo poznati	Strokovni delavci imajo zakon, na katerega se lahko naslonijo	ZPND kot podlaga za delo	ZPND
F79	zakon je naše vodilo	Uvedba ZPND je pomembna	ZPND kot podlaga za delo	ZPND
F80	definira, kaj je nasilje, kaj so elementi psihičnega, kaj fizičnega nasilja, kaj ekonomskega, spolnega	ZPND določa elemente nasilja	Ukrepi ZPND	ZPND
F81	Včasih pride žrtev na CSD pa ne zna izraziti, kaj se je zgodilo. Takrat mi vzamemo zakon pred sabo in gremo po alinejah in sprašujemo, kaj je žrtev doživljala	Strokovna delavka skupaj z žrtvijo raziskuje njeno situacijo	Raziskovanje situacije z uporabnico	Postopek ob prijavi nasilja
F82	Govorim za ženski spol, ker imamo več prijav nasilja, ko so ženske žrtve nasilja	Več prijav nasilja, ko so žrtve ženske	Prijavljanje nasilja	Postopek ob prijavi nasilja

F83	Smo pa imeli tudi primere, ko so bili žrtve nasilja bolj moški s strani ženske	Nekaj primerov, ko so bili žrtve nasilja moški	Prijavljanje nasilja	Postopek ob prijavi nasilja
F84	To je bilo predvsem kakšno psihično nasilje	Ženske povzročiteljice nasilja največkrat izvajajo psihično nasilje	Psihično nasilje	Oblike nasilja
F85	Dostikrat sta pa partnerja zelo konfliktna, se prepirata, so burni konflikti, pa ne gre za elemente psihičnega nasilja. Tudi v tistih primerih nam je zakon eno orodje, ko lahko vprašamo, kako se je oseba počutila, kaj se ji je zgodilo in kako je nekaj doživljala. Tako lahko prepoznamo, kaj je bilo	ZPND določa elemente nasilja	Ukrepi ZPND	ZPND
F86	Mi zelo veliko in zelo dobro sodelujemo z nevladnimi organizacijami	Na CSD radi sodelujejo z nevladnimi organizacijami	Sodelovanje z nevladnimi organizacijami	Sodelovanje z drugimi organi
F87	Imajo programe za pomoč žrtvam	Imajo več programov	Različni programi pomoči	Postopek ob prijavi nasilja
F88	Naše naloge so malo omejene. CSD ne more vsega narediti, kar bi lahko, saj smo zavezani k temu, da sledimo k nalogam kataloga	Delajo po Katalogu javnih pooblastil	Javna pooblastila	Usposobljenost strokovnih delavk
F89	Nevladne organizacije imajo več prostih rok	Na nevladnih organizacijah žrtev spremljajo na neformalen način	Sodelovanje z nevladnimi organizacijami	Sodelovanje z drugimi organi
F90	One same spišejo, kakšen program bo žrtev imela	Pripravijo načrt pomoči	Načrt pomoči	Postopek ob prijavi nasilja
F91	in nekako se dopolnjujemo	Dopolnjevanje CSD in nevladne organizacije	Sodelovanje CSD in NVO	Sodelovanje z drugimi organi
F92	Velikokrat nevladne organizacije vabimo na MDT, tudi če žrtev še ni vključena v njihove programe	Na MDT sodelujejo strokovnjaki iz različnih institucij	Multidisciplinarni tim	Postopek ob prijavi nasilja
F93	Na timu lahko potem organizacija predstavi, kaj je varna hiša ali pa kaj je njihovo svetovanje ali pa skupina za samopomoč za žrtve nasilja. Žrtev potem dobi pogum in se vključi naprej k njim	Imajo več programov	Različni programi pomoči	Postopek ob prijavi nasilja
F94	Dostikrat so žrtve, ki pa najprej pokličejo na DNK ali pa drugo organizacijo in najprej hodijo tja na svetovanje	Napotitev žrtve iz nevladne organizacije	Prvi stik z uporabnico	Postopek ob prijavi nasilja
F95	potem pa skupaj z njihovo svetovalko pridejo sem in povedo, da so se odločili, da bodo povedali, kaj se jim je zgodilo oziroma kaj se jim dogaja	Spremljanje na CSD	Spremljanje žrtve nasilja	Vloga strokovnih delavk
F96	Smo nepogrešljivi en za drugega	Dopolnjevanje CSD in nevladne organizacije	Sodelovanje CSD in NVO	Sodelovanje z drugimi organi
F97	Seveda. Vsaki žrtvi ponudimo, da se vključi v osebno pomoč	Imajo več programov	Različni programi pomoči	Postopek ob prijavi nasilja
F98	sicer bolj malo jih to sprejme	Malo uporabnikov sprejme program osebne pomoči na CSD	Različni programi pomoči	Postopek ob prijavi nasilja

F99	gredo raje na DNK, saj imajo tam bolj specifična znanja ravno o tej podpori žrtvam, poleg tega imajo še pravno svetovanje, skupine za otroke in drugo. Je potem dobro, da imajo to vse na enem mestu	Uporabniki gredo raje na nevladne organizacije, kot na CSD	Sodelovanje CSD in NVO	Sodelovanje z drugimi organi
F100	Drugače pa se lahko kadarkoli žrtev tudi obrne na prvo socialno pomoč	Imajo več programov	Različni programi pomoči	Postopek ob prijavi nasilja
F101	Veliko žrtev gre tudi v ločitveni postopek in so potem na oddelku družina v obravnavi, na predhodnem svetovanju ali pa v razveznih postopkih za sodišče glede otrok	Informiranje žrtve o ločitvi	Pravna pomoč	Vloga strokovnih delavk
F102	CSD uporabniki potem doživljajo tako, da bo šlo vse na sodišče	Uporabniki gredo raje na NVO, kot na CSD	Sodelovanje CSD in NVO	Sodelovanje z drugimi organi
F103	nevladne organizacije pa so res samo svetovanje, popoldne, ob prostem času, ki poteka bolj na neformalni ravni	Na nevladnih organizacijah žrtev spremljajo na neformalen način	Sodelovanje z nevladnimi organizacijami	Sodelovanje z drugimi organi

9.4. OSNO KODIRANJE

Zaposlitev strokovnih delavk

1. Zaposlitev na Društvu SOS telefon
 - Zaposlena na Društvu SOS telefon (A1, B1)
2. Zaposlitev na Društvu za nenasilno komunikacijo
 - Zaposlena na DNK (C1, D1)
3. Zaposlitev na centru za socialno delo
 - Zaposlena na CSD (F1, G1)
4. Delo, ki ga opravlja
 - Uporabniki so ženske žrtve nasilja (A2, B4, C5, D2, E1)
 - Dela s povzročitelji nasilja (D3, E7, G29)
 - Delala v varni hiši (A4, B3)
 - Opravlja naloge za preprečevanje nasilja v družini (F2)
5. Časovno obdobje zaposlitve
 - Z žrtvami nasilja dela manj kot 10 let (A3, D5, E4, F4)
 - Z žrtvami nasilja dela več kot 10 let (B2, C4, G4)
6. Menjavanje zaposlenih na področju nasilja
 - Zaposleni na področju nasilja se menjajo (C108, C127)

Usposobljenost strokovnih delavk

1. Izobrazba
 - Izpit na področju socialnega varstva (C98)
 - Diplomirana socialna delavka (C2, G3)
2. Izkušnost na področju nasilja
 - Ima veliko izkušenj (A5, C3, G5)
3. Izobraževanje strokovnih delavk na področju nasilja
 - Imajo usposabljanje (C97, E88)
 - Na uvajanju vsaka strokovna delavka predstavi svoj način dela (C99, D101)
 - Imajo ogromno izobraževanj (C100, D99, E73, G56)
 - Uvajanje za delo traja 3 mesece (D100, E89)
 - Predlagajo, o čem se želijo izobraziti (E91, F75)
 - Na CSD imajo največ znanja (F68)
 - Strokovni delavec mora biti usposobljen za delo na področju nasilja (A136, G72)
4. Javna pooblastila
 - Nimajo javnih pooblastil (D129)
 - Delajo po Katalogu javnih pooblastil (F53, F69)
5. Razbremenitev strokovnih delavk
 - Področje nasilja je obremenjujoče (C109, D118)
 - Imajo intervizije (D107, G65)

- Imajo supervizije (D109, G67)
- Podpora strokovnim delavkam s strani CSD (G66)

Pojavljanje nasilja

1. Obdobje korona virusa

- Korona je bila dober pokazatelj nasilja (A10, C8)
- V času korone je nasilje naraslo (A11, A15, F7, G8)

2. Ne zna oceniti

- Težko oceni, kakšna je pogostost nasilja (D6)
- Nima občutka, ali se nasilje povečuje ali zmanjšuje (D7, E8, F5)

3. Konstantnost nasilja

- Nasilje je približno enako ves čas (A7, B10, C8, D8, E9)
- Pogostost nasilja se spreminja skozi obdobja (C6, C10)
- Nasilje se je dogajalo že prej (A13)

4. Prijava nasilja

- Prijave nasilja se povečujejo (B11, F6, G7)
- Uradne prijave so eno, v resnici pa je nasilja veliko več (A9, B6, B13, G9)
- Na društvu podajo prijavo (B53, D10)
- Svetujejo prijavo nasilja (C53)
- Nasilje v družini se prijavi policiji (D73)

5. Občutljivost družbe na nasilje

- Pomembno je, da smo na nasilje občutljivi (B117, C129, C131)
- Družba je na nasilje občutljivejša (B9, B12)

Oblike nasilja

1. Psihično nasilje

- Zaznava psihično nasilje (A17, B15, C11, D15, E11, F11, G11)
- Povzročitelj nasilja manipulira z žrtvijo (A30)
- Povzročitelj nasilja očita žrtvi (A31)
- Psihično nasilje postaja intenzivnejše (B16)
- Nasilje se začne s psihičnim nasiljem (B21)
- Žrtve na začetku težko prepoznajo psihično nasilje (B24)
- Psihično nasilje je težje kot fizično (C23)
- Kontrola in nadzor (B30)
- Žaljenje (B32)
- Ženske povzročiteljice nasilja največkrat izvajajo psihično nasilje (F84)

2. Fizično nasilje

- Zaznava fizično nasilje (A19, B17, C14, D16, E12, F10, G12)
- Klofute (B25)

- Udarci in poškodbe (B26, C24)
 - Davljenje (B27)
 - Ko žrtve prepoznajo fizično nasilje, je to za njih alarm (B28)
 - Žrtve prepoznajo nasilje šele, ko pride do fizičnega nasilja (B29)
3. Ekonomsko nasilje
- Zaznava ekonomsko nasilje (A20, B19, C12, D18, E14, F12, G13)
 - Otroški dodatek prejema povzročitelj nasilja (B74)
 - Spolnega nasilja žrtve včasih ne zaznajo (C16)
4. Spolno nasilje
- Zaznava spolno nasilje (A21, B18, C13, D17, E13, F13, G14)
 - O spolnem nasilju žrtve težko govorijo (C15)
5. Zalezovanje
- Zaznava zalezovanje (G15)
 - Zalezovanje se lahko pojavlja med in po zaključku zveze (G16)
6. Kombinacija oblik nasilja
- Vse oblike nasilja se prepletajo (B14, C17, D19, E16)
 - Psihično nasilje spremlja ostale oblike nasilja (A18, C18)
 - Spolno nasilje lahko poveže z drugimi oblikami nasilja (B35)
 - Fizičnega nasilja ni brez psihičnega nasilja (C20, E15)
 - Psihično in fizično nasilje se pojavljata najpogosteje (D20, E17, G10)

Vloga strokovnih delavk

1. Pomembnost vloge strokovne delavke
- Meni, da je njena vloga pomembna (A98, B81, C89, E76, F65, G46)
 - Ne zna oceniti, kako pomembna je njena vloga (D93)
 - Veliko žensk brez podpore strokovne delavke ne bi zmoglo (A99, B82, C130)
2. Nudenje svetovanja
- Nudijo svetovanje (A126, C85, D57, D134)
 - Svetovanje poteka kontinuirano (A65, A133, C48, E107, F52, G70)
 - Informiranje žrtve o postopkih (A56, A61, B71, C56, C69, C121, D63, D67, D89, E37, F43, F56, G27)
 - Informiranje žrtve o njenih pravicah (E39)
 - Informiranje žrtve o ločitvi (C65, D64, E53, F101)
 - Strokovne delavke uredijo odvetnika (A106, B70)
 - Svetovanje preko maila (C78)
3. Nudenje psihosocialne pomoči
- Nudijo psihosocialno pomoč (A89, B106, C32, D135, E40, E106, F40)
 - Nudijo razbremenitev (A127, D51, F54)
 - Nudenje varnega prostora žrtvi nasilja (D50, F66, G38)

- Da je žrtev slišana (D54, F41)
 - Osebna rast žrtve (A131)
 - Motiviranje (G32)
 - Žrtve vedo, da niso same (A105, A134)
4. Spremljanje žrtve nasilja
- Spremljanje na policijo (A62, B55, E43)
 - Spremljanje na CSD (A101, C59, C86, C123, D68, E42, F95)
 - Spremljanje na sodišče (C87, C120, D69, E41)
 - Spremljanje žrtve na druge institucije (A104, C34, D98)
 - Ženske ne bi zmogle sodelovati s CSD (A101)
5. Opolnomočenje žrtve nasilja
- Žrtve opolnomočijo (B107, D97, F42, G28, G37)
 - Žrtve opogumijo (B109, B116, G36)
 - Žrtve okrevajo (B110, G30)
 - Žrtve si uredijo zaposlitev (B111)
 - Žrtve širijo socialno mrežo (B114)
 - Žrtev pove, kakšno pomoč potrebuje (C49, C63, D60, E109, G68)
6. Krepitev moči
- Krepijo moč žrtve nasilja (C58)
 - Žrtev je tista, ki je zmogla (B83, D95)
 - Zagovornišvo (C33, D94)
7. Pomoč pri podaji prijave
- Pri podaji prijave uporabniki pomagajo strokovna delavka (A59, B54, D90, E55, F22)
 - Prijavo podajo v kriznem centru (A63, A66, B52)
 - Dopolnitev prijave o nasilju (B57)
8. Pomoč pri socialnovarstvenih storitvah
- Pomoč pri pripravi začasnih odredb (B72)
 - Pomoč pri denarnih prejemkih (B73)
 - Pomoč pri pridobivanju otroškega dodatka (B75)
9. Pomoč pri zdravstvenih storitvah
- Pomoč pri urejanju zdravstvenega zavarovanja (B76)
10. Vključevanje otrok v obravnavo nasilja
- Podpora otrokom žrtve nasilja (C83, D62)
 - Otroci so v obravnavi nasilja zapostavljeni in neslišani (A139)
 - Potrebno je urediti situacijo z vrtcem in s šolo (B80)
11. Pomoč ženskam v varno hišo
- Pomagajo ženskam v varno hišo (C31, C80, D63, G40)
 - V varni hiši žrtve predelajo nasilje (B105, C82)
12. Koordinacija obravnave nasilja

- CSD koordinira obravnavo nasilja (G52, G54)

13. Preventivno delo

- Osveščanje o nasilju (C9, C37, C91, D131)
- Delajo preventivno delo (C36)

14. Podpora priseljenkam

- Strokovne delavke pomagajo priseljenkam, ki so žrtve nasilja (A41, B77)

Postopek ob prijavi nasilja

1. Prvi stik z uporabnico

- Z uporabnicami pridejo v stik preko telefona (B47, C70, C76, E44)
- Z uporabnicami pridejo v stik preko CSD (B50, C41, D75, E45)
- Ženske same najdejo organizacijo (C40, C68, D78)
- Napotitev žrtve iz nevladne organizacije (A64, F94)
- Žrtve za organizacijo izvejo preko znanke (C42)
- Na društvo pridejo tudi ženske, ki so že podale prijavo (D79)
- Potek srečanja online (C72, C77, E49)
- Žrtev se vključi v svetovalni proces (C44, C46, E48, E50, E111, F51)

2. Raziskovanje situacije z uporabnico

- Strokovna delavka skupaj z žrtvijo raziskuje njeno situacijo (A55, C67, C74, C84, D56, D65, F81, G35)
- Posledice nasilja se v življenju različno kažejo (D24, E113)
- Vsaka ženska ima svojo zgodbo (A81, D117, E54, E112, G53)

3. Prijavljanje nasilja

- Včasih žrtve nasilja ne želijo prijaviti (B58, D11, D81, F36)
- Ženske umaknejo prijavo (D12, D91)
- Nasilje v družini se prijavi policiji (A53, D73, D83, F37, G34)
- Počakajo, da se žrtev odloči prijaviti nasilje (B59, D84, D92, E57, G33)
- Spodbujajo, da se nasilje prijavi (B60, C50, D88, G31)
- V primeru otroka je prijava nasilja obvezna (A54, A58, B61, D82, D85, E56)
- Ženska se vrne k nasilnemu partnerju (D14)
- Več prijav nasilja, ko so žrtve ženske (F82)
- Nekaj primerov, ko so bili žrtve nasilja moški (F83)

4. Multidisciplinarni tim (MDT)

- Sodelovanje na MDT (A67, D72, E59, E71)
- Predlagajo sklic MDT (A68, B63, C60, F57, G44)
- CSD ponavadi skliče MDT (A70, E61, G51)
- Na MDT sodelujejo strokovnjaki iz različnih institucij (A69, E64, F59, F92, G45)
- Na MDT sodeluje sodstvo (A71, E69)
- Na MDT sodeluje šola ali vrtec (A72, E65, F61)

- Na MDT sodelujejo predstavniki zapora (A77)
 - Na MDT sodeluje žrtev (A82, E72, F63)
 - Na MDT sodeluje policija (A75, A83, E66, F58)
 - Na MDT sodeluje zdravstvo (E68, F62)
 - MDT je strogo zaupen (G55)
5. Varovalni dejavniki žrtve
- Določijo varovalne dejavnike (A86, E74, F45)
 - Zatočišče (A87, A90)
 - Ekonomska neodvisnost (A88)
6. Rizični dejavniki žrtve
- Določijo rizične dejavnike (A91, E73, F44)
 - Žrtev živi v istem kraju kot povzročitelj nasilja (A92)
 - Določijo oceno ogroženosti (A94, F48)
7. Načrt pomoči
- Pripravijo načrt pomoči (A129, B64, F67, F90)
 - Določijo varnostni načrt (C54, E63, E75, F47, F60)
 - Preprečevanje nasilja v prihodnosti (C55)
 - Razdelijo delo (C62)
8. Različni programi pomoči
- Imajo več programov (B48, D102, F87, 671)
 - Skupina za starše (C38, D104)
 - Individualno svetovanje (D103)
 - Skupina za povzročitelje nasilja (C95, D105)
9. Delo z žrtvijo in s povzročiteljem nasilja hkrati
- Ista strokovna delavka dela z obema partnerjema (C112, C114, F15)
 - Dela z žrtvami in s povzročitelji nasilja hkrati (F14, G6)
10. Delo z žrtvijo in s povzročiteljem nasilja ločeno
- Po ZPND ista strokovna delavka ne bi smela delati z obema partnerjema (C114)
 - Obravnava med partnerjema poteka ločeno (F16)
 - V primeru zahtevnosti primera delata dve različni strokovni delavki (F17)
11. Napornost postopkov
- Med bivanjem žrtve v varni hiši se postopki še vedno ne končajo (B100, B104)
 - Postopki so dolgotrajni in naporni (B101, B103, D136, E85, E115)
 - Žrtev nasilja je vznemirjena (E116)
 - Sodstvo ima težko nalogo (E82)

Zakon o preprečevanju nasilja (ZPND)

1. Uvedba ZPND

- Uvedba ZPND je pomembna (B86, B91, C103, D120, F77, G57)

- ZPND sprejet pred njeno zaposlitvijo (A108, B85, E77)
 - ZPND začel veljati 2008 (C101)
 - ZPND je dobro zastavljen (C106, D124, E104)
 - Vzpostavljene konkretne smernice za delo (G58, G61)
 - Uvedba ZPND je imela vpliv na resnejšo obravnavo nasilja (A110, C104, G60)
2. ZPND kot podlaga za delo
- Strokovni delavci imajo zakon, na katerega se lahko naslonijo (A111, C52, E100, F78, G26)
 - Knjiga Kaljenje kot pripomoček za uporabo ZPND (G59)
3. Ukrepi ZPND
- Za zaščito žrtve so predvideni zaščitni ukrepi (B87, F50)
 - Sprejemstvo žrtve na dom (A84)
 - Žrtev ima pravico do varovanja (A85)
 - Prepoved približevanja kot zaščitni ukrep (A93, B88, E83, G42)
 - Brezplačna pravna pomoč (A107, B69, C122)
 - Prepustitev stanovanja kot zaščitni ukrep (B89, E84)
 - Pridržanje kot zaščitni ukrep (G49)
 - Otrok kot žrtev nasilja, tudi če samo gleda nasilje (B90, C51)
 - Pravica do sprejemstva na institucije (C124)
 - Postopek ZPND je odvisen od primera (E79, E81)
 - ZPND določa elemente nasilja (F80, F85, G43)
 - Cilj ZPND, da ne prihaja več do nasilja (G69)
4. Spremembe ZPND
- Strokovni delavci opozarjajo na nepravilnosti zakona (A112, D121)
 - Potrebne so dopolnitve in spremembe zakona (A113, C90, D123)
 - Na področju ZPND se dogajajo premiki (D122)
 - ZPND še ni utečen (C105, C126, E78)
 - V praksi ni vedno vse narejeno v korist žrtve nasilja (C128, E105)

Miti, stereotipi, prepričanja

1. Zaznavanje mitov, stereotipov, prepričanj pri povzročitelju nasilja
- Žrtev je izvajala nasilje (C28, D26, F20, G18)
 - Opravičevanje nasilja (C29, F19, G18)
 - Žrtev izziva povzročitelja (D28)
 - Žrtev je naredila nekaj narobe (D29)
 - Partnerica daje partnerju podporo (E23)
 - Obrambni mehanizmi povzročitelja nasilja (G17)
2. Zaznavanje mitov, stereotipov, prepričanj na institucijah
- Opaža mite, stereotipe in prepričanja na institucijah (A24)
 - Ne opaža veliko prepričanj na institucijah (A33, F21, G20)

- Opaža prepričanja na sodiščih glede skrbništva nad otroki (A34)
 - Opaža prepričanja na sodiščih glede prepovedi približevanja (A35)
 - Odvetniki so prepričani, da je žrtev nasilja izkoriščala partnerja (A37)
 - Žrtvi se ne verjame (A138, E36, E86)
 - Včasih se preveč upošteva povzročitelja (E87, G21)
3. Zaznavanje mitov, stereotipov, prepričanj pri žrtvi nasilja
- Zaznavanje mitov, stereotipov, prepričanj pri žrtvi nasilja (A43)
 - V ospredju so prisotna čustva (A44)
 - Žrtve opravičujejo nasilje (A45, A47, D32)
 - Žrtve nasilje minimalizirajo (A46)
 - Žrtve nasilnemu partnerju pripišejo alkohol (A48)
 - Žrtev se boji, da ji ne bodo verjeli (B44)
 - Premožnejše ženske težje govorijo o tem, da se jim dogaja nasilje (B46)
 - Žrtev se krivi za nasilje (D29, E19)
 - Povzročitelj nasilja se bo spremenil (D33, F32)
 - Opaža stereotip žrtve, da je dobro ostati skupaj zaradi družine (E24)
 - Opaža sram žrtve, kako bo reagirala okolica (E25)
4. Zaznavanje mitov, stereotipov, prepričanj v družbi
- Zaznava mite, stereotipe, prepričanja v družbi (A22, B37, C25, D23, F18)
 - Opozarjanje na mite, stereotipe, prepričanja v družbi (A23)
 - Žrtve so same krive za nasilje (A25, E18)
 - Obsodba, da je žrtev živela na račun partnerja (A29)
 - Predsodki glede priseljenk (A39)
 - Ženska mora potrpeti (B38, E22)
 - Družba je še vedno zelo patriarhalna (B40, E27, E30)
 - Miti, stereotipi in prepričanja vplivajo na to, da žrtev ne prijavi nasilja (B43)
 - Žrtvi se ne verjame (E31, E34)
 - Nasilje doživljajo vse ženske, ne glede na to, iz kakšnega socialnega okolja prihajajo (B45, E35)

Sodelovanje z drugimi organi

1. Različne izkušnje s sodelovanjem

- V večini primerov so izkušnje pozitivne (A122, B92, C116, D125, E98)
- Z nekaterimi organi so izkušnje bolj negativne (A123, C117)
- Negativne izkušnje sodelovanja s CSD (C111)
- Jeza (D126)
- Sodelovanje je odvisno od tega, kdo je zaposlen na delovnem mestu (A114, C115, D127, E95)
- Brez institucij nevladne organizacije ne morejo nič narediti (B66)
- Izkušnje sodelovanja z institucijami so pozitivne in negativne (E94)
- Prisotnost strokovnih delavk vpliva na potek sodelovanja (E99, E102)

2. Sodelovanje centra za socialno delo in nevladnih organizacij

- Dopolnjevanje CSD in nevladne organizacije (A120, B62, B94, E101, F72, G25)
- Na CSD preredko in prepozno skličejo MDT (E96)
- Na CSD radi sodelujejo z nevladnimi organizacijami (F70, F86, F102)
- Na nevladnih organizacijah žrtev spremljajo na neformalen način (F71, F89, F103)
- Uporabniki gredo raje na NVO, kot na CSD (F99)

3. Sodelovanje s policijo

- Strokovne delavke se trudijo za dobre odnose na policiji (A119, G62)
- Društvo sodeluje s policijo (B95)
- CSD sodeluje s policijo (G41, F24)

4. Sodelovanje s sodiščem

- Strokovne delavke se trudijo za dobre odnose na sodišču (A121)
- Društvo sodeluje s sodišči (B96)
- Društvo sodeluje s tožilstvom (B97)
- CSD sodeluje s sodišči (F23)

5. Sodelovanje s humanitarnimi organizacijami

- Društvo sodeluje s humanitarnimi organizacijami (B98)

6. Skrb za dobre odnose z drugimi organi

- Trudi se za dobre odnose z drugimi organi (A116, B93, D130)
- Žrtvi nasilja koristi, če imajo organi med sabo dobre odnose (A117, B65)
- Med sabo morajo organizacije sodelovati (B93, B99, C35, C118, D132)